

Leto XX. Stev. 240

GLAVNI IN ODGOVORNI UREDNIK
IVAN SINKOVEC

UREJA UREDNIŠKI ODBOR

List izhaja vsak dan razen petka. Cena 10 dinarjev

Ljudska PRAVICA

«LJUDSKA PRAVICA»
USTANOVLJENA 8. OKTOBRA
1934 // MED NARODNOOSVO-
BODILNO BORBO JE IZHA-
JALA KOT 14-DNEVNIK IN
TEDNIK, OD OSVOBODITVE
DO 1. JUL 1951 KOT DNEV-
NIK, NATO PA KOT TEDNIK
// OD 1. JUNJA 1953 IZHAJA
V REDAKCIJSKI POVEZANO-
STI Z «BORBO»

Kamen preizkušnje

Naša pozornost je posvečena slovenskemu in hrvatskemu prebivalstvu, ki je s sporazumom o ureditvi tržaškega vprašanja prišlo pod italijansko civilno upravo.

To ne delamo brez razlogov. Nad 70.000 naših prebivalcev je prepuščenih s tem sporazumom Italiji. To je več, kot šteje celotno prebivalstvo krajev, ki se vračajo k svoji domovini. Ker ni nič manj našega prebivalstva tudi na Goriškem in v Beneški Sloveniji, je ta žrtev tako velika, da je razumljivo, da so naše misli pri bratih onkraj meje.

Vprašanje našega prebivalstva v Trstu je bila poglavitna skrb od tistega dne, ko je tržaško vprašanje postalo problem oziroma, ko prebivalstvu Trsta, Goriške in Beneške Slovenije niso dovolili, da bi se združilo s svojo domovino, čeprav je le-to za ta cilj v boju proti fašizmu dalo razmeroma največ človeških žrtev.

Ze od tistega dne namreč, ko smo se morali umakniti iz Trsta, da bi se izognili novemu grozečemu spopadu, smo bolj ali manj vedeli, da ne moremo pričakovati, da bomo dobili Trst. Toda čeprav smo to vedeli, nismo bili nikdar niti za trenutek pripravljeni odreči se skrbi za prihodnost in blaginjo preostalega jugoslovanskega prebivalstva v Trstu in okolici. Te pravice nam nihče ni mogel zanikati.

Dejansko je bilo bistvo tržaškega vprašanja v povojnem obdobju predvsem v našem boju za zaščito našega prebivalstva. Ta boj pa je bil še težavnejši zato, ker smo bili hkrati prisiljeni braniti in ohraniti cono B.

Objavljeni sporazum prča ne samo o tem, da se nam je posrečilo v neenakem boju zavoljo naše skrajnosti in doslednosti ne samo ohraniti in celo malo povečati cono B, temveč smo tudi dosegli narodnostne pravice za naše ljudi, ki so ostali v Italiji. Spričo težavnih okoliščin, v katerih je bilo to izbojevano, so dejali te narodnostne pravice vseh kakor med najpomembnejše in največje uspehe Jugoslavije v tem sporazumu.

S posebnim statutom so določeni podrobni ukrepi, da bodo slovenskemu prebivalstvu zagotovljene vse pravice, tako državljanske in politične, pravice do javnih služb, opravljanja gospodarske dejavnosti in poklicev, kakor tudi glede svobodnega delovanja Slovencev na prosvetnem, družbenem, kulturnem in gospodarskem torišču. Jugoslavija je lahko zahtevala in izbojevala ta »narodnostni

statut» tudi zato, ker nudi polno zaščito vsem svojim manjšinam brez kakršnihkoli posebnih mednarodnih obveznosti.

Takšen narodnostni statut seveda ne zadostuje, da bi zagotovili celotni narodnostni razvoj manjšin. Zgodovina je vsa polna takšnih primerov, ki vzbujajo dvome glede obveznosti, ki so bile doslej prevzete z različnimi mednarodnimi dokumenti. Zato imajo vlade, ki prevzemajo takšne obveznosti, velikansko odgovornost, seveda pa je to v marsičem odvisno tudi od značaja obveznosti. Narodnostni statut, kakor tudi druge določbe tržaškega sporazuma so posledica nujnosti, zmage realizma, kakor tudi razumevanja in dobre volje za prijateljsko sodelovanje. Če hočemo v resnici še nadalje ostati na takšnem stališču, katerega zahteva tudi sodobni mednarodni razvoj, potem je treba spoštovati tudi sadove tega razvoja. Sporazum o Trstu pa je izrazita posledica takšnih realističnih teženj, ki omogoča nove poti za sodelovanje med narodi sosednjih držav.

Včerajšnja izjava predsednika italijanske vlade v tej luči in v tem duhu lahko samo pozdravimo. Njegova izjava, da so Slovenci v coni A lahko prepričani, da bodo vse določbe sedanjega sporazuma dosledno uveljavljene, se bistveno razlikuje od nekaterih izjav predstavnikov italijanske vlade v Trstu, češ da za »Slovenci ni treba prevajati v slovenskino, ker razumejo italijanskis.

Zavedamo se, da v Italiji delujejo mnoge skupine in posamezniki, ki so povezani z minulostjo, oziroma z raznarodovalno politiko proti manjšinam in z ekspanzionistično zunanjo politiko — vzlic temu, da so jih dogodki tolikokrat porazili. Prav tako se zadevamo tudi tega, da sporazum o Trstu pomeni zanje enega izmed najhujših udarcev. Zato je tudi odgovornost italijanske vlade tem večja.

Ni dvoma, da je narodnostni statut osnovni dokument, od katerega bodo odvisni jugoslovansko-italijanski odnosi. Od spoštovanja tega statuta je odvisen tudi uspešen začetek sodelovanja med obema državama. Prav nič ne moremo dvomiti, da je tudi tokrat za to odgovorna Italija. Spoštovanje vseh pravic slovenskega prebivalstva je pravzaprav preizkusni kamen za italijansko vlado. Prihodnji dnevi nudijo italijanski vladi izredno priložnost, da v praksi izpriča zvestobo obveznostim, ki jih je sprejela. »Borba«

Seja zunanjepolitičnega odbora Zveznega sveta

Beograd, 6. okt. (Tanjug). — Predsednik zunanjepolitičnega odbora Zveznega sveta Zvezne ljudske skupštine je sklical za petek ob štirih popoldne sejo odbora. Na njej bodo obravnavali sporazum o tržaškem vprašanju, ki so ga včeraj v Londonu podpisali predstavniki Jugoslavije, Italije, Velike Britanije in ZDA.

Zahodni diplomati o sporazumu

Rim, 6. okt. (Tanjug). V brzojavki, ki jo je poslal svojemu italijanskemu kolegu Martinu ob sklenitvi tržaškega sporazuma, je ameriški zunanji minister Dulles poudaril, da je sporazum dokaz, koliko se da doseči s sodelovanjem in medsebojnim razumevanjem, če zainteresirani hočejo urediti zamotana mednarodna vprašanja. Ameriški minister je izrazil mnenje, da bo tržaški sporazum v marsičem prispeval k evropski varnosti.

Britanski veleposlanik v Rimu Clark je novinarjem izjavil, da je sporazum o Trstu zgodovinskega pomena. Prepričan je, da bo omogočil prijateljsko sodelovanje med Jugoslavijo in Italijo in da bo dal novega poleta vsem, ki delajo za utrditev evropske enotnosti in miru na svetu.

Tudi ameriška veleposlanica Clara Luce je poudarila, da podpis sporazuma kaže, da je moč urediti težavne probleme, ki so posledica vojne, če obstojita pripravljenost za izmenjavo gledišč in dejanska volja za pogajanja.

OB SPORAZUMU O TRŽAŠKEM VPRAŠANJU

Izmenjava poslanic

med predsednikom ZDA Dwightom Eisenhowerjem in predsednikom Titom

Beograd, 6. okt. (Tanjug). Predsednik republike Josip Broz Tito je prejel od predsednika ZDA g. Dwighta Eisenhowerja naslednjo poslanico:

»Dovolite mi, da v imenu ameriškega naroda pošljem tople čestitke Vam in ostalim članom Vaše vlade ob sklenitvi sporazuma o tržaškem vprašanju. Ta sporazum, ki je bil dosežen spričo dobre volje, potrpljenja in neutrudnega prizadevanja, je v čast Vaši vladi, kajti ta sporazum je omogočil daljnovidno državnost.

Prepričan sem, da Vas kakor mene navdaja optimizem, ki ga zbuja ta sporazum. Vse narode svobodnega sveta kakor tudi ameriški narod bo ta sporazum ohrabil, saj utira pot jugovzhodni Evropi k večji varnosti zoper sleherni morebitno kršitev le-te in zbuja upanje, da bodo zboljšani odnosi med Italijo in Jugoslavijo prispevek k splošnemu miru v Evropi.

Izraziti želim svoje globoko zadovoljstvo nad tem sporazumom, ki bo, kakor sem prepričan, znatno prispeval k tistemu, kar nam je najbolj pri srcu — ohranitvi miru, varnosti in napredka na svetu.

Beograd, 6. okt. (Tanjug). Predsednik republike Josip Broz Tito je poslal predsedniku ZDA g. Dwightu Eisenhowerju naslednjo poslanico:

»Dovolite mi, da se najpricrenejše zahvalim v svojem imenu in v imenu članov jugoslovanske vlade za izredno toplo čestitko, ki ste mi jo poslali ob sklenitvi sporazuma o tržaškem vprašanju.

Izkoriščam to priložnost, da se Vam zahvalim za Vaše veliko prizadevanje v tem oziru, ki je prišlo zlasti do izraza v Vaši poslanici prek g. Murphija, katera je izdatno omogočila, da so bile premagane zadnje ovire in dosežen sporazum.

Kakor Vi sem tudi jaz optimističen, da bo ta sporazum velikega pomena tako za normalizacije odnosov med Jugoslavijo in Italijo kakor tudi za utrditev miru in varnosti ne samo tu, temveč v Evropi s'loh.

Želim Vam zatrditi, da mene in ostale člane jugoslovanske vlade, ne glede na žrtve, ki jih je Jugoslavija prispevala v zvezi s tem sporazumom, navdaja zadovoljstvo,

ker je bilo v tem delu Evrope urejeno vprašanje, ki je navdajalo svet s skrbjo.

Beograd, 6. okt. (Tanjug). Od predsednika britanske vlade sira Winstona Churchilla je prejel predsednik republike Josip Broz Tito naslednjo poslanico:

»Sprejmite najtoplejše čestitke ob sklenitvi državniškega sporazuma o Trstu.

Predsednik republike Josip Broz Tito je odgovoril predsedniku britanske vlade z naslednjo brzojavko:

»Najpricrenejše se Vam zahvaljujem za čestitko, ki ste mi jo poslali ob sklenitvi sporazuma o tržaškem ozemlju. Prepričan sem, da bo ureditev tega vprašanja prispevala ne samo k pomirjavi v tem delu Evrope, temveč tudi k mirnemu sodelovanju med Jugoslavijo in Italijo in k utrditvi miru sploh.

Dulles in Eden Koči Popoviću

New York, 6. okt. (Tanjug). — Državni tajnik za zunanje zadeve Koča Popović je prejel od ameriškega zunanjega ministra Dullesa naslednjo brzojavko: »Ob objavi sporazuma o tržaškem vprašanju želim izraziti Vam kakor tudi Vašim predstavnikom, ki so se bavili s tem vprašanjem,

svoje najgloblje zadovoljstvo v zvezi z uspešnim zaključkom londonskih pogajanj. Dovolite mi, da se Vam, kakor tudi Vašim predstavnikom zahvalim za potrpežljivost in razumevanje, ki ste ga pokazali.

Na Dullesovo brzojavko je državni tajnik Koča Popović odgovoril:

»Zahvaljujem se za toplo čestitko, ki ste mi jo poslali ob sklenitvi sporazuma o tržaškem vprašanju. Žrtve, ki jih je prispevala moja država, so namenjene zboljšanju odnosov med mojo deželo in Italijo kakor tudi interesom miru. Zahvaljujem se za Vaš osebn prispevek k temu.

New York, 6. okt. (Tanjug). — Ob podpisu sporazuma o Trstu je vodja jugoslovanske delegacije na IX. zasedanju Generalne skupštine OZN državni tajnik za zunanje zadeve Koča Popović prejel brzojavko britanskega zunanjega ministra Anthonyja Edena, ki se glas: »Pošiljam Vam svoje najtoplejše čestitke ob sklenitvi sporazuma o Trstu. To državniško dejanje bo pomenilo, o čemer sem prepričan, začetek novega poglavja v odnosih med Jugoslavijo in Italijo.«

Avstrijske ugotovitve

Dunaj, 6. okt. (Tanjug). Malone vsi avstrijski časniki obširno poročajo o tržaškem sporazumu. »Die Presse« poudarja v uvodniku, da bo sporazum o Trstu v resnici pomembno dejanje, če bodo izpolnili tri pogoje, in sicer: če bo sporazum prispeval k nadaljnemu razumevanju med Jugoslavijo in Italijo in k ureditvi drugih vprašanj, če bodo v tržaškem pristanišču zadovoljli koristni ostalih držav in če bo Italija popravila napake iz minulosti ter zagotovila razcvet trgovine in industrije, kar bo tržaškemu prebivalstvu prineslo mir in varnost.

Zadovoljstvo v Ankari

Ankara, 6. okt. (AFP). Vršilec dolžnosti zunanjega ministra, turški minister brez listnice Rustu Zorlu je izjavil, da je turška vlada silno zadovoljna, ker se je vladama Italije in Jugoslavije posrečilo najti zadovoljivo rešitev vprašanja STO. V tukajšnjih političnih krogih sodijo, da je sklenitev Balkanske zveze pospešila sklenitev sporazuma o Trstu. Hkrati pa tudi ugotavljajo, da s podpisom sporazuma niso bile avtomatično odstranjene vse težave v odnosih med obema državama. Vendar je bilo najvažnejše opravljeno in je nastalo novo vzdušje, v katerem je mogoče z zaupanjem gledati v prihodnost.

OB UREDITVI TRŽAŠKEGA VPRAŠANJA

Manifestacije v Kopru in v vsej nekdanji coni B

Koper, 6. oktobra. Po prvih večerajšnjih manifestacijah za dokončno priključitev cone B k Jugoslaviji v Kopru in Bujah, hrvatskem središču cone B, so se danes dopoldan zgrnile večtisočglave množice iz vseh krajev Slovenske Istre v Koper. Peš, na čelu z zastavami, so prišli slovenski kmetje, z ladjami, ki so bile slovesno okrašene od krme do prama — slovenski in italijanski delavci iz Izole, Pirana in Portoroča. Z vozovi in kamioni so se pripeljali »zamušniki«, kmetška mladina, ljudje iz Dekanov, Škofljic in Smarja. Pristanišče je bilo že zgodaj dopoldan polno vrvež množice. Polni so bili tudi lokali, ceste in ulice od pristanišča tja do Titovega trga, kjer je bilo ob enajsti uri napovedano veliko manifestacijsko zborovanje. Slovenske in italijanske zastave s peterokrako zvezdo so bili kačipot k mestu zborovanja. Ob enajstih so se na balkon občinske stavbe popeli koprski voditelji slovenskih in italijanskih množic, Julij Beltram, predsednik Socialistične zveze koprškega okraja, Mario Abram, predsednik Sveta za kulturo in prosveto koprškega okraja in mnogi drugi javni ter politični delavci.

Prvi je govoril tovariš Julij Beltram. Med drugim je dejal: »Naša srca navdaja občutek zadoščenja ob uspešnem zaključku boja, ki je trajal ne devet ali deset let, ampak desetkrat deset let in več, za svobodo, za združitev slovenskega naroda. Po tej trdi in zmagoviti preteklosti je treba ocenjevati rezultate sporazuma z Italijo. Zgodovino diplomatskih bojov po vojni bi znal povedati pri nas vsak, ki je bil priča nešteti zborovanj in protestov, da se nedvoumno podpre težak in neenak boj našega državnega vodstva v mednarodnih pogajanjih. Jugoslavija in njeni narodi so bili sami v tem boju. Nihče, razen demokratičnega javnega mnenja v svetu, ni podpril naših pravičnih zahtev. Spomnimo se samo pogajanj na mirovni konferenci, spomnimo se ravnanja Sovjetske zveze leta 1946 in 1948, krivičnega stališča vojnih zaveznikov na Zahodu v letih 1946, 1948, 1952 in 1953.

PREDSEDNIK TITO

na partijski konferenci v Sarajevu

Sarajevo, 6. okt. (Tanjug) Predsednik republike Tito se je udeležil danes popoldne četrte mestne konference ZK v Sarajevu, kjer so ga delegati navdušeno pozdravili. Od vile »Stojčevac« na Vrh Bosni, od koder je odšel do doma JLA v Sarajevu, kjer je bila konferenca, ga je pozdravljalo z vzklikli in ploskanjem na tisoče prebivalcev. Sparljivi ljudstva so bili dolgi kakih 10 kilometrov. Pred tovarnami ga je pričakovalo mnogo delavcev iz prve izmene, ki se niso hoteli vrniti domov, ker bi ga bili radi videli. Mnogi prebivalci so stali na pločnikih po več ur in čakali, da pride mimo.

Ob 16,20 je predsednik Tito stopil v dvorano, kjer je bila konferenca. Delegati so ga sprejeli z ovacijami, ki so trajale kakih 10 minut. Nenehoma so se razlegali vzklikli »Heraj Titos«, »Mi smo Titovi, Tito je naš«, »Tito — Stari«. S predsednikom Titom so prišli predsednik skupščine BiH Djuro Pucar, predsednik Izvršnega sveta BiH Avdo Humo, podpredsednik Uglješa Danilović in generalni podpomočnik Veljko Kovačević.

Predsednika Tita je pozdravil sekretar ZK BiH za Sarajevo Grujo Novaković. Maršal Tito se je odzval prošnji navzočih in go-

voril o vlogi komunistov v sedanjih fazi graditve dežele in o nekaterih vprašanjih zunanje politike ter poudaril pomen sklenitve sporazuma o Trstu. Njegov govor so spremljali delegati z viharnim odobravanjem.

Ko je odhajal iz poslopja, kjer je bila konferenca, ga je množica prebivalcev znova viharno pozdravila.

Manifestacijsko zborovanje na Titovem trgu v Kopru

Vremensko napoved

Vremenska napoved za četrtek, 7. oktobra: Oblačno vreme v severni Sloveniji, v popoldanskih urah manjše padavine. Temperatura ponoči od 7 do 12°C, podnevi 18°C.

Naše bralce obveščamo, da bo »Ljudska pravica« izjemno izšla tudi jutri in jo bodo naročniki prejeli na dom.

Uredništvo in uprava

KAKO ZAGOTOVITI HITREJŠI RAZVOJ GOSPODARSKO NERAZVITIH PODROČIJ

Razgovor s podpredsednikom Zveznega izvršnega sveta Svetozarjem Vukmanovićem-Tempom o vprašanju gospodarskega razvoja ljudskih republik, ki so ga obravnavali na nedavni seji koordinacijskega odbora Zveznega izvršnega sveta

Koordinacijski odbor Zveznega izvršnega sveta je imel dne 21. septembra razširjeno sejo, ki so se je udeležili predsedniki ljudskih skupščin in izvršnih svetov ljudskih republik. Med drugim so obravnavali elaborat »Primerjalni pregled razvoja ljudskih republik«. Glavni urednik »Ekonomske politike« doktor Jaša Davičo je prosil tovariša Svetozarja Vukmanovića-Tempa, naj pojasni pomembnejše momente tega vprašanja. Tov. Vukmanović je prošnji ustregel in v daljšem razgovoru ponovil najvažnejše dele svojega pojasnjevanja tega problema na razširjeni seji koordinacijskega odbora Zveznega izvršnega sveta. Ta razgovor objavljamo v prosti interpretaciji.

Da bi ugotovili, ali nerazvita področja v naši državi res dohiteljavajo razvita, moramo spremljati podatke, predvsem o gibanju dohodka na prebivalca v posameznih letih, dalje celotnih investicij (toda brez investicij, financiranih iz amortizacijskega sklada) tudi na prebivalca in v posameznih letih. Če ti podatki pokažejo, da se v nerazvitih področjih dohodek in skupni znesek investicij na prebivalca giblje hitreje, bolj dinamično kakor splošno jugoslovansko povprečje, tedaj imamo dejansko opraviti z dohiteljavanjem. Hkrati menimo, da ne zadostuje, da sedanjo višino dohodka in investicij na posameznih področjih primerjamo z istimi podatki iz predvojnega obdobja in da na podlagi tega delamo sklepe o morebitnem razvoju nerazvitih področij.

Ni dvoma, da je naše gospodarstvo glede na predvojno stanje absolutno in relativno neprimerno bolj razvito. Ta splošni gospodarski razvoj Jugoslavije je nujno moral vplivati tudi na razvoj vseh njenih področij, tudi zaostalih. Zadostuje, da v zaostalo področje investiramo samo nekaj sredstev, pa bomo že dosegli v primerjavi s predvojnimi stanjem znaten porast. Takšen porast, gledan sam po sebi, pa nam ne pokaže, da se je tisto področje glede na druga bolj razvita področja v Jugoslaviji razvilo tudi relativno. Drugače povedano, ne pokaže nam stopnje dohiteljavanja.

Ni še dolgo tega, ko pri nas porasta dohodkov na prebivalca na posameznih področjih nismo spremljali, ne proučevali. To je treba pripisati težavam v ugotavljanju ustrezne ravni cen, na podlagi katere bi izračunali dohodek. Zato ne bi mogli brez večjega pridržka rekonstruirati gibanja dohodka na prebivalca na posameznih področjih pri nas. Vendar pa lahko za presojno stopnje razvitosti posameznih področij uporabimo tudi stanje iz leta 1953, oziroma razmerje med dohodki na prebivalca na posameznih področjih v letu 1953.

Narodni dohodek na prebivalca v l. 1953

Področje	Din	Indeks
FLRJ	59.569	100
Srbija	53.209	89,3
Hrvatska	68.231	114,5
Slovenija	115.191	193,4
BiH	46.163	77,5
Makedonija	42.188	70,8
Črna gora	35.550	59,7

Ti podatki nedvomno kažejo na absolutno zaostalost posameznih področij v naši državi. Toda iz njih prav zato, ker nimamo gibanja dohodka po letih, ni razvidno, na katerih področjih dohodek v primerjavi s splošnim jugoslovanskim povprečjem hitreje narašča in na katerih zaostaja. Pač pa lahko iz drugih podatkov javno povzamemo težnjo, da so se gospodarsko bolj razvita področja razvijala hitreje, kakor znaša splošno jugoslovansko tempo razvoja. Isto velja za področje, ki je gospodarsko nerazvito (BiH) in katerega dohodek na prebivalca je za 22,5% nižji od splošnega jugoslovanskega povprečja, kjer pa se dohodek na prebivalca v splošnem gospodarskem razvoju giblje hitreje, kakor znaša splošno jugoslovansko povprečje.

Iz tega lahko tudi sklepamo, da je bil tempo razvoja drugih republik pod splošnim jugoslovanskim povprečjem. Vendar pa je treba omeniti, da opažamo glede razvoja Makedonije in Črne gore, ki sta, kar se tiče dohodka na prebivalca, vsekakor naši najbolj zaostali republik, v lanskem in letošnjem letu, pa tudi v osnutku plana za leto 1955, dinamiko razvoja, ki je nad splošnim jugoslovanskim povprečjem. Samo na področju Srbije, in sicer predvsem v Vojvodini in na Kosmetu, gospodarski razvoj v svoji

dinamiki zaostaja za gospodarsko dinamiko razvoja Jugoslavije kot celote.

Če pogledamo podatke o celotnih investicijah na prebivalca na področju FLRJ in posameznih republik in če označimo povprečje investicij v posameznih obdobjih na prebivalca za vso FLRJ s 100, dobimo naslednji pregled:

Področje	1947/52	1953	1954
Srbija	89	70	73
Hrvatska	102	81	88
Slovenija	142	159	160
BiH	115	133	133
Makedonija	69	129	104
Črna gora	107	250	208

Tu imamo celotne (proizvodne in neproizvodne) investicije. Iz teh podatkov ne bi torej mogli sklepati, koliko je takšno gibanje investicij na posameznih področjih privedlo tudi do zvišanja dohodka. To velja zlasti za investicije na nerazvitih področjih, posebno v Črni gori, kjer je zaradi pomanjkanja osnovnih pogojev za gospodarsko dejavnost (promet, električna energija, stanovanje itd.) potrebnih znatno več sredstev, da dosežemo učinek, ki ga z manjšimi sredstvi dosežemo na področjih, kjer so že dani pogoji za gospodarsko dejavnost. V gornje številke so vključeni tudi izdatki za rudosledna dela, za katera v nerazvitih področjih tudi potrošimo znatne vsote, čeprav njihovega učinka na dohodek ne moremo pričakovati, zlasti ne v bližnji prihodnosti.

Ta pregled, sestavljen po upravno-teritorialni razdelitvi, ne prikazuje v celoti razvoja oziroma zaostajanja gospodarsko nerazvitih področij. Tako n. pr. vidimo, da so na Hrvatskem do leta 1952 investirali na prebivalca za 2 odstotka več, kakor znaša splošno jugoslovansko povprečje. Ne smemo pa pozabljati, da na takšen razvoj na Hrvatskem vpliva pravzaprav razvoj že prej močnejših industrijskih središč (Zagreb, Brod, Sisak in Reka) vsem ko področja, kakor so Slavonija, Lik, Baranija, Kordun, še zmeraj relativno zaostajajo in je njihov razvoj ena izmed nalog naše nadaljnje izgraditve. Isto velja na primer za Srbijo. V številnih o povprečju investicij na prebivalca v Srbiji vidimo pravzaprav še večje relativno zaostajanje Vojvodine in Kosmeta.

Razvoja nerazvitih področij ne bi smeli proučevati iz vidika stanja in razvoja posameznih republik. Večjo pozornost bi bilo treba posvetiti dinamiki razvoja posameznih področij kot takšnih ne glede na to, ali so vključena v področja republik, kjer je razvoj hitrejši, ali ne. Nepravilno je n. pr. proučevati gospodarski razvoj Črne gore, ne da bi se zanimali za to, kaj se dogaja v Vojvodini v okviru Srbije.

Ponavljamo: pomembno in tudi bodrilno je, da so vsa področja v naši državi glede na stanje pred vojno dosegla zavidanja vredni razvoj proizvodnih sil. Nadaljnji razvoj pa bo odvisen od relativno hitrejšega razvoja gospodarsko zaostalih področij. Samo če zaostala področja kažejo živahnejšo dinamiko od dinamike razvoja proizvodnih sil v vsej državi, lahko govorimo o ugodnih uspehih politike odstranjevanja neenakomernosti v razvoju proizvodnih sil na področju FLRJ. Treba je poudariti, da v tem oziru še nismo dosegli dovolj uspehov in da politika, ki smo jo nujno morali uveljavljati, še ni rodila zaželenih sadov. Da bi v razmeroma kratkem času z industrializacijo, zlasti pa s krepitvijo težke industrije, zagotovili temelje (in več kakor temelje!) za vsestranski razvoj jugoslovanskega gospodarstva v celoti, je bilo nujno potrebno investirati v tista področja, kjer so najboljše pogoji za krepitev težke industrije. Zato smo, ko smo obravnavali to pomembno stran naše gospodarske politike in gradili težko industrijo, mnogo prispevali k odstranitvi zaostalosti samo v Bosni in Hercegovini kot področju, kjer imamo potrebne pogoje za težko industrijo.

Istočasno je na strukturo investicij in njihov značaj, kakor tudi na razporeditev proizvodnih sil, vplivala tudi potreba, da z gotovimo neodvisnost in krepitev obrambne sposobnosti Jugoslavije.

GOSPODARSKI SISTEM IN POLITIKA DOHITEVANJA NERAZVITIH PODROČIJ

Porazdelitev dohodka, dosežena v gospodarskih organizacijah, na določenem področju,

močno vpliva na razvoj posameznih področij. Iz tega bi utegnil kdo povzeti »sklep«, da je treba politiko dohitevanja zaostalih področij uveljavljati ne glede na potrebo po izpodbijanju naših delovnih ljudi k čimvečji proizvodnji in čimvečji storilnosti. Po teh nazorih bi bilo treba zasnovati instrumente našega gospodarskega sistema tako, da bi čimveč sredstev pustili gospodarskim organizacijam na gospodarsko zaostalih področjih, manj pa gospodarskim organizacijam na bolj razvitih področjih.

Mislimo, da je takšno naziranje nepravilno in takšna politika kratkovidna. Politiko nasproti gospodarskim organizacijam je treba zasnovati tako, da čimbolj izpodbija kolektive. To velja za vse gospodarske organizacije ne glede na to, ali so na gospodar-

Svetozar Vukmanović

sko razvitem ali zaostalem področju. Če jih ne bomo obravnavali enako z gospodarskimi instrumenti in ukrepi za vse gospodarske organizacije in jih izpodbujali k čimvečji storilnosti in čimvečji proizvodnji, tedaj ne bomo mogli zagotoviti ne le razvoja jugoslovanskega gospodarstva v celoti, marveč tudi ne dohitevanja gospodarsko nerazvitih področij. Takšna politika bi bila pravzaprav dokaz, da nismo doumeli najvažnejšega činitelja, ki je edini porok za splošen gospodarski razvoj in za razvoj nerazvitih področij, namreč izpodbijanje delovnih ljudi. Samo tu je vir, ki lahko zagotovi povečanje dohodka na prebivalca v vsej Jugoslaviji in na posameznih področjih.

Drugo je vprašanje instrumentov, s katerimi porazdelujemo dohodek med posamezna področja po razdelitvi dohodka v gospodarskih organizacijah. V tem oziru moramo in moramo, kakor bomo videli pozneje, uveljaviti diferenciacije, ki bodo omogočile politiko dohitevanja. Iz tega sledi prvi sklep: instrumenti našega gospodarskega sistema, zlasti razdelitve dohodka podjetij, morajo izpodbujati posameznike in kolektive k čimvečji in boljši proizvodnji in čimvečjemu varčevanju z gradivom, k čimvečji storilnosti ne glede na to, ali so organizacije na razvitem ali na zaostalem področju.

FUNKCIJE SPLOŠNEGA DRUŽBENEGA INVESTICIJSKEGA SKLADA

Vsako gospodarstvo v razvoju, v ekspanziji, nujno povzroči, da nastanejo določena »grla« v splošnih gospodarskih bilancah. Razvoj našega gospodarstva v celoti zahteva, da ta »grla« odstranimo, da bi omogočili čim hitrejši vskladen razvoj gospodarstva. Lani je bilo takšno »grlo« proizvodnja cementsa, letos sta to premog in električna energija.

Ta »grla« lahko odstranimo z investicijami, povečanjem proizvodnje. Toda takšna investicijska politika ne bo toliko upoštevala razvoja posameznih zaostalih področij, kolikor potrebe porazvoja jugoslovanskega gospodarstva v celoti. Te investicije je treba naložiti tam, kjer zagotovimo največjo rentabilnost naganja, kjer lahko k najmanjšim sredstvi dosežemo največje in najhitreje uspehe. Če se naložbe po teh načelih ujemajo z možnostmi investiranja v nerazvita področja, tem bolje.

Tako na pr. z razvijanjem kopanja premoga na Kosovu prispevamo k ureditvi vprašanja premoga v okviru vse Jugoslavije. To je najvažnejši razlog, zakaj mora skupnost investirati sredstva v te namene. Hkrati s takšnimi investicijami prispevamo tudi k hitrejšemu razvoju gospodarsko zaostalega Kosmeta. Če

želimo povečati naše zmogljivosti v proizvodnji cementsa za 500.000 ton in če bi hoteli dobiti te zmogljivosti z zgraditvijo novih cementarn v ostalih republikah, bi znašale takšne investicije štiri do pet milijard dinarjev. Če pa dobimo povečanje proizvodnje cementsa z razširitvijo in rekonstrukcijo obratovalnih cementarn v gospodarsko razvitih republikah, bi nas to veljalo samo 400 do 500 milijonov dinarjev. Sproste se torej velika sredstva, ki jih lahko bolje uporabimo v druge namene za gospodarski razvoj nerazvitih področij.

Ta »grla« odstranjujemo s sredstvi splošnega družbenega investicijskega sklada. Sredstva iz tega sklada morajo biti pravzaprav porazdeljena samo po načelu najbolj ekonomičnih in najbolj rentabilnih naložb.

Kot drugi sklep torej povzemamo: splošni družbeni investicijski sklad je instrument gospodarskega usmerjanja in vskladitve in uporabljamo ga za financiranje najbolj rentabilnih investicij za razvoj jugoslovanskega gospodarstva kot celote po načelu, da z najmanjšimi sredstvi dosežemo najboljše, največje in najhitreje uspehe.

Kakor vidimo, sta prvi in drugi sklep temelja in pogoja za razvoj jugoslovanskega gospodarstva kot celote: njuna dosledna uporaba še zmeraj ne daje mehanizma, s katerim bomo pripomogli k okrepitevi nerazvitih področij. Politike dohitevanja ne moremo uveljavljati ne z instrumenti razdeljevanja dohodka gospodarskih organizacij, ne s sredstvi splošnega investicijskega sklada.

FUNKCIJA SKLADA ZA RAZVOJ GOSPODARSKO NERAZVITIH PODROČIJ

Da bi takšno politiko uveljavili, je treba ustanoviti sklad za razvoj gospodarsko nerazvitih področij. V ta sklad bi dotekali prispevki, ki jih plačujejo gospodarsko razvite republike. Mislimo tudi, da bi bilo treba v okviru republik ravnati po podobnih načelih in ustanoviti sklad za razvoj gospodarsko nerazvitih okrajev in krajev. Ta sklad bi se nabiral iz prispevkov gospodarsko razvitih okrajev in krajev. Dotacije, ki bi jih dajali nerazvitim republikam iz takšnega sklada, ne bi smele biti samo globalne številke. Predstavniško telo, Zvezna ljudska skupščina, naj bi, ko obravnava dotacije, pomensko navedla tudi objekte, katerim so namenjena sredstva iz sklada.

Zakaj? To je potrebno zato, ker s tem skladom ne uredimo samo vprašanja gospodarsko nerazvitih področij, marveč moramo s tem urediti tudi vprašanje, kako vskladiti gospodarski razvoj na vsem področju Jugoslavije; s temi sredstvi moramo urediti tudi vprašanje našega gospodarstva v celoti.

Tako n. pr. nam je potrebna jeklena pločevina za ladjedelnice,

ki so nam nujno potrebne za konzervno in živilsko industrijo, itd. V zvezi s tem vprašanjem je treba proučiti, ali imamo v gospodarsko nerazvitih republikah pogoje, da zgradimo tam valjarne pločevine. Ugotovili smo, da so na področju Makedonije pogoji za zgraditev takšne valjarne in železarne. Ze s tem, z investiranjem v skopljansko železarno, uredimo dva problema: splošni problem jugoslovanskega gospodarstva v zvezi s potrebo po večji količini jeklene pločevine, hkrati pa tudi problem razvoja Makedonije kot gospodarsko nerazvitega področja.

Iz tega bi lahko povzeli še tretji sklep: politiko dohitevanja gospodarsko razvitih področij je treba zagotoviti s prispevki, ki jih ta področja plačujejo v sklad za razvoj gospodarstva nerazvitih področij. To v bistvu pomeni, da se bodo iz dohodka, doseženega na razvitih področjih, s posebnimi instrumenti prelivala sredstva v nerazvita področja.

SKLAD ZA RAZVOJ KMETIJSTVA

Treba bo ustanoviti še en sklad: sklad za razvoj kmetijstva. Njegova pomembnost je podobna namembnosti splošnega družbenega investicijskega sklada. Izločitev tega sklada kot samostojnega je potrebna zato, ker bomo za zdaj iz splošnega družbenega investicijskega sklada financirali samo investicije za dograditev začeti, ne pa tudi novih objektov. Iz sklada za financiranje investicij v kmetijstvu pa je treba zagotoviti sredstva ne le za kmetijske investicije, marveč tudi za investiranje v industriji, ki predeluje kmetijske pridelke, ker je to celota: enega od drugega ne moremo ločiti. Ne moremo govoriti o povečanju pridelka sladkorne pese, ne da bi pri tem upoštevali tudi potrebo po razširitvi sladkorne tovarne. Enako ne moremo investirati v povečanje živinskega fonda, če ne investiramo tudi v klanjave.

V zvezi s tem skladom nastane tudi vprašanje njegove organske povezanosti s skladom za razvoj nerazvitih področij. Če uveljavljamo politiko povečanih investicij v kmetijstvu, vstevši industrijo, ki predeluje kmetijske pridelke, je očitno, da pride na prvo mesto vprašanje Vojvodine, Slavonije, kmetijskih področij Makedonije, Mačve in Posavine. Ko obravnavamo vprašanje kmetijstva, obravnavamo hkrati tudi vprašanje zaostalosti teh področij. Povezanost med tema dvema skladoma bi lahko povečali tudi tako, da bi iz sklada za financiranje investicij v kmetijstvu okvirno predpisali tudi obseg sredstev, namenjenih n. pr. Vojvodini, Slavoniji itd.

Spričo pojasnjene organizacije razvoja nerazvitih področij je težiče vprašanja na odmeri višine sredstev, ki jih je treba dati kot pomoč nerazvitim področjem oziroma vzeti iz dohodka, dose-

ženega na razvitih področjih. Tu ne smemo ubirati nevarne poti izenačevanja, ne zasnovati sistema instrumentov tako, da bi odmerjali po »gramih«. Važno je, ali od leta do leta zagotavljamo sredstva, da se gospodarsko nerazvita področja hitreje razvijajo.

V zvezi z ustanovitvijo omenjenih skladov je treba misliti še na nekaj. Višina tega ali onega sklada je odvisna od višine drugih skladov. Če je splošni družbeni investicijski sklad velik, tedaj bodo ostali skladi glede na razpoložljiva sredstva nujno manjši; zato pa tudi ne bomo mogli v celoti uveljaviti politike, ki jo uveljavljamo iz sredstev teh skladov. Zato mora biti splošni družbeni sklad na podlagi analiz naših sedanjih potreb in možnosti takšen, da zadovolji samo najnujnejše potrebe. Sleherni pritisk na ta sklad, vsaka nova zahteva po sredstvih iz njega bi pomenila zavirati uveljavljanje politike gospodarskega razvoja nerazvitih področij in razvijanje kmetijstva.

Pa tudi politika uporabe teh skladov, zlasti skladov za gospodarski razvoj nerazvitih področij, mora biti vskladena in ustrezati potrebam našega gospodarstva v celoti. Ta politika mora izvirati iz perspektivnega načrta o gospodarskem razvoju naše države, ki bo določil, kako je treba, ko obravnavamo vprašanje gospodarskega razvoja z ostalih področij, zadovoljiti tudi najnujnejše potrebe jugoslovanskega gospodarstva v celoti. Na podlagi elementov iz takšnega perspektivnega načrta bodo letni družbeni načrti predvideli porabo sredstev iz zgoraj navedenih skladov in njihovo uporabo v skladu s potrebami tako vsega našega gospodarstva kakor tudi nerazvitih področij.

Lahko rečemo, da je v tem oziru za najbližjo perspektivo zagotovljena v glavnem že pravilna pot. Delo za pospeševanje kmetijstva se krije s potrebami po razvoju Slavonije, kmetijskih področij Makedonije, zlasti Vojvodine, s tem pa smo zajeli tudi razvoj Srbije.

Stojimo pred ureditvijo vprašanja motorne industrije, industrije kamionov in traktorjev. Tudi to pomeni prispevek k razvoju Srbije. Majdanpek, tovarne dušika, so vsekakor objekti, s katerimi bomo uredili splošno jugoslovanske probleme, pa tudi probleme hitrejšega razvoja Srbije. Če smo v skladu z našimi potrebami, s potrebo po hitrejši industrializaciji in razvoju težke industrije, hkrati dali velik prispevek k razvoju zaostalega področja (BiH), tedaj nam potreba jugoslovanskega gospodarstva v celoti nalagajo, da že v letu 1955 (sicer v skromnem obsegu), zlasti pa od leta 1956, predemo na takšno investicijsko graditev, ki bo pomenila krepitev kmetijstva in predelovalne industrije, neposredni prispevek k življenjskemu standardu naših delovnih ljudi. Ta politika bo hkrati pomenila prispevek k hitrejšemu razvoju relativno zaostalih področij, zlasti Vojvodine.

Podpisan je sporazum med zunanjetrgovinskimi predstavniki Jugoslavije in Grčije

Po razgovoru med predstavniki Zvezne zunanjetrgovinske zbornice v Beogradu in predstavniki atenske trgovske in industrijske zbornice je bil podpisan sporazum o ustanovitvi dveh odborov, da bi se tako pospešila izmenjava med Jugoslavijo in Grčijo. V obeh odborih bodo

Strokovno posvetovanje v okviru razstave brezalkoholnih pijač

Da se čimbolj podpre prizadevanje za razvoj naše industrije za predelavo sadja, je v okviru razstave brezalkoholnih pijač v Ljubljani sklicano posvetovanje strokovnjakov, ki bo 8. in 9. oktobra v prostorih Trgovinske zbornice za Slovenijo v Ljubljani. Posvetovanje bo posvečeno vprašanju proizvodnje brezalkoholnih pijač. Začelo se bo 8. oktobra ob 10. z naslednjimi referati: prof. inž. Albert Nučič: Pregled obstoječih industrijskih zmogljivosti za proizvodnjo sadnih sokov; inž. Veselič in inž. Stane Bitenc: Tehnološki procesi v proizvodnji sadnih sokov; inženir France Adamič in Emerik Zelinka: Perspektive za proizvodnjo sadnih sokov; prof. Evgen Lovšin: Ekonomska problematika sadne predelovalne industrije. Po diskusiji, ki se bo nadaljevala 9. oktobra, bo še predavanje profesorja dr. Juliusa Kocha iz Gelsenheima.

V NEDELJO 10. OKTOBRA 1954 VSI V RIBNO

na

veliko manifestacijo mladine in ostalega prebivalstva Gorenjske

POSVEČENO 35. OBLETNICI SKOJ

PROGRAM:

- OB 9,30: Odkritje spominske plošče na zadržnem domu v Ribnem
- Ob 10: Zbor brigadirjev mladinskih delovnih akcij, gasilcev, tabornikov in predvojaške vzgoje na slavnostnem prostoru
- Ob 10,30: Mladinsko zborovanje s kultur. programom

POPOLDNE RAZNI NASTOPI IN MLADINSKO RAJANJE

IGRA GORENJSKI KVINTET

Okrajni komite LMS razpolaga samo z ilegalnimi imeni voditeljev in članov SKOJ, zato vabimo vse, ki ste sodelovali v mladinskem gibanju na Gorenjskem pred vojno, med njo in po vojni, da se proslave zanesljivo udeležite.

OKRAJNI KOMITE LMS RADOVLJICA

KOČA POPOVIĆ V GENERALNI SKUPŠČINI OZN

OSNOVE IN METODE mednarodnega sodelovanja

NEW YORK, 6. okt. (AP). Jugoslavanski državni tajnik za zunanje zadeve Koča Popović je imel sinoči na seji Generalne skupščine OZN v okviru splošne debate govor o prečitih mednarodnih vprašanjih, o sodelovanju in razorožitvi, o problemih gospodarsko nerazvitih dežel, o nemškem in avstrijskem vprašanju in o vlogi OZN. Njegov govor, ki mu je skupščina z velikim zanimanjem sledila, je napravil v krogih OZN globok vtis.

Mednarodni položaj, v katerem se zdaj nahajamo, je vsekakor težavnejši od položaja, v katerem je bilo pred nekaj tedni. Po našem mnenju je sedaj posebno pomembno, da pridemo do čim širšega soglasja v presoji tega položaja. S tem bi skupno laže našli najprimernejše poti in metode za postopno reševanje sedanjih problemov in težav.

Nevzdržna tolmačenja stvarnosti

Zdi se nam, da potrjuje to sodbo, ki smo jo tukaj že večkrat izrekli, dejstvo, da se je v zadnjem razdobju v celoti vzelo mednarodni položaj spremenil v tem smislu, da je čedalje več novih pozitivnih možnosti za medsebojno približevanje stališč in za plodnejše mednarodno sodelovanje.

Med dejstva, ki jih lahko poudarimo v zvezi s tem razvojem, je na prvem mestu vsekakor prenehanje sovražnosti v Koreji in Indokini. Pokazalo se je, da razgovori lahko privedejo do rešitve celo na prvi pogled tako brez izhodnih spopadov, v katerih so izhodni zmanjškali v srčitem oboroženem obračunavanju.

Ce je točno, da vsebuje mednarodni položaj pomembne nove elemente, potem ga ni mogoče pravilno niti opisati niti tolmačiti niti razčistiti v starih okvirih in pod bremenom zastarelih stališč in formul ter samohotnega delovanja iz vkoreninjenih nasproti si stoječih pragmatističnih, apriorističnih prepričanj in predsodkov. Takšna stališča so danes že nevzdržna kot neživiljenjska tolmačenja stvarnosti in njenega pozitivnega spreminjanja.

Tako imamo na primer med ostanki iz akutnega razdobja »hladne vojne« kot dediščino tudi to, da

Koča Popović

šem mnenju zgrešeno. Dejansko je namreč ne glede na takšne ali drugačne kratkotrajne politične sodbe in račune na nenavadno občutljivem sektorju bila dosežena utrditev miru, in sicer končno z nestrani nujno potrebnimi ukrepi. Toda na osnovi takih dokazov, da so razgovori potrebni in da je sporazumevanje možno, mora vlada in državnik preinjšati zavest o njihovem vplivu na nadaljnji razvoj dogodkov.

Ravnovesje odnosov in nove metode

V splošnem odnosu je očitno doseženo ravnovesje, v čemer bodo vsekakor imeli veliko vlogo napori za organizacijo kolektivne obrambe pred morebitnim napadom. Po našem mnenju to pomeni: prvič, da smo pridobili na času, kar je velikanskega pomena za nas vse; upravičeno je namreč upanje, da pridobiti v dobi atomske energije nekaj let na času lahko pomeni trajno preprečitev vojno. Drugič, naša skupna naloga je, da izkoristimo zmanjšanje napetosti tako, da ga odbržimo in podaljšamo z novo vsebino, namreč s postopnim večanjem blaginje, ne pa da večina ne tako nezno izdatke za oboroževanje.

Relativno zatišje in ravnovesje, v katerem danes živimo, sta obremenjena s silno nestabilnostjo na gospodarskem področju. Neravnovesje po današnjih pogojih spravlja večino drugih držav v svetu v čedalje neenakopravnejši položaj na gospodarskem področju in pomeni nenehno nevarnost, da pride na

osnovi tega neravnotežja do novih sporov. Če drži, kar sem doslej rekel o stvarnosti, tedaj se moramo v prihodnje lotiti problemov in težav na nov način. Rekli smo že, da se nam zdi, da je predvsem potrebno, da se otresemo pojmovanja in načina mišljenja, ki nam ga je vcepila v zavest akutna »hladna vojna«. Zlasti ni nobenega opravčila za ustanavljanje tajnih ali javnih vojnih blokov na ideološki osnovi. Takšno združevanje nujno skriva v sebi in poraja intervencionistične težnje in opravičevanje uporabe sile kot sredstva za politično akcijo.

Kar se tiče mirnega mednarodnega sožitja, sem prepričan, da ni naključje, da je več govornikov že pred menoj poudarilo, da še ni zadostno. Na splošno vzeto smo že v razdobju takega sožitja, toda to ne more biti trajno, če se ne spreminja v aktivno mednarodno sodelovanje. O tem je že govoril predsednik FLRJ maršal Tito v svojem govoru 19. septembra t. l.

Konstruktivno sodelovanje in razorožitve

Bitka, dobljena za mir na Koreji in v Indokini in še druge, ni bila dobljena proti nobeni politični ideologiji, še manj v njen prid, temveč je bila dobljena proti nepodalnosti in vojni kot sredstvu politike. Spričo nevarnosti, ki jo pomeni pripravljenost, da kdo za ureditve svojih političnih ciljev prime z orožje, spričo take realne, ne ideološke nevarnosti, je upravičeno in potrebno organizirati kolektivno obrambo v okviru OZN, da se organizira odpor, če že res ni bilo mogoče pravočasno preprečiti napadalnosti.

Menim, da je bilo potrebno to povedati, da nas ne bi kdo napačno razumel. Nismo za nekakšno nevtiralnost, če gre za naš odnos do napadalnosti. Menimo, da sta celo dva tabora več, kakor nam je potrebno. Zato nismo za »tretjo silo« temveč za izhod, ki je nasproten izhodu, ki ga krijejo v sebi bloki; smo za mirno in konstruktivno mednarodno sodelovanje.

Trdno smo torej prepričani, da nastajajo oziroma, da začenjajo nastajati nove možnosti tudi za reševanje konkretnih vprašanj, ki so že dlje ali krajši čas odprta. Moja vlada je na primer posvečala vprašanju razorožitve vselej največjo skrb in storila vse, kar je mogla za resničen napredek na tem področju.

Na to zasedanje smo prišli v upanju, da bo kljub dosedanjim neupornim prav v tem vprašanju močno napredovali. Menili smo, da so dozoreli splošni in posebni pogoji za ukrepe, ki bi nam omogočili vsaj prve korake. Tudi sedaj se nam zdi, da se začenja to upanje uresničevati. Za to govori dejstvo, da je sovjetska vlada privolila v francosko-britanski memorandum kot v izhodiščno točko za nadaljnji razgovor. V isti smeri deluje na drugi strani pobuda ZDA za uporabo atomske energije v mirnodobne namene.

V tem smislu podpiramo francosko-britanski memorandum. Ne da bi se spuščali v bistvo memorandum, je treba poudariti, da je na liniji realizma in kompromisa in da odpira perspektivo sporazuma, zaradi česar je danes najugodnejša osnova za razpravljanje o razorožitvi. Po vsem tem na sedanjem zasedanju prvič kaže, da se bo o razorožitvi razpravljalo na realistični osnovi brez diametralno nasprotujočih si gledišč.

Vprašanje gospodarsko zaostalih dežel

Mnoga gospodarska vprašanja so le zunanji pojavi temeljne neuravnovesitosti v svetovnem gospodarstvu, ki jo vsi poznamo kot

problem nerazvitih držav. Dosedanja akcija naše organizacije na tem področju, n. pr. razširjeni program tehnične pomoči OZN in UNICEF niso rodile samo bogatih sadov, temveč nam kažejo tudi pot, po kateri je treba iti.

Lani smo n. pr. privolili v deklaracijo, ki v splošnih izrazih obljublja, da bo šel del prihrankov na račun zmanjšanja oborožitve v mednarodni sklad za gospodarski razvoj, toda očitno je, da pospešeni gospodarski razvoj nerazvitih držav ne sme biti odvisen od predhodnih uspehov v razorožitvi. Nasprotno, funkcioniranje takšnega sklada lahko samo po sebi mnogo doprinese k temu, da se ustvari vzdušje, ki bo na splošno v korist razorožitvi.

NACELA NAŠE ZUNANJE POLITIKE

V celoti vzeto je stališče vlade FLRJ do mednarodnih vprašanj opredeljeno z njenimi prizadevanjem za zagotovitev miru in za razvijanje čim širše mednarodne neodvisnosti, enakih pravic in nevmišavanja v notranje zadeve drugih držav v luči dane ocene mednarodnega položaja. Iz takšne politike Jugoslavije je mogoče pravilno razumeti pomen sporazuma o medsebojni pomoči, političnem sodelovanju in zvezi, ki so jo nedavno podpisale Grčija, Turčija in Jugoslavija. To je pravzaprav ne le primer mednarodnega sožitja, temveč živ primer, da je možno plodno in vsestransko sodelovanje med državami z različnimi družbenimi sistemi. To je regionalen organizem, katerega vsebina je v popolnem skladu z duhom in cilji Ustanovne listine OZN in ki daje pobudo za širše mednarodno sodelovanje. Prav to zadnje, namreč odgovor na vprašanje, ali pospešuje ali ovira regionalni sporazum vključevanje v širše mednarodno sodelovanje, je po mojem mnenju končno merilo pri ugotavljanju, ali je v skladu z duhom Ustanovne listine.

Nemško vprašanje

Evropska politika moje države temelji tudi na širšem evropskem torišču na istih načelih. Trdno smo prepričani, da je postalo snovanje enotne demokratične in miroljubne Evrope zgodovinska nujnost celo neodvisno od tega, ali obstoja nevarnost neposrednega napada. Zato je zdaj, ko se zdi, da je čas za gotovljen, bolj kot kdaj koli očitno, da tudi v Evropi ni mogoče najti poti do trajnih rešitev na področju izključno vojaškega sodelovanja, temveč v procesu vsestranskega sodelovanja enakopravnih in neodvisnih evropskih narodov, v procesu, ki ga spremlja težnja po zmanjšanju notranjeevropskih nasprotstev za daljše obdobje. Tu gre predvsem za odstranitev nasprotij med Francijo in Nemčijo. Po mnenju jugoslovanske vlade, ki je to svoje mnenje že večkrat javno povedala, je treba ob istočasnem nadaljevanju naporov za dosego združitve Nemčije — ki jo je mogoče doseči, kakor se zdi, samo v razvitejšem mednarodnem vzdušju v smislu popuščanja napetosti — odkrito priznati, da je postalo praktično nemogoče odrekatih Zahodni Nemčiji še naprej pravico do suverenosti in delne oborožitve, pri čemer pa je vendarle treba upoštevati hojzen drugih narodov, ki jo opravičujejo izkušnje iz preteklosti.

Kar se tiče vprašanja Avstrije, smo prepričani, da bi lahko že bili dosegli zadovoljivo rešitev, da ni so zadovoljivo ureditve tega vprašanja umetno spravljali v odvisnost od drugih vprašanj; seveda na škodo tako splošnega miru, kakor koristi in pravic Avstrije. V odnosih moje države z vzhodnoevropskimi državami je prišlo do postopne normalizacije. Jugoslavija bo, kakor doslej, tudi v prihodnje sodelovala v zboljševanju odnosov s temi deželami, seveda v skladu s temeljnimi načeli svoje politike.

Sporazum o Trstu

Zvesta tistim načelom in da se utrdi mir, je storila Jugoslavija tudi v vprašanju Trsta največji možni napor in dala največje žrtve za kompromisno rešitev. Srečen sem, da zasedanju omenih lahko sporazum, ki so ga vse zainteresirane vlade podpisale davi v Londonu in katerega besedilo s skupno deklaracijo je pravkar poslano Varnostnemu svetu. Dovolite, da izrazim tudi tukaj globoko prepričanje, da bo pomenil ta sporazum izhodišče za plodne in prijateljske odnose med mojo državo in Italijo. Ko imamo prirščne odnose z zahodnimi državami, vzdržujemo obenem zelo prijateljske odnose z mnogimi državami v Aziji, zlasti z Indijo in Burmo, s katero nas vežejo podobni ekonomski in socialni problemi ter skupna želja po za-

gotovitvi miru in razvoj mednarodnega sodelovanja.

Vloga in odgovornost OZN

Iz takšne ocene mednarodnega položaja sledi tudi naše gledanje na pomembno vlogo in odgovornost organizacije ZN v reševanju mednarodnih vprašanj. Ravno zato, ker vidimo v OZN enega izmed osnovnih činielijev za izgrajevanje novih metod v mednarodnih odnosih, se pridružujemo, ne da bi ponavljali njihove dokaze, tistim, ki so tukaj kritizirali težnjo, da se rešujejo nekatera najpomembnejša mednarodna vprašanja izven OZN in da bi zmanjšali ali omalovaževali prvenstveno vlogo, ki jo OZN ima v čuvanju miru in mednarodne varnosti, zlasti pa pri odстранjevanju vzrokov napetosti. Kljub neogibnim neuspehom in pomanjkljivostim v dejavnosti OZN, ki so bili v glavnem odsev mednarodnih odnosov, pa je treba med drugim omeniti praktično nenadomestljivo poslanstvo, ki ga ima OZN kot telo, ki oblikuje in zagotavlja kontinuiteto v razgovorih in izmenjavanju mnenj ne glede na ugodnejše ali neugodnejše vzdušje mednarodnih odnosov. Dosedanji pomembni uspehi OZN pričajo o njeni vse večji vlogi v mednarodnem življenju. Prepričani smo, da se bo v sedanjih pogojih vloga OZN v mednarodnih odnosih še bolj okrepila, pri čemer je moja država, kakor že doslej pripravljena, da jo v celoti in iskreno podpre.

Avstrija in tržaška luka

Dunaj, 6. okt. (Tanjug). Italijanski odpravnik poslov na Dunaju je obvestil Italijansko vlado o sporazumu glede Trsta in je ob tej priložnosti poudaril pripravljenost svoje vlade, da upošteva avstrijske interese v tržaškem pristanišču. Italijanska vlada namerava, je izjavil, v soglasju z Dunajem proučiti vse možnosti za zboljšanje avstrijskega pomorskega prometa prek tržaškega pristanišča.

Gospodarski odnosi med Turčijo in Nemčijo

Bona, 6. okt. (AFP). Uradni bilten zahodnonemške vlade sodi, da se nemško-turški razgovori v Bonu nanašajo v glavnem na gospodarska, finančna in trgovinska vprašanja. V članku z naslovom »V znamenju nemško-turškega prijateljstva« pravi, da postavlja naravnost »nevezljivi napredek moderne Turčije v zadnjih petdesetih letih nove naloge in terja nove metode, tako da so nastale težave, ki jih skuša država odpraviti s svojimi sredstvi. Gospodarski stiki med Turčijo in Zahodno Nemčijo slone na odnosih, ki naj bi približali obe deželi. Obe deželi želita, da bi se gospodarski odnosi tako normalizirali, da v prihodnje ne bi bili več ogroženi.

AMERIŠKI KAPITALISTI IN ATOMSKA ENERGIJA

Washington, 6. okt. (AFP). V Washingtonu so danes setavili skupino predstavnikov ameriške veleindustrije in lianc, ki bodo proučevali možnost investicij v ZDA kakor tudi v tujini za uporabo atomske energije v mirnodobne namene. V skupini so družine finančnikov in veleindustrijalcev Mellon in Rockefeller ter Erich Johnston in Harvey Firestone.

FREMESTITEV LETALSKIH SIL NA DALJNEM VZHODU

Tokio, 6. okt. (AP). Poveljstvo letalskih sil ZDA na Daljnem vzhodu je objavilo, da se bo četira ameriška letalska brigada preselila s Koreje na severno japonsko, v bližino otočja, ki pripada ZSSR. Poveljstvo brigade in 34. lovski polk so se premestili na otok Hokaido.

INDIJA POMOČ ZDA

New Delhi, 6. okt. (AFP). Iz uradnih indijskih virov poročajo, da je vlada ZDA sklenila povečati gospodarsko pomoč Indiji. Ta je znašala lani 60,5 milijona dolarjev in je veleposlanik ZDA v New Delhibu že predlagal, naj bi se povečala na 85 milijonov. Od tega

DANES PO SVETU

REALIZEM

Zgoščeni in vsebinsko bogati govor vodje jugoslovanske delegacije pomeni vsekakor važen prispevek k detemetu zasedanju Generalne skupščine OZN. Sodebi o raznih prečitih vprašanjih, ki jih je izrekel Koča Popović v splošni debati, slone na konstruktivni in realistični analizi svetovnega dogajanja, na prepričanju, da je napočni čas, ko bi lahko dosegli nove uspehe v mirnem obravnavanju mednarodnih vprašanj, in na želji, da bi miroljubne težnje v mednarodnem razvoju kar najbolj podprli.

Deveto zasedanje Generalne skupščine OZN čaka nedvomno velika odgovornost. Moralo bo pravilno predstiliti svetovni položaj in vplivati na to, da bo svet že nastale ugodne pogoje čimbolje izkoristil. Ne moremo pa reči, da so to dovolj upoštevali avtorji nekaterih izjav in mnenj, ki jih je bilo doslej slišati na zasedanju. Izrečeno so bile ne le samovoljne in propagandne, marveč tudi takšne sodbe, v katerih so bile zadeve prikazane v povsem napačni luči. Seveda so pravilna mnenja in pravilno tolmačenje pojavov v mednarodnem položaju nujno potrebni pogoji, če hočemo priti do sodobnejših metod in ustreznih sklepov. Zato je naravno, da vzbudi dvome o svojih dobrih nameni, kdor zdej netočno prikazuje ali zanika očitno pojave na svetu.

Jugoslovanska delegacija je v ugodnem položaju. Njena dejavnost ima pred očmi izključno le koristi miru. Jugoslovanska delegacija ni vezana na nobene posebne namene in načrte, marveč je neodvisna, tako da lahko presoja svoje predloge in ukrepe skozi prizmo koristi in miru, skozi to, ali ta ali ona poteza koristi ali škoduje ureditvi razmer na svetu. Stojel je na realistični stališču, ki je vodja naše delegacije apeliral na Generalno skupščino, naj stvarno pre-

sodi sodobne pojave na svetu, naj stori ukrepe, kakršne zahteva sedanj položaj, naj dosežanje uspehe na področju miru še poveča in kar najbolj izkoristi popuščanje napetosti v mednarodnih stikih. Po pravici je opozoril na tri probleme: razorožitve, uporabo atomske energije v mirnodobne namene in na pomoč nerazvitim deželam kot na tri glavne člene v verigi pereče svetovne problematike, katere ugodno razvijanje bi imelo zelo velik pozitiven vpliv na splošni razvoj na svetu.

Britanski parlamentarci v ZSSR

Moskva, 6. okt. (Reuter). Šestnajst članov britanskega parlamenta, ki so na obisku v SZ, je danes odpotovalo z letalom iz Moskve v Stalingrad. Med svojim osem dni trajajočim obiskom v ZSSR si bodo ogledali najpomembnejša sovjetska središča. Britanska delegacija je prispela 30. septembra v ZSSR. V Stalingradu se bo delegacija razdelila v dve skupini. Prva bo obiskala Tiflis v Transkavkaziji, Soči na Krimu in Kijev v Ukrajini, druga pa se bo napotila v Sverdlovsk ter si ogledala industrijsko središče pod Uralom, ki je bilo doslej tujcem popolnoma nedostopno. Po vrnitvi se bodo britanski delegati sestali s predsednikom vrhovnega Sovjeta ZSSR maršalom Vorošilovom.

Deklaracija bonnske vlade o rezultatih londonske konference

Demokratski prvak Dehler pa terja pogajanja z ZSSR za združitve nemških dežel — V ozadju tičijo trgovski interesi nemških industrijcev

(Od stalnega dopisnika »Borbe«)

Bonn, 6. okt. Adenauer je v zveznem zboru podal vladno deklaracijo o londonski konferenci. Poudaril je tri momente, ki so po njegovem mnenju odločilno vplivali na njen uspeh: odločitev angleške vlade, da »poveže svojo usodo z usodo Evrope«, Dullesovo izjavo, da ZDA ne bodo umaknile svojih čet iz Evrope, in privolitve Nemčije, da ne bo proizvajala orožja ABC (atomskega, bakteriološkega in kemijskega).

Kanceler je poudaril, da je vlada zlasti zadovoljna, da bo bruseljski pakt ohranil določene elemente EOS. Meni je, da se bo evropsko sodelovanje v prihodnje razvijalo ne le na vojaškem, marveč tudi na gospodarskem, kulturnem in socialnem torišču. Izrazil je upanje, da bodo vsi pristojni parlamentari odobrili londonske sklepe.

V zvezi z nadaljnjo vladno politiko je poudaril tri stvari: utrditev in okrepitev Zahodne Nemčije, združitve nemških dežel in združitve Evrope.

Kot ponavadi so poslanci vladne večine s plaskanjem in pritjevanjem sprejeli Adenauerjeve izjave, vtem ko je socialdemokratska opozicija molčala. Ta bo bržčas spregovorila v četrtek, ko se začne splošna razprava o vladni deklaraciji.

Zanimanje za deklaracijo je precej zasedila izjava predstavnik svobodnih demokratov Dehlerja. Svobodni demokrati so že prej zahtevali, naj zbor pošlje svojo deklaracijo v Moskvo, da bi navezala diplomatske stike in obnovila trgovino z vzhodnimi deželami.

Kanceler je napadel in prepričal del nemških industrijcev, da je neutemeljeno njih upanje, da bodo na vzhodnih tržiščih bogato vnovčili svoje blago. Vlada je julija preprečila pot neki trgovinski delegaciji. Videti je bilo, da se je to potlej poleglo.

Sinoči pa je Dehler v Würzburgu ponovil zahtevo, naj bi vzpostavili stike z Moskvo in

takojšnja pogajanja z ZSSR o združitvi Nemčije.

Ze dolgo, je dejal, me bolj zanima potovanje v Moskvo kot potovanje v Washington. Vsekakor je pomembnejše tisto, kar se v Moskvi dogaja in kar tamkaj pripravljajo. Z ZSSR je treba nemudoma začeti pogajanja za združitve nemških dežel. V stiski pa naj bi sprejeli tudi nesvobodne volitve.

Dehlerjeva izjava je vzbudila v vladni koaliciji pravo razburjenje.

Iz vladnih krogov se je izvedelo, da bodo krščanski demokrati resno pozvali svojega koalicijskega partnerja k disciplini. Krščanski demokrati v svojem današnjem biltenu ostro napadajo Dehlerja in kritizirajo zlasti tisti del njegove izjave, v katerem je privolil v »nesvobodne volitve« (Zahodne države in bonnski parlament postavljajo svobodne vsenemške volitve kot izhodišče za pogajanja). V bonnskih političnih krogih Dehler v resnici velja za politika, ki kaj naglo in zlahka spreminja svoje mnenje, vendar pripisujejo njegovi izjavi velikanski pomen zavoljo tega, ker splošno vedo, da za njim tiči del vplivnih nemških industrijcev, ki bi radi prišli na vzhodna tržišča in ki z zavistjo gledajo na angleške in francoske trgovinske stike z Moskvo in Pekingom. Domnevajmo, da so stiki Moskve s temi krogi dokaj resni, vpliva teh krogov na dogajanja v Zahodni Nemčiji pa ne gre podcenjevati. Rade Vujović

Z VSEH STRANI SVETA

ZDA AMERIŠKI KAPITALISTI IN ATOMSKA ENERGIJA Washington, 6. okt. (AFP). V Washingtonu so danes setavili skupino predstavnikov ameriške veleindustrije in lianc, ki bodo proučevali možnost investicij v ZDA kakor tudi v tujini za uporabo atomske energije v mirnodobne namene. V skupini so družine finančnikov in veleindustrijalcev Mellon in Rockefeller ter Erich Johnston in Harvey Firestone.

FREMESTITEV LETALSKIH SIL NA DALJNEM VZHODU Tokio, 6. okt. (AP). Poveljstvo letalskih sil ZDA na Daljnem vzhodu je objavilo, da se bo četira ameriška letalska brigada preselila s Koreje na severno japonsko, v bližino otočja, ki pripada ZSSR. Poveljstvo brigade in 34. lovski polk so se premestili na otok Hokaido.

INDIJA POMOČ ZDA New Delhi, 6. okt. (AFP). Iz uradnih indijskih virov poročajo, da je vlada ZDA sklenila povečati gospodarsko pomoč Indiji. Ta je znašala lani 60,5 milijona dolarjev in je veleposlanik ZDA v New Delhibu že predlagal, naj bi se povečala na 85 milijonov. Od tega

LIBIJA ATENTAT NA MINISTRA SAIDA SALHIJA Bengasi, 6. okt. (AFP). Libanonski princ Serif Mohiedin el Senusi je davi napravil atentat na libijskega ministra Saída Ibrahimia Salhija. Po aretaciji na mesto pojasniti, zakaj je ubil libijskega ministra.

EGIPT IZSLEDITEV IZRAELSKIH VOHUNOV London, 6. okt. (Reuter). Kairski radio je danes oddal poročilo egiptovskega notranjega ministra Zaharija Moheidina o izsleditvi izraelske skupine, ki se je ukvarjala z vohunstvom in subverzivno dejavnostjo v Egiptu. Preiskava je že končana. Po komunikuje pripravila Izrael »nerede in upore« v Egiptu. Skupino je vodila izraelska obveščevalna služba.

BRAZILIJA RESEN INCIDENT MED VOLTIVAMI Bello Horizonte, 6. okt. (AFP). Brazilska agencija »ASA-Press« poroča, da se je med parlamentarnimi volitvami v Vilgolandiji pripletel resen incident, katerem je bilo ubitih 6 ljudi, 3 pa so bili ranjeni.

Sporazum daje poročstva za kulturni in gospodarski razvoj tržaških Slovencev

Na podlagi sedanje razdelitve Svobodnega tržaškega ozemlja bo prišlo pod italijansko civilno upravo okrog 75.000 Slovencev. Eden izmed poglavitnih ciljev Jugoslavije pri pogajanjih o Trstu je bil, zagotoviti temu slovenskemu prebivalstvu ustreza poročstva za razvoj njegovega kulturnega in gospodarskega življenja. S sklenitvijo sedanjega sporazuma je bil ta cilj tudi dosežen v največji možni meri. Kot prilogo so Spomenici o soglasju dodali posebni statut, v katerem so navedeni ukrepi za zagotovitev narodnostnih pravic tržaških Slovencev kakor tudi Italijanov na področju, ki pride pod jugoslovansko upravo (čeprav so ti tudi doslej uživali te pravice v polni meri in imajo za to že poročstva, ki jim jih dajejo naši zakoni).

Enakopravnost slovenskega prebivalstva je zagotovljena tako glede vseh državljanjskih in političnih pravic, pravic do javnih služb, opravljanja gospodarske dejavnosti in raznih poklicev kakor tudi glede svobodne dejavnosti slovenskih prosvetnih, družbenih in gospodarskih organizacij, katere bodo lahko delovale z enakimi pogoji in z enakimi gnotnimi ter drugimi olajšavami kakor ustrezne italijanske organizacije.

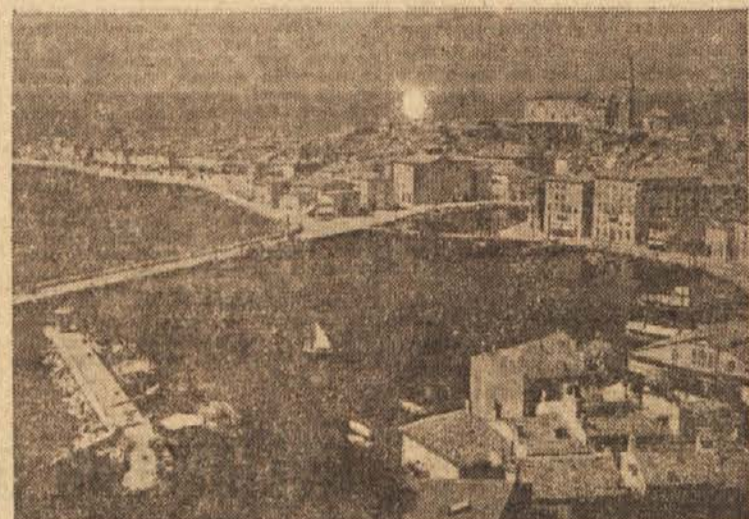
Narodnostne pravice

Posebne določbe manjšinskega statuta urejajo vprašanje slovenskega jezika in odnosih z oblastmi, ki so dolžne dajati odgovore pripadnikom slovenske manjšine, razglasiati sodne razsodbe in podobno tudi v slovensčini. V slovensčini morajo biti razen v italijansčini obeležena tudi imena krajev, sestavljene uradne objave in proglasi.

V skladu s statutom se bodo ohranile tudi vse slovenske šole, ki bodo v vseh ozirih docela enakopravne z italijanskimi.

Jamstva, ki jih daje statut, bodo omogočila znatno izboljšanje dosedanjega položaja tržaških Slovencev. K temu bodo prispevala tudi gnotna sredstva, ki jih bo dala italijanska vlada za zidavo osrednjega slovenskega kulturnega doma v Trstu kakor tudi za poslopja dveh domov v tržaških predmestjih. Tako bodo vsaj deloma nadoknadili gnotno škodo, ki jo je tržaško slovensko prebivalstvo utrpelo sprčo fašističnega nasilja med obema vojnama.

K normalizaciji stanja na tem ozemlju, bo znatno prispevala tudi določba statuta, s katero je prepovedano sleherno razpohivanje narodnostne in rasne mržnje. Razen tega določa poseben člen Spomenice o soglasju, da ne bodo izdali nobenih upravnih ali drugih diskriminacijskih ukrepov, niti ne bodo preganjali prebival-

Piran

vsji tisti prebivalci, ki so v minulosti morali zapustiti to ozemlje. Njim bodo omogočili, da se bodo na njem ponovno nastanili in imeli bodo enake pravice kot tudi vsi ostali. Ti ukrepi bodo prispevali, da bo na doslej spornem Tržaškem ozemlju nastalo ugodnejše vzdušje, ki ne bo več zastrupljalo mednarodnih odnosov in ki bo za manjšino pomenilo varnejše in mirnejše življenje.

Gospodarski in prometni interesi

Sporazum upošteva tudi gospodarsko in prometno vlogo Trsta glede na njegovo bližino in bolj oddaljeno zaledje. Tržaško svobodno pristanišče bo še nadalje obratovalo — dejansko bo šele začelo izpolnjevati to nalogo, kmalu pa bo sklicana tudi konferenca med Italijo, Jugoslavijo in ostalimi zainteresiranimi držav-

mi tržaškega zaledja, na kateri bodo razpravljali kako bi kar najbolj omogočili, da bo tržaško pristanišče služilo svojemu zaledju.

Sklenitev posebnih dogovorov je predvidena tudi za lokalni promet med Trstom in njegovo okolico, ki bo ostala na jugoslovanski strani. S temi dogovori bodo zagotovili, da meja med Trstom in njegovim neposrednim jugoslovanskim zaledjem ne bo preostro prekinila tistih gospodarskih in prometnih vezi, s katerimi je to področje že od nekdanj povezano in katerih nadaljnje

Trieste

razvijanje bo koristilo prebivalstvu in gospodarstvu Trsta kakor tudi jugoslovanske okolice.

Razgovori za izpolnjevanje sporazuma

Države, ki so podpisale tržaški sporazum, ga bodo začele takoj uveljavljati. Novo mejo, ki jo določa Spomenica o soglasju, bo uredila komisija jugoslovanske in angloameriške vojaške uprave, in sicer najdlje v treh tednih. Takoj zatem bo prenehala delovati dosedanja zavezniška uprava cone A, angleška in ameriška vlada pa bosta umaknili svoje čete iz Trsta in prepustili civilno upravo severno od nove mejne črte Italiji. Končno označitev meje bosta opravili Jugoslavija in Italija.

Jugoslovanska in italijanska vlada sta odgovorni, da bo sedanji sporazum, s katerim so našli razumen kompromis v zamotanem tržaškem vprašanju, tudi realiziran. Vzlic nekaterim slabim izkustvom v minulosti jugoslovanska javnost iskreno pričakuje, da bo Italija pri uveljavljanju tega sporazuma izpričala potrebni realizem in dobro voljo za sodelovanje. Naša in italijanska vlada bosta kmalu začeli razgovore o vrsti vprašanj, katerih nadaljnjo ureditev določa sporazum: o vprašanju svobodnega pristanišča, o uveljavljanju posebnega narodnostnega statuta in ustanovitvi mešanega odbora, ki bo nadzoroval izvajanje statuta, o ureditvi drobnega obmejnega prometa in o premoženju prebivalcev, ki se vrnejo ali preselijo s področij, ki prideta pod upravo ene ali druge države. Uspešna ureditev teh vprašanj bo najboljši prispevek k popolnemu uveljavljanju doseženega sporazuma in k sodelovanju med obema sosedama.

živeli, in je jasno, da jih nihče ne bo mogel zgolj z besedami prepričati o dobri volji nove italijanske uprave, če ta ne bo nemudoma izpričala, da resno namerava dati Slovincem tiste pravice, ki jim pripadajo. Predvsem bi morali to dokazati tukajšnji politični voditelji starih italijanskih strank, ki sestavljajo v Rimu vladno koalicijo. Te morajo prve pokazati drugačen odnos nasproti slovenskemu prebivalstvu na Tržaškem.

V uvodniku o sporazumu sodi demokriščanski »Gornale di Trieste«, da je dokončen. »Mi pa bi,« pristavlja časnik, »po tolikih hudih izkušnjah, ki so prizadele našo občutljivost, storili napak, če tega ne bi upoštevali.«

Tržaški vtisi o sporazumu

Trst, 6. okt. (Tanjug). »Primorski dnevnik« danes ugotavlja, da sporazum o ureditvi tržaškega vprašanja ni zbudil med tržaškim prebivalstvom nobenega posebnega navdušenja. Ljudje so bili deloma presenečeni sprčo objavljenega sporazuma, čeprav so ga že dolgo napovedovali. To ugotavlja, čeprav ne tako odkrito, tudi drugi tržaški časniki.

»Primorski dnevnik« poroča tudi o razpoloženju tržaških Slovencev in pravi, da so veliko pretrpeli pod Italijo in da so »zato zdaj upravičeno nezaupljivi nasproti katerikoli italijanski oblasti«. Čeprav jim sporazum jamči nekatere pravice, ki jih bo morala Italija spoštovati, ljudje ne morejo pozabiti, kar so pre-

Določbe o tržaški prosti luki

iz pariške mirovne pogodbe z Italijo, ki se nanje sklicuje londonska Spomenica o soglasju

Po členu 5. Spomenice o soglasju, podpisane pretekli tork v Londonu, se italijanska vlada obvezuje, da bo ohranila v Trstu prosto luko v skladu z določbami prvih 20 členov VIII. priloge k mirovni pogodbi z dne 15. septembra 1947. V naslednjem objavljamo te določbe pariške mirovne pogodbe.

Člen 1.

1. V cilju, da se zagotovi mednarodni trgovini, kakor tudi Jugoslaviji, Italiji ter državam Srednje Evrope uporaba tržaškega pristanišča in tranzitnih olajšav, pod enakimi pogoji in po običajih, ki so v veljavi v drugih prostih lukah v svetu:

a) bo na Svobodnem tržaškem ozemlju vzpostavljena carine prosta luka, katere meje so določene v čl. 3 tega Instrumenta, odtod bodo potegnene ustrezno omenjenim določbam;

b) bo blago, ki gre skozi tržaško luko, uživalo carinske proste postoj, ki so predvideni v členu 16 tega Instrumenta;

2. bo mednarodni režim tržaške proste luke odreden po določbah tega Instrumenta.

Člen 2.

1. Prosta luka bo oblikovana kot državna ustanova Svobodnega ozemlja in bo upravljana kot taka. Imela bo vse značilnosti pravne osebe in bo postopala po določbah tega Instrumenta.

2. Vsa Italijanska državna in pol-državna imovina v mejah proste luke, ki bo po določbah te pogodbe prišla v last Svobodnega ozemlja, bo pripadala brezplačno prosti luki.

Člen 3.

1. Področje proste luke bo obsegalo prostor in naprave prostih con tržaške luke v njihovih mejah iz leta 1939.

2. Vzpostavljane posebnih con v prosti luki, ki bi bile pod izključno oblastjo katere koli države, je v nasprotju s statutom Svobodnega ozemlja in proste luke.

3. Toda — da bi se zadovoljilo posebnim potrebam jugoslovanske in italijanske plovbe na Jadranskem morju, mora ravnatelj proste luke na zahtevo jugoslovanske ali italijanske vlade, toda na temelju soglasnega mnenja mednarodne komisije, predvidene v členu 21, rezervirati trgovskim ladjam, ki plovejo pod zastavo ene od teh držav, izključno uporabo nekaterih dokov v določenih delih področja proste luke.

4. Če se pokaže potreba, da se poveča področje proste luke, se bo povečanje moglo izvršiti na predlog Ravnatelja proste luke, z odlokom vladnega sveta, toda soglasno z ljudsko skupščino.

Člen 4.

1. V kolikor ne bi ta Instrument odredil drugače, veljajo zakoni in uredbe, ki veljajo na Svobodnem ozemlju, tudi za osebo in imovino v mejah proste luke, in oblasti, ki so kompetentne za njihovo izvajanje na Svobodnem ozemlju, bodo vršile svoje funkcije v omenjenih mejah.

Člen 5.

1. Trgovske ladje in blago vseh dežel bodo imele neomejen pristop v prosto luko, da bi moglo tvoriti in raztovoriti blago, kakor tudi glede tranzitnega blaga, tako tudi glede blaga, ki se uvozi na Svobodno ozemlje ali se iz njega izvozi.

2. Ob uvozu tega blaga ali njegovega izvoza ali tranzita skozi prosto luko, oblasti Svobodnega ozemlja ne bodo pobirale nobene carine niti pristojbine razen onih, ki se plačajo za storjene usluge.

3. Toda za blago, ki se uvozi skozi prosto luko za potrošnje na Svobod-

nom ozemlju ali ki se izvozi iz tega ozemlja skozi prosto luko, bodo veljali ustrezni zakoni in odredbe, v veljavi na Svobodnem ozemlju.

Člen 6.

Vskladitvene blaga, njegov pregled, sortiranje, pakiranje in prepakiranje ter druga podobna opravila, ki so se vršila na običajen način v prostih conah tržaške luke, bodo dopuščena v prosti luki po splošnih pravilih, ki jih bo izdal Ravnatelj proste luke.

Člen 7.

1. Ravnatelj proste luke bo mogel prav tako dovoliti predaivo blaga v prosti luki.

2. Druga industrijska dejavnost v mejah proste luke bo dovoljena tistim podjetjem, ki so obstajala v prostih conah tržaške luke, preden je stopil v veljavo ta Instrument. Na predlog Ravnatelja proste luke bo vladni svet mogel dovoliti otvoritev novih industrijskih podjetij v mejah proste luke.

Člen 8.

Nadzorovanje od strani oblasti Svobodnega ozemlja bo v prosti luki dovoljeno le v kolikor bo potrebno za izvajanje carinskih in drugih odredb Svobodnega ozemlja za pobiranje tl-hotapstva.

Člen 9.

1. Oblasti Svobodnega ozemlja bodo pooblašene, da odredijo in pobirajo pristaniške takse v prosti luki.

2. Ravnatelj proste luke bo predpisal višino teh pristojbin za upo-

Člen 11.

Vsio vseh oseb na področje proste luke in izhod iz nje bo urejen po predpisih, ki jih bodo sprejele oblasti Svobodnega ozemlja. Toda ti predpisi bodo taki, da ne bodo po nepotrebnem ovirali vstopa v prosto luko ali izhoda iz nje osebam, ne glede na njihovo državljanstvo, ki imajo dovoljen opravek na področju proste luke.

Člen 12.

Oredbe in ukazi v veljavi v prosti luki, kakor tudi tarife postavk, ki se v njej plačujejo, morajo biti objavljene.

Člen 13.

Obalna plovba in obalni promet v mejah Svobodnega ozemlja bodo urejeni po predpisih, ki jih bodo sprejele oblasti Svobodnega ozemlja, s čimer se smatra, da odredbe tega Instrumenta nikakor ne omejujejo teh oblasti v tem pogledu.

Člen 14.

Oblasti Svobodnega ozemlja bodo v mejah proste luke podvezle glede ladjl in tvorov potrebne ukrepe za zaščito zdravja kakor tudi mere za preprečevanje živalskih in rastlinskih bolezni.

Člen 15.

Oblasti Svobodnega ozemlja bodo dolžne oskrbovati prosto luko z vojo, plinom, električno lučjo in energijo, s komunikacijami, kanalizacijo in drugimi javnimi uslugami, kakor tudi da v njej zagotovijo policijsko službo in zaščito proti požarom.

Člen 16.

1. Blagu, ki se prevozi po železnici med prosto luko in državami, ki se je poslužujejo, bo zajamčena svoboda tranzita po običajnih mednarodnih konvencijah od strani Svobodnega ozemlja in držav, po katerih se blago prevaža brez vsakršne diskriminacije.

Del tržaške Nove proste luke

rabo naprav in uslug v prosti luki. Te pristojbine bodo umirjene in bodo ustrezale stroškom izkoriščanja, uprave, vzdrževanja in razvoja proste luke.

Člen 10.

Ob odrejanju in obranjanju pristaniških taks in ostalih pristojbin v prosti luki, ki so predvidene v gornjem členu 9, kakor tudi ob priliki uporabe uslug in naprav proste luke, se ne bo smela vršiti nikakršna diskriminacija proti narodnosti ladjl, lastništva blaga ali iz kakršnih koli drugih razlogov.

in brez carine, kakor tudi brez vsakršnih pristojbin, razen tistih, ki se plačujejo za storjene usluge.

2. Svobodno ozemlje in države, ki prevzemajo obveznosti po tem Instrumentu, in po katerih se v kakršni koli smeri vrši tranzitni promet, o katerem je tu govora, bodo storile vse, kar se tiče blagovnega prometa proti prosti luki ali iz nje, te države ne bodo podvezle nikakršnega diskriminacijskega ukrepa odtodno tarif uslug in carinskih, zdravstvenih, policejskih in drugih predpisov.

3. Države, ki prevzemajo obveznosti po tem Instrumentu, ne bodo podvezle nikakih ukrepov glede pravičnikov in tarif, ki bi umetno povzročali promet od proste luke v korist drugih morskih pristanišč. Ukrepi, ki bi jih vlada Jugoslavije podzela v korist prometa proti lukam južne Jugoslavije, se ne bodo smatrali za ukrepe, ki imajo za cilj, da umetno odvrnejo promet.

OGLEJTE SI

RAZSTAVO

REVOLUCIONARNEGA TISKA

V MALI FILHARMONIČNI DVORANI

ODPRTA JE VSAK DAN OD 8. DO 19. URE

Srečanje na Debelem rtu

Koper, 6. oktobra

Kamorkoli te v naši Istri po podpisu sporazuma o Trstu zanese pot, povsod ljudje živahno in z zanimanjem spremljajo vsakršno podrobnost, ki jo objavi časopisje. Zlasti veliko zanimanje vlada za razmejitve, ki bo dokončno odločila, katere vasi pripadajo Jugoslaviji in katere se bodo morale spriznati z usodo, ki jim jo je dodelil nedavni sporazum. V Kopru so bili danes že zarana razprodani vsi časniki. Najprej »Primorski dnevnik«, zatem »La nostra Lotta«, potem pa še vsi kasnejše došli časopisi iz notranjosti države.

Koper, središče slovenskega dela cone B, je bil včeraj in danes prizorišče najglednejših prizorov, ki so prekipele zlasti v sinočnjih in današnjih manifestacijah v splošno veselje. Končno je odpadla tudi zadnja zapreka, ki je ločila ljudi iste krvi in istih misli. In če velja za včerajšnji dan, da je slovenski Koper vnovič zanosno potrdil svojo pripadnost k Jugoslaviji, so njegovi meščani danes dopoldan dobesedno utonili v množici okoličanov, Slovencev in Italijanov iz Izole, Pirana, Dekanov, Skofij, Smarj, Portoroža, Ribiči, delavci in kmetje so se pripeljali v mesto z bogato okrašenimi ladjami, na vozovih, z motorji in kamioni. Prišli so celo Hrvatje iz oddaljenih Buj, ki so včeraj v svojem mestu dovolj zvesto izpričale svoja domoljubna čustva. Prekipevajoča srca treh narodnosti so v Kopru vnovič našla potrditev stoletne želje: »Mi smo svobodni in tukaj je Jugoslavija«

graničarji ponosno čuvajo istrsko zemljo, naše morje in naše tovarne. Komaj čakajo ti čuvarji naših meja, da bodo krivične mejnike prenesli, žal le nekaj 100 m proti Trstu, tja pod ribiško vasico Lazaret, okraj Sv. Kolombana, do Božičev, Permandana, Bržonov, Miljskih hribov, do Sv. Jerneja, Jelarjev in Plavij, Kocjančičeva kmetija, ki še samuje za Miljskim zalivom, je danes še meja, jutri ne bo več. Trojezično tablo izza njegove hiše bodo postavili kakih 200 m pod Lazaret, tja, kjer se zdaj pred vojašnico ravno-

dušno sprehajajo zavezniški vojaki. Njim ni mar, kod bo potekala nova meja in kje je potekala nedavno. Njim se mudi domov.

Gospodar Kocjančič stiska grozdje in nam ponudi kupico ali dve sladkega soka.

»Dobro je letos, kar preveč sladko.«

Srkne mo karminsko rdečo tekočino in poslušamo.

»Končno pripadamo Jugoslaviji. Prav je tako. Toda Trst ni naš. Vem in razumem, zakaj smo ga žrtvovali: zavoljo ljubelega miru med sosedoma. Toda če pomislim, koliko naših ljudi je zaradi tega mesta, ki se skriva tamle za Miljskimi hribi, padlo, tedaj se mi zdi, da je cena miru visoka.«

Graničarji so nam kazali koto, koder se bo popela meja iz Lazareta, tik nad cesto, po kateri so se z motorji prepeljavali tržaški »černi«.

Zdolaj se je med trnjevim grmičjem skrivala domaćija Italijana Petrusija. Tudi tam je številna družina stresala v sod tropine, da jih pripravi za vretje. Pomahali smo stari materi in očetu ter jima želeli desetine polnih polovnjakov.

»Kako so sprejeli vest o priključitvi k Jugoslaviji? Mirno, rade volje. Zanje je domovina tista, ki jim daje delati, živeti. In če bo pomenila zanje Jugoslavija to, kar si žele, se radi vključijo vanjo.«

Stari je še dodal: »Nasvidenje čez nekaj tednov.«

Pietro Milocchi, Petrusijev mejaš, pa je bil bolj določen. Dejal je: »Moj sin se je tolkel za Jugoslavijo v diviziji Fontanot, zakaj bi je jaz ne maral?«

Okrog Debelega rta je zaplula zavezniška patrolna ladja. Tam nekje za Miljskimi hribi je utrpelo življenje v mestu, katerega usoda se je odločala dolgih devet let. Tam žive bratje po krvi in prepričanju, ki z negotovostjo čakajo prihoda nove uprave. Gotovo so enaki misli s Srečkom Co'arjem, koprskim delavcem, ki je dejal: »Če bodo Italijani tako spoštovali pravice Slovencev, kakor spoštujejo pravice italijanske manjšine naše oblasti, potem lahko upamo v prihodnje na dobro sosedstvo. Če ne... Nande Žužek

Lazaretski zaliv med Debelim in Tankim rtom, od koder bo šla nova meja proti Miljskim hribom

Koga ne bi zanimalo, kod bo potekala nova meja med Jugoslavijo in Trstom oziroma Italijo? Če hočete to videti, se morate popeljati skozi Ankanar in Valdoltra, pod naselji, koder trenutno teče sedanja meja, na tja na konec toponegega Debelega rtiča, kjer naši

RESOLUCIJA IN SKLEPI I. KONGRESA PRAVNIKOV

ki je včeraj končal svoje delo

Beograd, 6. okt. (Tanjug). — V resoluciji I. kongresa pravnikov je med drugim poudarjeno, da imamo vzlic nedovrnim uspehom naše pravne vede in prakse, zlasti po sklepu IV. plenuma CK ZKJ se zmeraj opraviti z raznimi pomanjkljivostmi v pojmovanju in uporabi naših zakonov. Posebno je poudarjeno, da se vloga pravnikov v upravi in gospodarskih organizacijah čedalje bolj krepi in da se mora še krepiti.

Advokatura še ni našla povsem ustreznega mesta v našem družbenem redu in naporih vseh pravnikov v naši javnosti morajo biti usmerjeni na to, da bomo vskladili položaj in vlogo advokature s sistemom družbene kontrole in razvijanjem odgovornosti slehernega, kdor opravlja javne funkcije. Razvoj advokature je treba podpreti med drugim tudi z razširitvijo pravice advokatov, da zastopajo socialistične, gospodarske in družbene organizacije.

Pravne fakultete naj zagotove ideološko in strokovno vzgojo in znanstveno delo. Na I. kongresu zbrani pravniki opozarjajo v resoluciji na naslednje dolžnosti vseh pravnikov Jugoslavije:

Skrbeti, da bomo zaključili izgraditev novega pravnega sistema, zlasti pa da bomo dobili trajnejše in bolj vskladene zakonice; sistematično vzpostavljati marksistično pravno znanost in prizadevati, da bomo naše pravo uresničevali ne le po zakonu, marveč tudi po njegovi družbenopolitični funkciji; naši pravniki se morajo nenehno strokovno in idejno izpopolnjevati ter aktivno sodelovati v delu pravniskih združenj in drugih strokovnih pravnih forumov, pri tem pa ne smejo zanemariti splošnih družbenih in političnih dolžnosti, ki jih imajo kot državljani.

Na koncu resolucija poudarja, da je bil kongres pravnikov na visoki ravni razprave in v znamenju konstruktivnih predlogov za razvoj in izpopolnitev našega pravnega sistema, s tem pa tudi za krepitve naše socialistične demokracije. Kongres je znatno pripomogel k vskladitvi in izena-

čenju nazorov v posameznih vprašanih prava.

SKLEPI KONGRESA

V sklepih o vprašanih kriminala v gospodarstvu je med drugim poudarjeno, da se morajo pravniki, zlasti tisti, ki delajo v javnih tožilstvih, pravobranstvih, inšpekcijah in državni upravi, še bolj boriti za zatiranje družbeno nevarnih dejavnosti v gospodarstvu. Kazenski zakonik je treba ustrezno spremeniti in natanko določiti splošne pogoje za kazensko odgovornost gospodarskih organizacij in drugih pravnih oseb. Družbeno kontrolo je treba okrečiti.

V sklepih o vprašanih kodifikacije I. kongres pravnikov Jugoslavije ugotavlja, da je kodifikacija imovinskega, zlasti gospodarskega prava za okrepitev zakonitosti in socialističnih družbenih odnosov največjega pomena. Kodifikacija je nujno potrebni instrument našega nadaljnega gospodarskega razvoja. Zato kongres poziva naše pravne, naj temu vprašanju v prihodnje posvete največjo pozornost.

Po mnenju kongresa naloga sodišč ni samo v tem, da ščitijo sedanje družbene odnose. Sodišča morajo vestno odstranjevati tudi preživele in pospeševati razvoj novih družbenih odnosov. Kongres meni, da je treba načeloma in poročstva za neodvisnost naših sodišč in družbene kontrole nad njihovim delom še izpopolniti in razvijati, družbeno kontrolo nad delom sodišč pa razširiti. Vprašanju pravilne izbire volilnih teles morajo tudi predsedniki sodišč posvetiti mnogo večjo pozornost kakor doslej, zlasti glede sposobnosti pravnikov, ki jih volimo začasne sodnike.

Kongres pozdravlja pobudo Zvezne ljudske skupščine glede zakona o splošnem upravnem postopku. Dokler pa se ne razvijejo ljudski odbori občin kot osnovni organi oblasti, je treba v zakonu določiti, da so za vodenje upravnega postopka v prvi stopnji praviloma pristojni ljudski odbori okrajev (mest). Hkrati bi moral zakon omogočiti in olajšati prenos pristojnosti za vodenje upravnega postopka na ljudske odbore občin. Da bomo zaščitili splošne družbene koristi, pravno sigurnost in pravice državljanov, je treba v zakonu natančno določiti primere, v katerih lahko razveljavimo, ukinemo ali spremenimo pravomočne odloke, s katerimi so stranke dobile določene pravice.

Kongres je ugotovil, da večina veljavnih pravnih predpisov s področja družbene organizacije dela in delovnega razmerja, uveljavljenih v predhodni fazi našega družbenega razvoja, ne ustrezajo več novim družbenim in gospodarskim odnosom. Zato je treba pravni sistem delovnih odno-

sov na področju gospodarstva iz temeljev spremeniti. Izdati je treba tudi nove predpise o delovnem razmerju delavcev in uslužbencev v državni upravi in v družbenih ustanovah. Delovno pravo moramo kodificirati. Kodifikacija naj zajame delovne odnose v gospodarstvu in zunaj njega. Tako bomo utrdili osnovne pravice delovnega človeka ter zagotovili zaščito njegovih koristi in polno zakonitost tudi na tem področju. Pravica do dela se mora čim popolneje uresničiti.

Pred začetkom domače proizvodnje osebnih avtomobilov

Na nedavnem zagrebškem velesejmu nas je podjetje »Crvena zastava« iz Kragujevca presenetilo z napovedjo, da bo začelo izdelovati osebne in lahke poltovorne avtomobile po vzorcu in z licenco italijanske tovarne »Fiat«, in sicer osebne avtomobile tipa Fiat 1400 A in enake poltovorne avtomobile za 15 tone. Načrt družbenega plana za prihodnje leto daje precejšen podarek razvoju naše avtomobilske industrije s predvidenim povečanjem proizvodnje ne le srednjetežkih in težkih kamionov, ki jih že izdelujemo (Maribor, Priboj) marveč tudi osebnih avto-

mobilov, džipov in poltovornih avtomobilov. Za prihodnje leto je predvidena proizvodnja 2.000 kamionov s tremi tonami nosilnosti (TAM Maribor) in okrog 400 težkih kamionov, avtobusov in trolejbusov (FAP Priboj), pri čemer je računati, da bodo v pribojski tovarni že sami izdelali do 30% sestavnih delov teh avtomobilov, ki jih izdelujejo na podlagi licence. K temu pa se bo prihodnje leto pridružila še proizvodnja osebnih avtomobilov, džipov in poltovornih avtomobilov v Kragujevcu, ki bodo prišli v promet pod znamko »Zastava«.

Za ta razvoj naše avtomobilske industrije ne bodo potrebna posebno velika sredstva. Pribojska tovarna je v glavnem zgrajena. Tovarna v Kragujevcu, ki je lani slavila 100-letnico svojega obstoja, za razvoj avtomobilske proizvodnje tudi ne bo potrebovala novih objektov, ker bo v ta namen uporabila nove in malo izkoriščene tovarniške dvorane v skupni površini 20.000 m² in bo treba pozneje dograditi le še eno tovarniško dvorano. Tovarna že zdaj izdeluje 3-5 tonske priklonike za tovorne avtomobile in ima tudi za komplicirano proizvodnjo avtomobilov na razpolago strokovne, tehnične in delavske kadre. Podjetje je tudi že odkupilo licenco od tovarne »Fiat«, ki obsega pravico proizvodnje ne le osebnih in poltovornih, marveč tudi gasilskih, poštnih in sanitarnih avtomobilov. Kolektiv tovarne je trdno prepričan, da bo v

kratkem času obvladal proizvodno tehniko in napoveduje, da bo že prihodnji mesec začel proizvodnjo osebnih avtomobilov, najprej pretežno iz uvoženih delov, postopno pa bodo posamezne sestavne dele začeli izdelovati v sami tovarni oziroma bodo specialne dele izdelovale druge domače tovarne. Ze na zagrebškem velesejmu so predstavniki podjetja zabeležili prednaročila za okrog 300 avtomobilov, v tovarni pa računajo, da jih bodo že prihodnje leto izdelali nekajkrat več in da bodo v nekaj letih dvignili proizvodno zmogljivost do 10.000 avtomobilov letno.

Te številke nikakor niso pretirane, če upoštevamo, da smo zaradi premajhne zmogljivosti domače avtomobilske industrije še vedno primorani pretežno del novih avtomobilov kupovati v inozemstvu. Po drugi strani pa si prizadevamo čimbolj razviti avtomobilizem. Konec lanskega leta smo imeli v Jugoslaviji komaj 43.590 motornih vozil, od tega 1562 avtobusov, 19.641 kamionov, 10.049 osebnih avtomobilov in 12.158 motociklov, tako da pride šele na 369 prebivalcev Jugoslavije eno motorno vozilo. Po drugi strani pa je naš avtomobilski park v pretežnem številu zastarel in ga je treba obnoviti z novimi vozili, vrhu tega je pri nas trajanje vozil zaradi slabih cest razmeroma kratko in je treba vsako leto nabaviti tisoče vozil samo za nadomestitev izrabljenih.

S proslave naprednega tiska v Ljubljani: pevski zbor in orkester Slovenske filharmonije nastopata

Seja proračunskih odborov Ljudske skupščine LR Slovenije

Ljubljana, 6. oktobra
Na skupni seji obeh zborov za proračun v Ljudski skupščini LR Slovenije, ki je bila danes v Ljubljani, so razpravljali o izpolnitvi republiškega proračuna v prvih treh tromesečjih letos. Republiški proračun namreč trenutno izkazuje 6.074.584.000 dinarjev dohodkov in 4.428.911.000 izdatkov, kar pomeni, da je v blagajni skoraj milijardo in 650 milijonov razpoložljivih sredstev.

Kot je bilo na seji ugotovljeno, je razlika med dohodki in izdatki nastala zaradi neenakomernega obtoka, tako pri dohodkih kot pri izdatkih. Dohodki so namreč hitreje dotekali, kot je bilo predvideno, tako da že sedanja stanja izkazuje 88% vsega letnega proračuna. Hkrati pa so zaostali nekateri izdatki; zlasti investicijski krediti, ki pa bodo do konca leta ostvarjeni. Samo v septembru je predvidena za investicijske kredite približno milijarda dinarjev.

V razgovoru o dotacijah nekaterim Okrajnim ljudskim odborom v pasivnejših krajih (Cromelj, Kočevje, Novo mesto, Postojna, Sežana in Tolmin), ki naj bi dobili pomoč iz sredstev republiškega proračuna, so bili mnenja, da je potrebno ponovno ugotoviti potrebe. V nekaterih okrajih se je namreč že skazalo, da so okrajni samostojno razvili večje dejavnosti in prišli do večjih sredstev, kot je bilo predvideno, ter ne potrebujejo več (vsaj ne v celoti) toliko pomoči, kot so jo prvotno prikazali.

Trgovinski sporazum med FLRJ in Holandsko podpisan

Beograd, 6. okt. (Tanjug). Včeraj je bil v Haagu podpisan trgovinski sporazum med FLRJ in Holandsko. Po tem sporazumu bo Jugoslavija med drugim izvažala na Holandsko hmelj, vino, tobak, gradbeni les, lesne izdelke, kemične izdelke in negorljive predmete. Holandska pa bo dobavljala Jugoslaviji semenski krompir, laneno olje, strojna mazila in jedilne masčobe, sredstva za varstvo rastlin, elektrotehnične potrebščine in motorje. Po tem sporazumu naj bi se tudi povečala zamenjava tako za jugoslovanske izvoznike, kakor za holandske gospodarstvenike. O finančnih vprašanih je bilo doseženo popolno soglasje. Novi sporazum s Holandsko velja od 1. septembra 1954 do 31. avgusta 1955.

ZIVILSKI TRG V SLOVENIJI

Cene nekaterih živil še rastejo

Preteklo soboto, prvo v oktobru, je bila silka na živilskih trgih po mestih Slovenije dokaj različna. Medtem ko je bilo v Celju izredno veliko blaga na trgu, je bil postojanski trg že zelo slabo založen. Dobra ponedelja blaga je bila tudi v Novem mestu in v Mariboru, pa tudi v Ljubljani. V Ptuj in Trbovljah je bil trg srednje dobro založen. Ne posebno razveseljuje pa je bilo stanje cen. Skoraj na vseh trgih je bilo opaziti tendenco zvišanja cen, zlasti zelenjave in sadja, kar velja še posebno za najmočnejši potrošni središč, Maribor in Ljubljana.

Krompir je bil v soboto najcenejši v Ptuj, kjer so ga prodajali po 10 din. Po 11 din je bil v Kranju in Postojni, po 14 v Ljubljani, a po 18 v Gorici. Povsod ga je bilo na razpolago dovolj. Fižol v zrnu so prodajali v Postojni po 100 din, v Mariboru po 80, v Ljubljani pa se je cena od 65 din dvignila na 70 din. Različne so bile cene cebule. Kilogram cebule je stal v Ljubljani 25 din, na Jesenicah in v Trbovljah 23 din, v Celju in Mariboru 25, v Trbovljah 32 din. Prav tako različne so bile tudi cene sladkega zelja. V Ljubljani se je cena znižala od 30 na 25 din za kg. Toliko je stalo tudi v Kranju; najcenejše zelje so prodajali v Postojni po 18 din, najdražje pa na Jesenicah po 32 din. Spinac ni bilo povsod doblj. Na trgu na Jesenicah, v Novem mestu in v Celju, v Trbovljah in Postojni je ni bilo naprodaj. Pa tudi drugod je bila cena dokaj visoka. Po 60 din so jo prodajali v Ljubljani in Ptuj, po 50 v Kranju, v Mariboru in Gorici je bila najcenejša, po 40 oziroma 35 din kg. Zakaj se je zadnje soboto v Ljubljani dvignila cena sate na 40 din kg, ni znano. V Kranju, na Jesenicah, v Celju, Mariboru in Ptuj, povsod pa so jo prodajali po 30 din. Vendar pa je bilo zapaziti, da se je cena solate dvignila razen v Ljubljani tudi v Mariboru, v Gorici in v Postojni. Isto velja tudi za paradiznik. V Ljubljani in Kranju je bil najdražji, po 40 din kg, v Ptuj pa najcenejši, po 20 din. Po 24 din so ga prodajali v Gorici.

Ljubljani so se cene sili dvignile na 50 din kg, medtem ko je cena v Kranju, na Jesenicah, v Novem mestu, Ptuj in Trbovljah ostala nespremenjena in je znašala ponekod celo 35 dinarjev za kilogram. Pač pa so se v Ljubljani pocenila jabolka. Vendar so drugod še cenejša, razen na Jesenicah. Tu so jih prodajali po 40 din kilogram, v Novem mestu po 35 din, v Ptuj po 30 din itd. Grozdje je imelo različne cene. Najcenejši je bilo v Gorici 40 din in v Celju po 48 din, najdražje pa v Novem mestu in Ptuj po 60 din.

Cena mesa se bistveno niso spremenile. Goveje meso je bilo v Mariboru, v Ljubljani in na Jesenicah po 250 din kg. Najcenejši je goveje meso v Gorici po 220 din. Drugod so cene

230 oziroma 240 din. Tudi svinjsko meso je najdražje v Ljubljani in na Jesenicah (270). Najcenejši je v Novem mestu, po 250 din.
Se cena jate in mleka. Po 29 so jate prodajali v Ljubljani in Kranju, prav tako v Celju in Mariboru, kjer se je zadnji teden cena dvignila. Po 17 din so bila v Gorici in v Ptuj. V Ptuj je bilo najcenejši tudi mleko (20 din liter). Najdražje je v Ljubljani, 31 din.

Na splošno je bilo preteklo soboto opaziti na trgih v Sloveniji dvignjene cen zelenjave, tako fižola, paradiznika, le sladko zelje se je ponekod pocenilo. Prav tako kažejo tendence zviševanja cene sadja, z izjemo jabolk, kar pa je za ta letni čas normalen pojav.

Več odborov in komisij

bo koristna pomoč pri reševanju zdravstvene problematike v Ljubljani

Na včerajšnji seji Sveta za ljudsko zdravstvo mesta Ljubljane so člani sklenili, da konstituirajo odbore in komisije pri Svetu. Vse doslej je moral Svet obravnavati sam vse tekoče in splošne zdravstvene probleme, saj mu je bil v pomoč le en sam zdravstveni odbor. Tako se je večkrat primerilo, da je moral Svet obravnavati razne malenkosti in drobne zadeve, namesto da bi se dosledno bavil s splošno zdravstveno politiko. Sledeč težnjam po razširitvi družbenega upravljanja in da si zagotovijo tudi dobro strokovno pomoč, je Svet na včerajšnji seji sklenil, da bi bili razen kolegijskega strokovnega sveta, še trije odbori, in sicer odbor za varstvo in zaščito matere in otroka, katerega člani bi bili deloma imenovani tudi s strani Sveta za socialno politiko, da bi bila tako večja koordinacija dela. V tem odboru bi delovali tovariši in tovarišice iz raznih področij, kot so zdravstvo, socialno skrbstvo, prosvota, sodstvo itd. Drug bi bil odbor za obče zdravstveno varstvo, nato pa še odbor za izvajanje higienske politike. Razne komisije pa bodo odpora v pomoč za razna zdravstvena vprašanja.

Na seji so obravnavali še vlogo nekaterih zdravstvenih ustanov, ki so naknadno prijavile nekatere manjše investicijske potrebe. In sicer delno za dela v prihodnjem letu, delno pa po možnosti še za letos, če bi preostala kakšna investicijska sredstva pri drugih zdravstvenih ustanovah, ki bi eventualno letos ne izrabila odobrenih kreditov. Popravila bi bil po-

O splošni zdravstveni problematiki za mesto Ljubljano pa bo Svet razpravljal na prihodnji seji. M.N.

Do konca leta bo prispelo prek reškega pristanišča 350.000 ton pšenice

Reka, 6. oktobra (Tanjug)
Od 400.000 ton pšenice, ki jo bo podjetje »Graneksport« uvozilo do konca leta, bodo dobavili 350.000 ton prek reškega pristanišča, ostalo pa prek Splita, Sibeni in Dubrovnika. V reškem pristanišču raztovarjajo sedaj s treh ladj skupno 28.000 ton žita.

Pred partizansko tiskarno

V soboto se bodo sestali PARTIZANSKI TISKARJI

Na pobudo nekaterih tovarišev — partizanskih tiskarjev je bil sestavljen pripravljalni odbor z nalogo, da skliče sestanek vseh članov kolektiva partizanskih tiskarn »Triglava«, »Partizanske« in »Urske«. Pripravljalni odbor se je zaradi organizacije tega sestanka že nekajkrat sestel in sklenil, da bodo ta sestanek imeli v soboto, dne 9. oktobra 1954 v Zavidovcu pri Ljubljani.

Partizanski tiskarji nameravajo na tem sestanku rešiti vrsto vprašanj, ki se tičejo njihovega kolektiva, kot: celote, kakor tudi njegovih posameznih članov. Na vsak način bo ono glavnih vprašanih, ki jih bodo obravnavali, vprašanje sedanjega, socialnega položaja članov kolektiva. Poleg tega se nameravajo na tem shodu pogovoriti tudi o proslavi in poturji partizanskih tiskarjev, ki jo bodo pripravili v okviru ostalih praznov v čast dneva vstaje prihodnje leto.

Za uresničenje vseh načrtov in sklepov, ki jih bodo na tem sestanku sprejeli, bodo izvolili stalno komisijo. Prva in glavna naloga te komisije bo stalna evidenca nad člani kolektiva. skrb zanje ter posredo-

vanje pomoči, v kolikor bi jo potrebovali. Poleg tega bo komisija, ki bo imela več sekcij, pripravljala tudi v bodoče sestanke in proslave, zbirala gradivo o partizanskih tiskarnah ter ga objavljala, reševala bo tudi vsa ostala vprašanja, ki se tičejo njihovega kolektiva.

Kolektiv omenjenih treh partizanskih tiskarn se že dolgo ni sestel, zato se tega srečanja v soboto vsi veselijo. Pripravljalni odbor zaradi tega upravičeno pričakuje, da se bodo sestanka udeležili prav vsi, ki so v času NOV delali v tiskarnah »Triglava«, »Partizanske« in »Urske«.

Udeležence sestanka namerava prijetno presenetiti član kolektiva, akademski slikar Ivo Subić, ki je namenil vsakemu članu kolektiva podariti po en list svoje partizanske grafike, ki bo prav gotovo vsakomur drag spomin nanj, na partizanske varile in na srečanje 9. oktobra 1954.

Po resnem bo sledil vesel del programa. Udeleženci se bodo zbrali 9. oktobra 1954 ob 5 popoldne pred Narodnim domom v Ljubljani in se od tam skupaj odpravili v Zavidov, kjer bodo imeli sestanek. Fric

Delegacija jugoslovanske vojne mornarice odpovala v Turčijo

Beograd, 6. oktobra (Tanjug)
Danes je odpovala na šestdnevni obisk k turški vojni mornarici delegacija jugoslovanske vojne mornarice pod vodstvom viceadmirala Josipa Cernija. Delegacija JVM vrača s t m obisk, ki ga je napravila v Jugoslaviji julija t. l. delegacija turške mornarice pod vodstvom admirala Korala.

S proslave praznika naprednega tiska v Ljubljani: pogled na del udeležencev med govorom Borisa Ziberla

DVOJNI DEBUT v celjskem Mestnem gledališču

Fr. S. Finžgar — M. Mikeln: »Pod svobodnim soncem«

Lansko leto sem imel po premieri »Klobčiča« v Celjskem MG za avtorjem, dramaturgom novega zagrebškega dramskega gledališča Perom Budakom zanimiv pogovor: ob njegovi komediji sva namreč rekla besedo o ljudski igri. Najini zaključki so se presenetljivo ujemali v tem, da je le redke sodobni dramski ustvarjalec, ki radovoljno zastavlja pero za to vrsto dramatik. Pa naj spremilja to pisanje še toliko neveselnih atributov, opazki in ugovorov, resnica je, da imamo Slovenci v ljudski igri solidno tradicijo, da pametna repertoarna politika ne more in ne sme prezreti njenega mesta v našrta, da novi čas terja nova ljudskih iger, da pa je skrb za njih vse prej kot voljna pri pisateljih in posredovalcih. Ne tako v celjskem MG in morda še v katerem našem poklicnem gledališču.

Bržčas se je prav spričo krize sodobne ljudske igre porodila mlademu kritiku, študentu AIU v Ljubljani, Milošu Mikelnu, misel: s dramaturgizacijo ne sicer vrhunskega, pa priljubljenega Finžgarjevega romana »Pod svobodnim soncem« obogatiti današnji, reven repertoar ljudskih iger z novim delom. Zastavil je pero in — uspel: umetniško vodstvo celjskega MG je delo uvrstilo na začetek letošnje sezone.

Epafrodit: Teodora—Upravda namreč zelo preprosto pa slikovito odražala gnilo življenjsko situacijo na bizantinskem dvoru. Strinjamo se z avtorjem, ki pravi, da bi uvedba Epafroditovega »cikla« spremenila tako dramaturško kot odsko-tehnično podobo dramaturgizacije in bi delo na moč otežavila. Menim pa, da bi se kolorit bizantinskega dvora dal kljub temu na drug način pokazati. (Morda s prikazom razmerja Teodora—Upravda?)

A ta bežna opomba ne hromi preostale celovite podobe Mikelnove dramaturgizacije. S tem, da je delo domiselno in dramaturško inteligentno »premetala« tako prostorsko kot časovno zapovrstnost motivov, konfliktov, akcij, spietov in razpletov, je avtor ne le koristno združil sicer izbrane pa dramatično močne vrhove epskega teksta, marveč s kontinuiteto dramatične napetosti in rasti delo z glediškom komponiral od ekspozicije do viška in zlagoma v častljivo-simbolični finale zabajajočega konca.

Seveda: dolgo vrsto problemov bi mogli še navesti ob »afatih« »Svobodnega sonca«, ki jih v dramaturgiji ni, ali pa so te nakazane. Pomislimo le na Tunjuša, Azbadov, Irenin, Rustikov etc. »ciklus«. A to je zabavno opravilo za literarnega

nila, da le-ta ni mogla z dovolj razgretostjo rekreirati. Skratka: dramaturgizatorska kreacija je do neke mere hromila režisersko rekreacijo.

Spričo tega, kar smo povedali, se odvijajo prizoritve v nekem togo pritaženem vzdušju in ta pritaženost je redko vzplameni v omamljiv, vroč zanos, v zanos tiste vrste, ki ga porajta patos, ne obrtniški, marveč žlahtni patos »romantične gloriole«, heroični patos. Režiser se je bal občitkov »hrušča in trušča«. Morda je tudi tega premalo. In spet: tiste vrste hrušča in trušča, ki zamamlja z bliščajočo preprostostjo in s široko gesto. Za oboje pa krivica ni le na režiserju, marveč tudi na ostalih interpretih. Mimó te globalne impresije bi mogel režiser z večjo invencijo domisliti nekatere nadrobnosti, pa naj gre za bizantinske ceremonijalije, za vojaške obrede Antov in Slovenov in še za kaj. Nekaj takih domiselnih ponuja že roman, a če jih tam ni dovolj, bi jih moral izrabiti režiser. Požalhtnevt ni odmik od predloge.

Nasproti tem ima režija vrsto zelo svevilih lastnosti: predvsem zanosno, vizualno impresivno in likovno dovolj razčlenjeno kompozicijo nekaterih prizorov, zlasti množičnih: domiselno razvrščanje igralcev; spretno, nekonvencionalno režijo svetlobe; prepričljivo mečevanje in bojevanje; soustvarjalno, lepo izbrano glasbeno spremljavo; zelo topla, domiselno bogata začetni in končni prizor, ki uprizoritve prelesto, simbolično oklepa. Vse to in še kaj. Brez dvoma kaže približno slabosti in odkliče režije so si v takšnem razmerju, da celovit vtis ni slab in kvalificira režiserja Miloša Mikelnu za talentiranega ustvarjalca.

Scena, ki jo je zasnoval Mile Korun, je s svojo stilizirano preproščeno stopnja v drugi plan. Če ji moremo očitati neko konvencionalnost v stilizaciji (z monumentalno sceno postavivijo ne bi imeli kaj pobeti) in preveliko poenostavitve v arhitektoniki prizorišč, jo po drugi strani odkliče velika funkcionalnost, lahkotnost in tehnično spretna izvedba. V celoti so scenografu bolj uspela slovenska gradnja ob bizantinskih partij. Korun je bil tudi slikar kostumov. Bizantinski so bili bolj zasnovani od slovenskih.

Uprizoritev je izvedel domala ves igralski ansambel, pomnožen z nekaterimi statisti-amerterji.

Starosto Svaruna je igral Fedor Gradnik, spodbetka dokaj okorno in s tehničnimi spodrslijaji (premiersko vzdušje), v kasnejših prizorih, zlasti pred smrtjo pa s starčevsko spoštljivo in s pridihom usihajoče veličave, ki se modremu vodniku Slovenov spodobita. Nelahko vlogo je imel Janes Eržen kot Iztok. Kolikor ima teksta, je na moč papirnat, sicer pa je bolj ali manj močnega postava, v kateri vsi občudujejo bistrega Svarunovega naslednika. S prihodom v Bizanso se stvar nekoliko spremeni. Enako po vrtnit' med Slovene, Eržen je ugajal zaradi mehko niansirane dikcije, v drugem delu pa je tudi značajno pomenljivo zaživel. Dramaturgizacija je Ljublinci oddelila manj prostora od romana. Kljub temu je Marjanca Krošlora vlogo režisa z zadostno nežnostjo in skrbnostjo. Eno osrednjih postav igre, godca Radovana, je igral Janes Skof. Do neke mere je Radovan prevzel v dramaturgizaciji še Epafroditovo akcijsko vlogo. Takšen je postal značajno najjasnejša oseba v igri. Skofov igralški natural bi lahko prišel do polne veljave, če bi njegova igra bila bolj detajlirana. Skof je ustvaril predvsem širokega, bistroumnega in toplega, rahlo bojazljivega mušika. Manjkalo pa mu je tiste prikupne meneavosti in karakterne prekanjenosti, ki tvorita ves brbljav, čemerno smešni in simpatično nerodni potencial tega vinskega brata starejšega datuma

Pavle Jeršin je s šaržo Jarožira dobro oživel Slovena, ki po tujinski vojni službi najde sroču med brati. Slavko Strnad je kot Volk ustvaril eno najboljših vlog v uprizoritvi. Njegovo podobo je ne le natančno značajno zdfereenciral, marveč jo je z vsemi formalnimi izraznimi sredstvi samozavestno interpretiral (režija, odsekana, kričavo samopasna dikcija; preiščljena, skromna gestikulacija; viharno, a ne čezmerno gibanje; pomenljiva, ostra, »ataman-ska« maska). Bil je nepomirljiv bojevnik, sadist, enovit značaj. Le v govorni interpretaciji je imel Strnad nekaj malopomembnih nerodnosti, ki pa so bile očitno posledica igralskega zanosa.

Teodoro, bizantinsko carico, je igrala Klio Maverjeva. Bila je zaviljiva spletkarica, hotna despcnja in kruta vladarka. Vendar je bolj ugajala s pojavo, gibanjem, mimiko in gestami kot v dikciji. Njeno dvorjenko, lepo Ireno je upodobila Minca Jerajeva z dovolj dostojanstvenim odnosom do zalezovalca Azbada in subtilno boječa do Iztoka. Nekoliko bied je bil Azbad Aleksandra Krošla tako po formalni kot po značajni plati. Formalno predvsem ni bil vesokzi enoten, značajno pa je odrazil le svojo ljubezen do Irene, medtem ko je vse tisto spletkarstvo, ki je po moči skoraj enako Teodorinemu, v Azbadovem značaju bilo premalo opazno. Med najboljšje se uvršča še vloga Tunjuša, ki ga je interpretiral Marjan Dolinar. Podobno kot Strnad je tudi Dolinar svojega Tunjuša značajno natančno opredelil: bil je prihuljen skopuh, ljubosumen strastnik in sarkastičen mešetar. Z angažiranjem vseh izraznih sredstev, predvsem z odlično mimiko, je bil Dolinarjev Tunjuš povsem verjeten in impresiven.

V manjših vlogah so izstopili tako ali drugače: August Sedaj in Vladimir Novak, slovenska starošine, med Anti pa Milan Brezigar.

Dasi ko nekateri statisti tu in tam zmotili novitost rast vzdušja, so kot celota svojo nalogo v redu opravili.

VASJA PREDAN

Danes bo v Mali galeriji v Ljubljani odprta razstava otroških portretov, ki jo ob Tednu otroka prireja akademski slikar Lojze Perko in akademski kipar Marjan Keršič. — Na sliki: Lojze Perko: Veronika

Lajči Pandur: Na pogrebu

Dramaturgiziranje je na moč spodrajljiva, a dokaj privlačna oblika dramskega ustvarjanja. Obče znana je kritika, da Slovenci presenetljivo radi dramaturgiziramo. Seveda so presenetljivi tudi uspehi tega početja. Vse-kakor imajo drugod po svetu v tej smeri več uspehov kot pri nas. Tudi danes.

Da ne bo pomote: vsega tega nisem zapisal zato, da bi že a priori kakorkoli okrnili vrednost Mikelnovega dela. Narobe: tembolj sem hotel podčrtati njegovo prizadost, da — že tu kaže ugotoviti — njegov uspeh.

Miloš Mikeln se je lotil težavnega opravila: spravit petdeset poglavij ohlapno komponiranega, fabulativno v šir in dalj razračenega, problem-sko bledega in po nosilcih dejanja enodimenzionalno karakteriziranega, tipleno epskega teksta v spodobno dramsko formo, izluščiti bistvene probleme, zavreči vse, kar ne more na oder, in pri vsem ohraniti vernost avtorju — vse to brez dvoma niso manjše solze. Da se tekst po vseh teh komponentah vrsto ponuja širokopo-tezni filmizaciji, to je že bradata resnica. Omejen odskri prostor še s tako bogatimi domiselnimi tehničnimi posegi ne more poustvariti vse panorame akcij, ki jo daje roman. In vendar: Mikelnova dramaturgizacija je ob pogojih, na katere je bila vezana, uspela.

Ogledjmo si v dveh, treh besedah Mikelnovo metodo dramaturgizacije. Sam je zapisal o njej: »Na dva načina je mogoče dramaturgizirati »Pod svobodnim soncem«: pustiti osebo in konflikte med njimi take, kakršni so (örnobe- lo; dohrota, resnica, pravilnost — zlo, faž, hinavščina), ali uporabiti samo nekatere enovne motive ter poglavitne osebe oživetiti s karakterji, ki so resnično živi (torej komplcirani itd.), to so pravi, osebe s starimi imeni ustvariti na novo. Odločil sem se za prvo...«

Obe trditvi sta zlasti zanimivi, ker razsvetljujeata dve poglavitni resnici: takšni, kakršni sta, razkrivata temeljne slabosti romana, sta torej njega kritika, a hkrati odražata neizbežno dilemo, v katero nujno zapade dramaturgizator. Avtor pravi, da se je odločil za prvo metodo. Dasi načelno soglasna s njim, je vendarle podobna, da ni šel zgolj po prvi poti: res je ostal veren Finžgarju in h držal enodimenzionalne like; res pa je tudi, da je po najbolj preprosti »odskri« togiki uporabil je poglavitne anovne motive romana. Bolje: upošte- vaje to, »odskri« logiko, je nujno moral graditi ves dramski sistem na osrednjih vsebinsko-problemskih moti- vih romana. Da je iz tega kompleksa črtal ves Epafroditov »ciklus« je umljivo. A kljub temu: »Sprava se ne upiram trditvi, da je Epafrodit vsesokzi deus ex machina razpletov, menim, da je s črtanjem tega »cikla« delo zgubilo eno svojih — postavimo — idejnih osti: razmerje

purista, ki v tem primeru paš ne bi mogel biti na veliko korist dramaturgizatorju, kaj šele gledališkemu praktikumu.

Dialog je Mikeln kar se da ohranil po Finžgarju, kjer pa to ni bilo mogoče, je ostal tesno vezan nanj, tako da je vsa dikcija ohranila duha, ritem, besedišče in barvitost Finžgarjevega teksta.

O nosilcih dejanja je avtor že sam izpovedal svoje mnenje. Njegovi junaki se po osebnostnih dimenzijah in značajnih fiziognomijah ne ločijo od onih v romanu.

Recimo še h kraju: Mikelnova dramaturgizacija je v obliki, in kakršni je, dobra, zanimiva in dovolj učinkovita odskri inačica romana. Pa je še: privlačna, odsko-tehnično ne pretirano zahtevna ljudska igra. Naš skromni repertoar ljudskih iger je tedaj za novo delo bolj bogat.

Miloš Mikeln je debutiral tudi kot režiser.

Da, odločitev avtorja, da bo svoje delo sam režiral, in to prvič s poklicnim ansamblom, ni bila netvegana. Zakaj? Preprosto zaradi tega, ker te vrste »spektakel«, kakršen je, ali naj bi bil »Svobodno soncem«, klče po izkušeni, zlasti obrtniško izkušeni režiserski roki: pa še zato, ker dramaturgizator-režiser tega ohlapnega, na tako raznorodnih koloritih snovanega teksta je stežka »zlezec« iz tako rekoč intimno osebno prizadete organizacije snovi, ki jo je sam izbral in uredil. Morda je svojevrstna nujnost, da je zato Mikeln kot režiser-obrtnik bolj uspel od dramaturgizator-režiserja. Drugače povedano: globoka osebna prizadost pri dramaturgizatorskem ustvarjalnem procesu je Mikelnov režisersko ustvarjalno fantazijo na tak način in s takšno močjo okle-

prizoritve je izvedel domala ves igralski ansambel, pomnožen z nekaterimi statisti-amerterji.

Starosto Svaruna je igral Fedor Gradnik, spodbetka dokaj okorno in s tehničnimi spodrslijaji (premiersko vzdušje), v kasnejših prizorih, zlasti pred smrtjo pa s starčevsko spoštljivo in s pridihom usihajoče veličave, ki se modremu vodniku Slovenov spodobita. Nelahko vlogo je imel Janes Eržen kot Iztok. Kolikor ima teksta, je na moč papirnat, sicer pa je bolj ali manj močnega postava, v kateri vsi občudujejo bistrega Svarunovega naslednika. S prihodom v Bizanso se stvar nekoliko spremeni. Enako po vrtnit' med Slovene, Eržen je ugajal zaradi mehko niansirane dikcije, v drugem delu pa je tudi značajno pomenljivo zaživel. Dramaturgizacija je Ljublinci oddelila manj prostora od romana. Kljub temu je Marjanca Krošlora vlogo režisa z zadostno nežnostjo in skrbnostjo. Eno osrednjih postav igre, godca Radovana, je igral Janes Skof. Do neke mere je Radovan prevzel v dramaturgizaciji še Epafroditovo akcijsko vlogo. Takšen je postal značajno najjasnejša oseba v igri. Skofov igralški natural bi lahko prišel do polne veljave, če bi njegova igra bila bolj detajlirana. Skof je ustvaril predvsem širokega, bistroumnega in toplega, rahlo bojazljivega mušika. Manjkalo pa mu je tiste prikupne meneavosti in karakterne prekanjenosti, ki tvorita ves brbljav, čemerno smešni in simpatično nerodni potencial tega vinskega brata starejšega datuma

stave: so zlasti nerodnosti v trobilnih neprifetno spominjale na to, da čas počitnice še ni prav minil, ali zbu- jale podobno misli. Ob poslušanju te instrumentacije »Slike, napisanih v originalu za klavir, dolocno zažutite kako se je Maurice Ravel ob njih navdušil, dal vse svoje znanje in instrumentacijsko domiselnost, da jih je oblekel kongenialno v orkestrske barve; seveda so dobila prevestnost vloga pihala. Zato je ta instrumentacija v pihalih občutljiva in zato prav v pihalni skupini razen omenjenih spodrskov tudi ni bilo prezreti storitov nasprotno vrste, odlično izvedenih mest, dokazov velikega znanja drugih godbenikov.

Solistka v Brahmsovem koncertu, Erika Frieser, tako prikupno nepre- tenciozna v nastopu, kakor je razbo- rita in energična gospodarica za klavirjem, je podala to glasb v topli, zdaj intimni, zdaj ognjeviti inter- pretaciji, nas pustila čutili, da je v svetu Brahmsove glasbe doma da je s sreom navezana nanjo in je s tem vsaj za ta čas vzela Brahmsu vse tisto oddajnost, ki je tako pu- gozsto sestaven del predstav o nje- govih glasbi. Mislim, da nisem sam- ki mu je njena igra, ko je bil konec in se je poslovila, zbudila željo, da

„Othello“ v mariborskem gledališču

V začetku oktobra je mariborska Drama odprla novo sezono v mariborskem gledališču s Shakespearovim »Othello«. To je že četrti Shakespear, ki ga daje mariborsko gledališče po osvoboditvi in tretji, ki ga režira Fran Žižek. Žižek se poslednja leta z veliko ljubeznijo in intenzivnostjo pogloblja v dela tega starega angleškega mojstra, ki ga ne more izpodrinuti s svetovnih gledaliških desk niti najbolj uspela moderna dramatika.

Žižekovo prijateljsko, dejali bi lahko celo ljubezensko razmerje (saj je mladi režiser preko usler zaljubljen v Shakespeara), je rodila že dva lepa gledališka sadova: uprizoritvi »Romea in Julije« in »Beneškega trgovca«. Zdj se jima je pridru-

žila še uspela uprizoritev »Othella«. Ki je mariborsko gledališko publiko dostojno uvedla v novo sezono.

Predstava je uspela zaradi smiselnih dramaturških črt režiserja, ki so skupno z domiselno inscenacijo Vlada Rljavca (mojstra izrabljanja odskrskega prostora) omogočile, da je igra pridobila na tempu (Shakespeare je znan po dolgih predstavah). Uspela je zaradi lepe harmonične celote vseh elementov, ki so odločilni za uspeh uprizoritve: dobre ansambelske igre, inscenacije, kostumov, da ne govorimo o pravilni interpretaciji in tolmačenju avtorjeve ideje, brez katere ni prave umetnine.

V naslovni vlogi je nastopil Arnold Tovornik, Jago je bil Franjo Kumer, Desdemona Mira Sardočeva. V vidnejših vlogah so še nastopili Jože Mlakar, Danilo Gorinšek, Boris Brunčko, Hugo Florjančič, Slavko Plevel in Majda Doboviškova. V manjši vlogi je debutiral Franjo Vičar, bivši igralec ptujškega gledališča.

Kmalu bo sledila druga dramska premiera: Vojnovičev »Ekvinokcij«, v režiji Petra Maku in z Milivo Godinovo, Anjele Jankovo, Franjom Blažem, Slavom Plevelom, Danilom Gorinškom in Borisom Brunčkom v glavnih vlogah. Sum.

Geografska razstava v Celju

Geografsko društvo Slovenije je v Mestnem muzeju v Celju odprlo večerj geografsko razstavo »Slovenija v karti«. Razstava, ki prikazuje historiat kartografije Slovenije, bo odprta do konca tedna. Razstava je bila odprta v tednu, ko se je tam vršil II. kongres geografov Slovenije.

Maks Kavčič: Prekmurska krajina

PRVI SIMFONIČNI KONCERT Slovenske filharmonije

(V Ljubljani, v ponedeljek, 4. okt. 1954. Orkester Slovenske filharmonije, pianistka Erika Frieser iz Kölna, dirigent Bogo Leskovic)

S tem, da je bila Stravinskega baletna sulta iz »Spomladanskega slavja« zamenjana z Musorgskega »Slikami z razstave«, so ostala na sporedu zgolj dela iz prejšnjega stoletja — slučaj, toda simptomatičen za letošnji konservativni abonmajski program Filharmonije. Se v fiali tretjini letnega programa, ki po času nastanka sodi v to stoletje, je le kakih 5 ali 6 skladb, ki utegnejo zanimati s etališča novejših teženj v glasbeni ustvarjalnosti.

Vendar je ta koncert mimo navedenih »Slik« prinesel stvari, ki jih ne slišimo vsak dan: Haydnovo Simfonijo v B-duru, ono tistih med njegovimi londonskimi, ki jih redko izvajajo, in Brahmsov 2. klavirski koncert. V obeh vogelnih točkah, Haydnu in Musorgskem, se je močno čutila dirigentova zavzetost, da bi z orkestrom intenzivno muziciral in dal kar moč žive poustavitve. Njegov koncept, to se je videlo, je bil tudi v resnici dokaj zanimiv: pri Haydnu svež zanos in ostra ritmičnost, pri Musorgskem nazornost predlav in očarljivi kontrasti. Toda za popolno uresničeno zasnovi bi bilo treba pač še več delati z orkestrom. Simfonija bi zahtevala večjo preciznost v soigri, a pri »Slikah« z raz-

stave: so zlasti nerodnosti v trobilnih neprifetno spominjale na to, da čas počitnice še ni prav minil, ali zbu- jale podobno misli. Ob poslušanju te instrumentacije »Slike, napisanih v originalu za klavir, dolocno zažutite kako se je Maurice Ravel ob njih navdušil, dal vse svoje znanje in instrumentacijsko domiselnost, da jih je oblekel kongenialno v orkestrske barve; seveda so dobila prevestnost vloga pihala. Zato je ta instrumentacija v pihalih občutljiva in zato prav v pihalni skupini razen omenjenih spodrskov tudi ni bilo prezreti storitov nasprotno vrste, odlično izvedenih mest, dokazov velikega znanja drugih godbenikov.

Solistka v Brahmsovem koncertu, Erika Frieser, tako prikupno nepre- tenciozna v nastopu, kakor je razbo- rita in energična gospodarica za klavirjem, je podala to glasb v topli, zdaj intimni, zdaj ognjeviti inter- pretaciji, nas pustila čutili, da je v svetu Brahmsove glasbe doma da je s sreom navezana nanjo in je s tem vsaj za ta čas vzela Brahmsu vse tisto oddajnost, ki je tako pu- gozsto sestaven del predstav o nje- govih glasbi. Mislim, da nisem sam- ki mu je njena igra, ko je bil konec in se je poslovila, zbudila željo, da

bi jo še slišal, morda na solističnem koncertu. Orkester ni bil v vsob stavkih na enak višini; največjo skladnost sta dosegla orkester in solistka pač v zadnjem stavku, zato je ta odplaknil vtise medlih mest zlasti v izvedbi tretjega stavka. H komentariju v Koncertnem listu (št. 1. stran 11): v »Andante« uporabljena Brahmsova lastna pesem ni »Todessehne« (»videnje smrti«), marveč »Todessehnen« (»shrepenenje po smrti«).

Rafael Ajlec

V Mariboru je odprta razstava romantike in klasicizma

V Umetnostni galeriji v Mariboru so v nedeljo slavnostno odprli razstavo klasicizma in romantike na Slovenskem. Zastopani so mojstri s konca osemnajstega in druge polovice prejšnjega stoletja. Ob otvoritvi je govoril upravnik Umetnostne galerije prof. Branko Rudolf.

Razstava je tembolj pomembna zato, ker kaže naše ljudi in delno osebe, ki so tako ali drugače zgodovinsko pomembne za slovensko kulturo. Razstavljena so dela slikarjev Lovra Janše, Franca Kavčiča, Josipa Tomiča, Matevža Langusa, Mathele Stroja, Franca Kurza pl. Goldensteina, Marka Pernhartia in Antona Karingerja.

Ivan Varl: Dvorišče

Nekaj misli ob skupščini Smučarske zveze Jugoslavije

V dnehi od 8. do 10. oktobra bo na Jahorini redna skupščina Smučarske zveze Jugoslavije, na kateri bodo jugoslovanski smučarji polagali obračun svojega dela v zadnjih dveh letih in sprejeli ukrepe za nadaljnji razvoj smučarskega športa. Zaradi pomembnosti tega zbora je umestno nakazati nekaj osnovnih problemov, ki jih bo naša smučarska organizacija morala obravnavati in rešiti in svoji skupščini.

Težišče dela zveze in republiknih organizacij je bilo do sedaj usmerjeno predvsem v pripravo vrhunskih tekmovalcev za razna vrhovna mednarodna tekmovanja, zlasti za svetovno prvenstvo na švedskem 1.184 in v reševanje neštehtih vprašanj, ki so se v zvezi s tem pojavljala (oprema, devize itd.). Sicer je prav, da se zaradi ugleda naše države to področje ni zanemarjalo, vendar moramo danes samokritično ugotovljati isto, kar smo že vsa zadnja leta označevali kot napako v našem delu: zanemarjali smo množično razvijanje smučarskega športa. Ne samo, da smo dali malo pozornosti na vrhu, temveč je delal tako široko pristojnosti, da bo dejansko zaživel kot odločilen organ zveze v vseh tehničnih vprašanjih, ki se tičejo naših vrhunskih tekmovalcev in njihovih mednarodnih nastopov. Mišljenje komisije v teh vprašanjih bi moralo biti dokončno, v kolikor gre za metodo treningov, za izbor tekmovalcev, za tečajne akomodiranja in silično, skratka za zadeve, v katerih je merodajno mnenje strokovnjakov, ki pa se mora oslonjati na objektivne kriterije. Jasno je, da mora biti ta komisija pristojna tudi za predlaganje raznih drugih ukrepov, zlasti finančnega značaja, ki so ozko povezani s čisto tehničnimi vprašanji, vendar odvisni od možnosti, zlasti finančnih, v katerih razpolaga SZJ. Zato mislim, da bi v takih zadevah moral dokončno odločitev izreči upravni odbor SZJ, ne pa sekretariat, razen v nujnih primerih, še manj pa komisija, ki postavi samo predlog.

Prva sezona je v tem pogledu prinesla slabe izkušnje v delu komisije. Po mojem mnenju je iskati krivdo za razna nesoljanja na obeh straneh, tako na komisiji, kakor na SZJ, ker niti ni bil izdelan in sprejet Pravilnik o poslovanju komisije niti se o teh vprašanjih nismo podrobno in tovariško pomenili. Često se je iz Beograda in drugih republik zadrževalo, da si Slovenci prisvajajo odločitve v vseh vprašanih smučarskega športa. Zato je danes stanje smučarskega športa še vedno tako, da je vrhunsko smučanje razvijalo skoraj izključno v Sloveniji, ki daje malo ne vse državne reprezentante pa tudi žalce, ker imajo po mojem mnenju druge republike prav tako ali celo boljše možnosti za razvoj smučanja in upam, da jih bodo v bližnji bodočnosti tudi bolje izkoristile kot do sedaj. Do takrat pa imajo slovenski smučarji predvsem dolžno skrbeti za napredek vrhunskega smučanja. To je uvidela tudi SZJ, ki je sedež komisije postavila v Ljubljano in jo formirala predvsem iz strokovnjakov. Povsem napačno pa bi komisija delala, če bi zaradi svojega sedeža skrbela samo za domače vrhunške tekmovalce, kajti ona ni formirana samo za sestavljanje in pripravo reprezentance, temveč za razvoj vrhunškega smučanja na sploh in v vseh republikah.

Skupščina bo morala ta vprašanja razčistiti in sprejeti ustrezen pravilnik komisije, ki bi dokončno onemogočil kakršnekoli kompetenčne konflikte.

Kakor sem že uvodoma omenil, bo treba na skupščini spregovoriti tudi o tem, da se težišče dela SZJ in republiknih zvez prenese na področje množičnosti. SZ Slovenije je v tem pogledu na svojem zadnjem pleurnu zboru sklenila, da se dosedanjemu zboru smučarskih učiteljev preimenuje

čan prispevek s proučevanjem in izvajanjem različnih ukrepov, zlasti pa s posredovanjem, da se bo smučarska oprema pocenila in tako postala vsaj komur dostopna. To je danes ena izmed osnovnih težav v naši borbi za množičnost smučanja. Prepričan sem, da bi se tudi v sedanjem stanju v tej borbi moglo doseči mnogo več, če bi vršili še močnejšo propagando preko našega šolstva, ki mu sicer gre vse priznanje za dosedanje delo.

V ozki zvezi z vprašanjem množičnosti je tudi pravilna moralna vzgoja smučarske mladine po družini, zlasti pa naših tekmovalcev. Zato moramo ugotoviti, da je tudi zadnja leta v naše vrste prodrala — čeprav v manjši meri — ona miselnost, ki je v drugih športnih panogah dala povod za ostro kritiko. Tu gre za pojave nediscipliniranosti in nekulturnega ponašanja na tekmovalnih, postavljanja ultimativ pred odhodom v inozemstvo, raznih izpadov v zvezi s sestavljanjem reprezentanc, gmotnega okoriščanja in tihotaplje-

nja ob povratku iz inozemstva itd. Če te slabosti danes ugotovljamo, jih moramo tudi obsoditi in polskati sredstva, da jih v bodoče onemogočimo. K temu bo pripomogel ostrejši kurz zoper prizadete, še bolj pa pravilna vzgoja vsakega posrednika v njegovem društvu. Skratka, treba je pravočasno podvzeti vse ukrepe, da bomo ohranili dosedanj ugled smučarskega športa, ki je slovel kot tipična amaterska športna panoga in torišče viteške borbe.

Namizal sem le glavna vprašanja, ki danes najbolj tarejo naš smučarski šport, v nameri, da bi sprožil debato in rešitev teh vprašanj na bližnji skupščini. Če bi skupščina v tem uspeša, bo dala pomemben prispevek k nadaljnemu razvoju smučarskega športa v naši domovini.

Danilo Dougan
predsednik Smučarske zveze Slovenije

NA TEKMI
JUGOSLAVIJA : AVSTRIJA
Gol je bil dosežen z roko
Dunaj, 6. okt. Dunajski časnik »Wiener Kurier« je objavil na naslovnici strani štiri fotografije, ki prikazujejo avstrijskega nogometnega reprezentanta Haumera v trenutku, ko je dosegel gol minulo nedeljo na Dunaju na tekmi Avstrija : Jugoslavija. Na fotografijah je vidno, kako je Haumer namenoma z roko močno sunil žogo in jo postal v Bearin gol. Kretanja njegove roke je podobna boksarskemu udarcu. Zoge se z glavo sploh ni dotaknil. Fotografije so napravili po filmskem traku snemalca filmskega žurnala.

Obvestilo
Mestno instalatersko podjetje za vodovod, kanalizacijo in centralno kurjavo v Beogradu je spremljeno naslov in se zdaj imenuje
»VODOTERMA«
instalatersko podjetje za izdelavo vodovodov, kanalizacije, centralne kurjave in termičnih naprav
Sedež podjetja ostane kakor prej v Beogradu, Ulica Maksima Gorkoga 17 a, tel. 40-390 in 40-866.
B-149

Diesel motor
Z GENERATORJEM, JAKOSTI 80 DO 100 KS
za proizvodnjo električne energije 220/380 V
kupi
INDUSTRIJA ŠKROBA JABUKA
Ponudbe pošljite na naslov kupca, poštni predal 44. Telefon 215 — PANČEVO.
B-148

TOVARNA AVTOMOBILOV PRIBOJ
sprejme:
konstruktorje orodja (tehologe) avtoličarje, visokokvalificirane ključavničarje za popravilo strojev, visokokvalificirane kurjača za centralno kurjavo
Komfortno stanovanje zagotovljeno. Interesenti naj pošljejo pisemne ponudbe z opisom dosedanjega službovanja na naslov: TOVARNA AVTOMOBILOV PRIBOJ NA LIMU
B-153

MEDNARODNI MOSTVENI SAHOVSKI TURNIR LUŠK zmagal v Portorožu

Portorož, 6. oktobra. Danes je bil v Portorožu končan mednarodni mostveni šahovski turnir. V finalu, kjer so bila moštva razdeljena v A in B skupino, je zmagalo moštvo LUŠK iz Ljubljane, ki je nastopala v postavi: Pirč, Krivec, Trampuž in Grošek.

A skupina
Drugo kolo — I. podskupina: Mladost : Branik 3,5:0,5; Zelezničar (Mar) : LSK 1,5:2,5; II. podskupina: Sombor : Borac 2,5:1,5; LSK II : PTT 1,5:2,5; III. podskupina: Zelezničar (Lj) : Sisak 3,5:0,5; LSK II : Torpedo 3,5:0,5; IV. podskupina: Sremska Mitrovica I : Stari Bar 4:0; Zadar (Pomorska akademija) : Koper I 2:2

Tretje kolo — I. podskupina: LSK I : Mladost 2:2; LSK : Zelezničar (Mar) 2:2; II. podskupina: Sombor : Akademikar 1:3; Borac : PTT 2:2; III. podskupina: Torpedo : Zelezničar (Lj) 1,5:2,5; Srem II : LSK II 3:1; IV. podskupina: Srem I : Zadar 2:2; Senta : Stari Bar 1,5:2,5.

Četrto kolo — I. podskupina: Mladost : LSK I 2,5:1,5; Branik : LSK I 0,5:3,5; II. podskupina: Akademikar : Borac 2:2; LSK II : Sombor 2:2; III. podskupina: Zelezničar (Lj) : Sremska Mitrovica II 1,5:2,5; Sisak : Torpedo (Reka) 3:1; IV. podskupina:

Zadar : Senta 2,5:1,5; Koper I : Sremska Mitrovica I 0:4; Peto kolo — I. podskupina: LSK I : Branik 3:1; Zelezničar (Mar) : Mladost 2:2; II. podskupina: Borac : LSK 2:2; PTT : Akademikar 2:2; III. podskupina: Sremska Mitrovica : Sisak 2:2; LSK II : Zelezničar (Lj) 3,5:0,5; IV. podskupina: Senta : Koper I 1,5:2,5; Stari Bar : Zadar 0,5:3,5.

Končni vrstni red — I. podskupina: LSK I 10,5; Mladost (Zg) 10; LSK I, Zelezničar (Mar) 8; Branik (Mar) 3,5; II. podskupina: PTT 10; Akademikar (Zg) 6,5; LSK II 8; Borac (Novi Sad) 7,5; Sombor 6; III. podskupina: LSK II 9; Sisak in Sremska Mitrovica II 8,5; Zelezničar (Lj) 7,5; Torpedo 6; IV. podskupina: Sremska Mitrovica I 12,5; Pomorska akademija (Zadar) 10; Senta in Stari Bar 6; Koper I 5,5.

B skupina
Drugo kolo : I. podskupina: Pula : Jesenice 2,5:1,5; Bjelovar : Domžale 2:2; II. podskupina: Anhovo : Kalnik 2:2; Jugopetrol (N. S.) : Montažno 1:3; III. podskupina: Travnik : Ponikve 1,5:2,5; Gradačac : Modrič 2:2; IV. podskupina: Sesovlje : Dekani 1,5:2,5; Piran : Zürich 3:1.

Tretje kolo — I. podskupina: Domžale : Pula 3:1; Jesenice : Bjelovar 3:1; II. podskupina: Montažno : Anhovo 2,5:1,5; Kalnik : Jugopetrol (N. S.) 2:2; III. podskupina: Modrič : Travnik 0:4; Ponikve : Gradačac 2,5:1,5; IV. podskupina: Zürich : Sesovlje 3:1; Dekani : Piran 2,5:1,5.

Končno stanje: I. podskupina: Domžale 9; Bjelovar 6; Jesenice in Pula 4,5; II. podskupina: Montažno (Zg) 8; Anhovo 7,5; Kalnik (Križevci) 5,5; Jugopetrol (N. S.) 3; III. podskupina: Ponikve 8; Travnik 7; Gradačac 6; Modrič 3; IV. podskupina: Dekani 8; Piran 7; Safo (Zürich) 5; Sesovlje 4.

VIII. SAHOVSKO PRVENSTVO FLIJ ZA ŽENSKO
Vukovičeva še vedno vodi

Ostjeka, 6. okt. — V Ostjeku so danes dopoldne zaključili vse prekinjene partije iz prvih treh kol VIII. šahovskega prvenstva Jugoslavije za ženske.
Po III. kolu, ki je bilo odigrano sinoči, je v vodstvu še nadalje Vukovičeva. V nizozemski obrambi je proti Nagyjevi s precizno igro po izmenjavi dam imela dva kmeta več, zaradi česar je morala Nagyjeva partijo predati. Kozakova je takoj v začetku dobila prednost proti Korbanovi in odločil za Lanzerovičovo v partiji proti Damjanovi. Partija Timofejeva-Bertok se je končala remi.
V nadaljevanju prekinjenih partij je dopoldne Čirovičeva s precizno igro premagala ing. Rošič-Dela-

VESTI IN DOGODKI

Jesenjski strelci v Zagrebu
Pred dnevi je moštvo strelske družine »Mati Vrdnik« iz Jesenice gostovalo v Zagrebu, kjer se je v povratnem srečanju pomerilo s strelsko družino »Rade Konček«. Medtem ko so Jeseničani premagali Zagrebčane s 1838:1816, pa so Jeseničanke izgubile dvoboj s 988:908. Pri moških je bil najboljši Jeseničan Sekuc z 294 krogi, pri ženskah pa Zagrebčanka Gažanova z 243 krogi.

To je bilo prvo gostovanje jesenjskih strelcev izven naše republike, uspeh pa nad vse zadovoljiv.

Naši balinarji na svetovnem prvenstvu
Ljubljana, 6. oktobra. — Danes je odpotovala v Francijo naša balonarska reprezentanca, ki bo v času svetovnega prvenstva v St. Etienneu. Poleg enega tekmovalca z Reke so v reprezentanci tudi trije tekmovalci iz Ljubljane, in sicer: Karo, Petrovič in Bašin. Pred odhodom je kapetan reprezentance tovariš Bašin dejal, da so glavni favoriti na tem turnirju Italijani in Francozi, ki bodo nastopili z voščim številiom moštvev. O planiranju naše reprezentance meni, da bo vsako boljše mesto od osmega za nas uspeh.

Atletičari Partizana bodo gostovali v Turčiji
Beograd, 6. okt. Atletska ekipa Partizana, ki šteje 25 članov, bo odpotovala v Carigrad, kjer bo 17. in 18. oktobra tekmovala z najboljšimi turškimi atleti.

Rokomet v Krmelju
Rokometaši v Krmelju na Dolenjskem so zelo marljivo. V svojih vrstah imajo večje število pionirjev, ki so v zadnjem času odigrali že več prijateljskih tekem. Tako so pred dnevi premagali pionirsko moštvo »Svobode« iz Ljubljane z rezultatom 6:4.

DANES

7. OKTOBRA 1954 OB 19.30. URI

prva predstava VELIKEGA
BEOGRADSKEGA CIRKUSA
ADRIA

V času gostovanja v Ljubljani bosta dnevno dve predstavi: ob 16.30 in 19.30. Prodaja vstopnic od 9 dalje

Stopali smo skozi gozd in bili srečni in žalostni hkrati, zakaj človek je srečen in otožen obenem, kadar zapusti eno življenje in začne drugo. Vedel sem, da tudi moja sopotnika čutila tako kakor jaz, vendar se nisem menil zanj, ni se mu ljubilo začeti pomenka. Od žalosti in sreče mi je bilo toplo pri srcu — nekaj zarečega nalik na juljski smeh sonca in na pekoče solze mi je kapljalo na srce, kapljalo je in skelelo ko rana na licu.
Pod drevmi pa je bilo prijetno in tiho, kakor da bi bilo začarano, in snežilo je v velikih, mehkih kosmih; modra proga noči je drsela nad belim spečim gozdom. Vznemirjena ptica je prhnila nad našimi glavami in dolgo se je vlekla za njo po zasneženih deblih dreves in krošnjah njena črna senca.
Dragutin je nekaj rekel. Nisem slišal, kaj je dejal, ker sem bil zamisljen, zato sem dvignil glavo, toda namesto, da bi ga vprašal, sem se zazrl v čistino pred nami in ugledal motno-zeleno svetlobo postajne svetilke. Pred nami se je širila v molk zavita dolina, bila je sinjka-sta, grozljivo osvetljena — pod sivim plaščem noči so ždeli začudeni, osamel bor. Malo smo se odpočili, potlej pa smo se naglo napotili proti železniški postaji.
Djordje je stopil v pisarno, da bi povprašal, kdaj bo prišel vlak iz Reke, ki je imel zamudo, z Dragutinom pa sva se začela sprehajati po praznem, zasneženem peronu, kajti noge v škor-

SREČANJE

(III. NAGRADA NA NATECAJU »BORBE«)

njih so nam odrevenele. Dragutin si je odpel plašč in rekel:
»Vročje mi je, toda noge imam ledene. Tudi njej je zmrznila ranjena noga, zato so ji jo morali odrezati.«
Pogledal sem ga po strani.
»Zakaj vsaj danes ni prišla?« sem vprašal.
»Ne vem,« je odvrnil. Prav nič ne vem, Pisala je, da pride. Saj si videl pismo...«
Vedel sem, kajti velikokrat je pripovedoval o tem, da je imel dekle — lepa je bila ko otrok — tako mi je zatrjeval, toda tega mi nisem verjel in nisem mu povedal, da mu ne verjamem. Nič ni namreč lepo, tudi najlepša stvar ne, če nam v srcu ni lepo. Če pa nam je v srcu lepo — kot to redkokdaj, kakor le včasih doživimo — če nam je v srh lepo, potlej nam iznova svetijo na daljnem pravljincem nebese najljubše zelene zvezde iz detinstva. Toda delal sem se, ko da mi verjamem. Ko sem prvokrat slišal zgodbo o dekletu, ki se skriva pred njim in že nekaj let bega po Srbiji, svoji ljubezni do nje-ga navkljub zato, ker so ji levo nogo odrezali, se je prebudila v meni čudna žalost. Prevzela me je obupna, grenka bridkost, dasiravno sem

puščobni podeželski postaji, do katere smo zaradi zamude vlaka prišli peš skozi gozd, nastala gneča, mi ni jasno in ne vem. Vem samo, da sem se, ko je sopibajoz pripeljala lokomotiva in piskajoče obstala, umaknil neki sluhljati visoki ženski, otovorjeni s košarami, ki je razburjeno vzklikala: »Joj, napravite prostor, dečki, vlak bo odpeljal. Pustite me naprej. Mudi se mi, potlej sem potisnil v vlak nekega v pled zamo-tanega otroka. Nekdo je zatem iz kopice nog-rok in kovčkov pomolil glavo in zaklical: »Hvala, tovariš,« nekdo me je zgrabil za epoleto, nek fant je drzno smuknil izpod moje roke, s katero sem podpiral staro v črnini, potem pa me je odplavila množica s seboj in komaj sem še skočil v sosedni vagon, vtem ko so se kolese le-teže začela zlagoma obračati.
Nisem vedel, kje sta Dragutin in Djordje razen tega sem se znašel v vagonu prvega razreda, zato sem se napotil v sosedni vagon, kamor prej nisem mogel priti: bil je na pol prazen. Čudno, kakšen preplah lahko zavzignje dva ducata ljudi, ko naskoči ena sama vrata in kako se ti ljudje potem urno razkrope p-vlaklu. Pregledal sem ves vagon, Dragutina in Djordja nisem našel, prav gotovo sta me iskala drugod. Na slepo srečo sem stopil v nek kupa in videl, da bom moral stati. Malone vsaki izmed teh petih potnikov je zavzel prostora z dva. Niso se zmenili zame, le debeluhast možk je iz privajenega strahu, da slučajno ne b-ostal v kupeju, vprašal hinavsko ljubeznivo: »Kaj je vlak tako poln?«

DNEVNE NOVICE

Opozorilo vsem potrošnikom električne energije na področju Ljubljane. Elektro Ljubljana mesto opozarja vse konzumente električne energije, tako gospodinjstva, obrtne delavnice in industrijo, da v času opoldanske in večerne konice, to je od 11 do 13 in od 17 do 20 skrajno omejijo porabo električne energije v svrhu preprečenja izpadov avtomatov v naših transformatorskih postajah. Potrošnja električne energije je namreč tako narasla, da so v času največje porabe vsi naši transformatorji skrajno preobremenjeni, kar povzroča izpade posameznih mestnih predelov. Opominjamo vse konzumente, da smatrajte gornje opozorilo skrajno resno, ker se nam bo le z upoštevanjem in razumevanjem vseh omogočilo prebroditi skrajno težko elektroenergetsko situacijo.

KONCERTI

Pianist Anton Soler iz Buenos Aires koncertira v ponedeljek, dne 11. oktobra. Spored koncerta, ki bo za modri abonma, obsega dela Bacha, Beethovna, Brahmsa, Liszta, Chopina, Debussyja, Prokofjeva in argentinskih skladateljev. Interesanti za modri abonma se lahko prijavijo še danes dopoldne, od jutri dalje pa so neabonirani sedeži v prodaji v Koncertni direkciji. — Cene vstopnic v abonmaju so za polovico nižje kot v prosti prodaji, dijaki in študenti pa imajo še poseben popust.

Državna glasbena šola, Ljubljana, Vegova 7. priredi ob zaključku Tedna otroka v petek, 8. oktobra 1954 ob 18 v veliki dvorani Filharmonije javni nastop svojih učencev. Na sporedu so dela starejših in novejših mojstrov za klavir, violino, harfo in solopetje, ki jih izvajajo Bajželj Tatjana, Mihelič Božo, Kocjančič Marija, Trnkoczy Amadej, Lazarevič Bojka, Skof Angela, Bratuž Beana in Gorenc Marija. Spored pri blagajni pol ure pred nastopom.

Slovenska filharmonija obvešča vse zainteresirane, da sta rumeni in zeleni abonma docela razprodana. V primeru, da bi se do 12. oktobra javilo dovolj zainteresovanih za ta dva abonmaja, bi uprava Slovenske filharmonije razpisala vzporedna abonmaja z istimi sporedi (rumeni II in zeleni II). Prijave sprejema blagajna Slovenske filharmonije dnevno od 11 do 13 in od 17-19. Naslednji simfonični koncert s solistom Monique de la Bruchollerie bo v petek, 15. okt. za rdeči abonma. Vstopnice vstopnice prav tam od 12. okt. v prodaji. Cena od 300 din.

nični koncert s solistom Monique de la Bruchollerie bo v petek, 15. okt. za rdeči abonma. Vstopnice vstopnice prav tam od 12. okt. v prodaji. Cena od 300 din.

Tablica VI. kola Tombole Zveze gluhih Jugoslavije

stane samo 50 dinarjev

GLEDALIŠČA

SLOV. NARODNO GLEDALIŠČE OPERA

Cetrtek, 7. oktobra ob 19.30: Hristič: »Ohridska legenda«. Balet. Abonma red E.

Petek, 8. oktobra ob 19.30: Gounod: »Faust«. Gostovanje dirigenta Mitje Zebreta. Abonma red C.

Sobota, 9. oktobra ob 19.30: Musorgski: »Sorochinski sejems«. Premiera. Izven.

Nedelja, 10. oktobra ob 19.30: Verdi: »Ples v maskah«. Gostovanje Rud. Francja. Izven.

MESTNO GLEDALIŠČE LJUBLJANA

Gledališka pasaža

Cetrtek, 7. oktobra ob 20: Mira Mihelič: »Zlati oktober«. Red Cetrtek.

Petek, 8. oktobra ob 20: I. Cankar-dr. F. Smerdu: »Martin Kačur«. Red Petek. Vstopnice so tudi v prodaji.

Sobota, 9. oktobra ob 20: Mira Mihelič: »Zlati oktober«. Komedija. Izven.

Nedelja, 10. oktobra ob 15: Mira Mihelič: »Zlati oktober«. Komedija. Izven. Popoldanska predstava; ob 20: Tennessee Williams: »Ste-klena menažerija«. Izven.

SENTIAKOBKO GLEDALIŠČE

Ljubljana, Mestni dom

Sobota, 9. oktobra ob 20: Spicar-Piši: »Naj bo stara al' pa mlada«. Spevohra. Komedija. Izven.

Nedelja, 10. oktobra ob 16: J. Spicar-M. Piši: »Naj bo stara al' pa mlada«. Spevohra. Popoldanska predstava; ob 20: J. Spicar-M. Piši: »Naj bo stara al' pa mlada«. Spevohra. Večerna predstava. Izven.

Vstopnice so v prodaji pri blagajni v Mestnem domu od petka dalje. Rezerviranje telefon št. 33-880.

MESTNO LUTKOVNO GLEDALIŠČE

Ročne lutke

Resljeva cesta 28

Cetrtek, 7. oktobra ob 10: Gostovanje v Prosenjakovih;

ob 14: Gostovanje v Pucelj; ob 17: Gostovanje v Bogojni.

Petek, 8. oktobra ob 9: Gostovanje v Dobrovniku;

ob 14: Gostovanje v Turnišču; ob 17: Gostovanje v Lendavi.

Sobota, 9. oktobra ob 9: Gostovanje v Lendavi;

ob 14: Gostovanje za Gaberje v Lendavi.

Nedelja, 10. oktobra ob 9: Gostovanje v Srednji Bistrici;

ob 11: Gostovanje v Beltincih; ob 15: Gostovanje v Mur. Soboti; ob 17: Gostovanje v Mur. Soboti.

RADIO LJUBLJANA

Poročila: 5.05, 6.00, 7.00, 12.30, 15.00, 17.00, 19.00 in 22.00.

5.00-6.40 Dobro jutro, dragi poslušalci! (Pester glasbeni spored) - vmes ob 6.30 Tržno poročilo - 6.40 Dalma-

tinske pesmi - 7.10 Jutrnanji orkestralni spored - 7.30 Gospodinski nasveti - 7.40-8.00 Zabavna glasba, vmes reklame - 11.00 Radijski kolektor - 11.05 Glasbena medigra - 11.15 Za pionirje - 11.35 W. A. Mozart: Koncert za violino in orkester v C-duru KV 216 - 12.00 Kmetijski nasveti - 12.10 Igra godba na pihala ljubljanske garnizije pod vodstvom kapetana Jožeta Bruna - 12.45 Zabavna glasba, vmes reklame - 13.00 Ljudsko-prosvetni ozbornik: Milan Apli: O problematiki ljudske prosvete v Ljubljani in okolici - 13.10 Za vsakogar nekaj - 14.00 Iz tehnike - 14.10 Opoldanski koncert - 15.15 Lahka glasba - 15.30 Tečaj francoskega jezika - 3. lekcija - 15.45 Operetna glasba - 16.10 Utrinki iz literature: Jerome K. Jerome: Trije možje v tolnu (odl.) - 16.30 Zeleni ste - poslušajte! - 17.10 Popoldanski simfonični koncert - 18.00 Okno v svet: Na grönlandskih obalah se topi večni led - 18.10 »Pesem skozi stola« (ciklus pesmi iz domače in narodne ustvarjalnosti) - 18.30 Modni kotiček: Oblačimo se starosti primerno - 18.40 Skladbe slov. avtorjev poje Marib. komorni zbor p. v. Rajka Sikoška (Prenos iz Maribora) - 19.00 Radijski dnevnik - 19.30 Zabavna glasba, vmes reklame in objave - 20.00 Domače aktualnosti - 20.15 »Cetrtek večere domačih pesmi in napevov - 21.00 Literarni večer: Homer: Odisej in Nausikaa - 21.00 Veliki evropski orkestri - 22.15-23.00 Plesna glasba - 23.00-24.00 Oddaja za tujno - na valu 327.1 m (Prenos iz Zagreba).

VESTI IZ TRBOVELJ

Kino »Svoboda-Zasavje« predvaja v četrtek angleški film »Vis nevarnosti«. Predstavi ob 17 in 19.15.

CELJSKE VESTI

LJUDSKA UNIVERZA V CELJU

Danes, v četrtek, 7. oktobra ob 19.30 bo predaval v predavalnici na učiteljsku predstavnici celjskega okraja tov. Riko Jerman o komunah.

MESTNO GLEDALIŠČE CELJE

Petek, 8. oktobra ob 20: H. Tiemeyer: »Mladost pred sodiščem«. Zaključna predstava za Sindikat drž. uslužbencev.

VESTI IZ DROBNI OGLASI

PRODAM avtomatični hladilnik na amoniak, za sladole, električni motorček znamke »Marelli« 2 HP, serpentinaste cevi za ohlajevanje, stroj za izdelovanje sladoleda tipa »Catabrigas«, električni motorček znamke »Marelli« 1 HP, pet porcelanastih vaz za sladole, Informacije pri Malusa, Koper, Cevljarska 7. 3262

MOŠKO KOLO, v dobrem stanju - prodam. Tavčarjeva 5-I. desno, Ljubljana. 1933

SOFERJA za osebni avtomobil sprejme v službo Carinarica v Ljubljani. Pogoji: vsaj mala matura ali enakovredna šolska izobrazba in strokovna kvalifikacija. Interesenti naj se z dokumenti zglase v Tajništvo Carinarice, Masarykova cesta 17. 3264

PIJAVKE prodam. Poizve se: Kastelec Jože, Vrhovci, mitnica. 3265

UKRADEN je bil v noči na 4. okt. na kolodvoru iz kupeja rumen usnjen kovček s kromiranim okovjem. Vsebina: električni instrumenti. Prosim vsakega očividca, da javi na najbližjo postajo L.M. 3270

IZGUBIL SEM zlato možko uro z zlato verižico od Trubarjeve do Miklošičeve ceste (Zavoda za soc. zavarovanje). Poštenega najditelja prosim, da odda uro na postajo Ljudske milice št. 2 v Ljubljani ali pa Franjo Zdovec, Lasko 79. 1907

Z nakupom tablice VI. kola

Tombole Zveze gluhih Jugoslavije

pomagate gluhih

Izid natečaja

za izdelavo idejnega osnutka za novo poslopje mestnega muzeja v Beogradu

PODELJENE SO NASLEDNJE NAGRADE:

I. in II. nagrada sta bili združeni in podeljeni na dve enaki po 275.000 din, ki jih dobita delo pod šifro 91112, katerega avtor je ing. arh. Ratimir Bogojevič - in delo pod šifro 37331, katerega avtorja sta ing. arh. Zdravko Bregovac in ing. arh. Vjenceslav Rihter;

III. nagrada v znesku 200.000 din je podeljena delu pod šifro 15954, katerega avtorja sta ing. arh. Marjan Habberle in ing. arh. Minka Jurkovič;

IV. nagrada v zmanjšanem znesku 150.000 din je podeljena delu s šifro 35826, katerega avtorji so: arh. Bogdan Ignjatović in arh. Leon Kabiljo s sodelavkama arh. Branko Gardinovački in arh. Boginjo Damjanovič;

V. nagrado v zmanjšanem znesku 135.000 din dobi delo pod šifro 11117, katerega avtor je arh. Konstantin Krpič.

Z zneskom po 60.000 din so bila odkupljena naslednja dela:

delo pod šifro 69696, katerega avtor je ing. arh. Juraj Bartol;

delo pod šifro 12081, katerega avtor je Zivorad Bogojevič;

delo pod šifro 54321, katerega avtorja sta ing. arh. Branislav Milenković in abs. arh. Jelisaveta Milenković;

delo pod šifro 51315, katerega avtorji so arh. Dragan Ilić, arh. Vladeta Stojaković in stud. arh. Dragan Ivković.

iz sekretariata za prosveto
in kulturo MLO Beograda

B-152

MARIBORSKE VESTI

Umetnostna galerija, Strossmayerjeva ulica 6. Razstava klasicizma in romantike na Slovenskem. Razstava je dnevno odprta od 9-16 v času od 3. do 17. oktobra. Prijave za skupniške obilnice pošljite na telefon 25-45.

Dežurna lekarna: Cetrtek, 7. oktobra 1954: lekarna »Tabor«, Trg Revolucije 3.

Petek, 8. oktobra 1954: lekarna »Melje«, Meljska cesta 3.

KINO

Cetrtek, 7. oktobra

UDARNIK: Angleški barvni film: »Jassy«.

PARTIZAN: Avstrijski film: »Jaz in moja žena«.

POBREŽJE: Angl. film: »Tajinstveni profesor«.

STUDENCI: Angleški film: »Vzpon na Everest«.

VESTI IZ JESENIC

MESTNO GLEDALIŠČE JESENICE (Predsezona)

Sobota, 9. oktobra ob 19.30: Shakespear: »Othello«.

Nedelja, 10. oktobra ob 14: Shakespear: »Othello«. Režija in scenar. Bojan Cebuli. Predprodaja vstopnic na dan predstave od 10-12 in dve uri pred predstavo. Zveze z vlaki ugodne.

DROBNI OGLASI

PRODAM avtomatični hladilnik na amoniak, za sladole, električni motorček znamke »Marelli« 2 HP, serpentinaste cevi za ohlajevanje, stroj za izdelovanje sladoleda tipa »Catabrigas«, električni motorček znamke »Marelli« 1 HP, pet porcelanastih vaz za sladole, Informacije pri Malusa, Koper, Cevljarska 7. 3262

MOŠKO KOLO, v dobrem stanju - prodam. Tavčarjeva 5-I. desno, Ljubljana. 1933

SOFERJA za osebni avtomobil sprejme v službo Carinarica v Ljubljani. Pogoji: vsaj mala matura ali enakovredna šolska izobrazba in strokovna kvalifikacija. Interesenti naj se z dokumenti zglase v Tajništvo Carinarice, Masarykova cesta 17. 3264

PIJAVKE prodam. Poizve se: Kastelec Jože, Vrhovci, mitnica. 3265

UKRADEN je bil v noči na 4. okt. na kolodvoru iz kupeja rumen usnjen kovček s kromiranim okovjem. Vsebina: električni instrumenti. Prosim vsakega očividca, da javi na najbližjo postajo L.M. 3270

IZGUBIL SEM zlato možko uro z zlato verižico od Trubarjeve do Miklošičeve ceste (Zavoda za soc. zavarovanje). Poštenega najditelja prosim, da odda uro na postajo Ljudske milice št. 2 v Ljubljani ali pa Franjo Zdovec, Lasko 79. 1907

KINO »TRIGLAV«

Ameriški film

»UROČEN«

Tednik. - Predstave ob 18, 18 in 20. - Prodaja vstopnic od 15 dalje.

V tej psihološki dramati nastopajo Ingrid Bergman, Gregory Peck, Leon Carol

Danes zadnjkrat

KINO »UNION«: Mehški film: »Vedno tvoja«. Tednik. Predstave ob 18, 18 in 20. Prodaja vstopnic od 10-11 in od 15 dalje.

KINO »KOMUNA«: Amer. film: »Pregnanec iz Poker Flata«. Tednik. Predstavi samo ob 18 in 20. Prodaja vstopnic od 10-11 in od 15 dalje.

KINO »SLOGA«: Premiera jugoslov. filma: »Štolan Mutkaša«. Tednik. Predstave ob 18, 18 in 20. Ob 10 matineja istega filma. - Prodaja vstopnic za matinejo od 9-10, za popoldanske predstave pa od 10 do 11 in od 15 dalje.

KINO »SOCA«: Angleški film: »Rumeni metulji«. Tednik. Predstavi ob 18 in 20. Prodaja vstopnic od 10-11 in od 17 dalje.

KINO »LITOSTROJ«: Ameriški film: »Harlem zmaguje«. - Predstava ob 20. Prodaja vstopnic uro pred pričetkom predstave.

JESENICE: »RADIO«: Mehški film: »Rio Escondido«. Predstavi ob 18 in 20. - »PLAVZ«: Zaprti.

CELJE: »UNION«: Ameriški film: »Najlepša leta našega življenja«. Predstavi ob 18 in 20. - »DOMA«: Francoski film: »Trenutek resnice«. Predstavi ob 18.15 in 20.15.

KRANJ: »STORŽICE«: Ameriški barvni film: »V vrtnicu«. Tednik. Predstavi ob 15 in 19. Prodaja vstopnic od 14 dalje.

ob 18 in 20. Prodaja vstopnic od 10-11 in od 17 dalje.

KINO »LITOSTROJ«: Ameriški film: »Harlem zmaguje«. - Predstava ob 20. Prodaja vstopnic uro pred pričetkom predstave.

JESENICE: »RADIO«: Mehški film: »Rio Escondido«. Predstavi ob 18 in 20. - »PLAVZ«: Zaprti.

CELJE: »UNION«: Ameriški film: »Najlepša leta našega življenja«. Predstavi ob 18 in 20. - »DOMA«: Francoski film: »Trenutek resnice«. Predstavi ob 18.15 in 20.15.

KRANJ: »STORŽICE«: Ameriški barvni film: »V vrtnicu«. Tednik. Predstavi ob 15 in 19. Prodaja vstopnic od 14 dalje.

ob 18 in 20. Prodaja vstopnic od 10-11 in od 17 dalje.

KINO »LITOSTROJ«: Ameriški film: »Harlem zmaguje«. - Predstava ob 20. Prodaja vstopnic uro pred pričetkom predstave.

JESENICE: »RADIO«: Mehški film: »Rio Escondido«. Predstavi ob 18 in 20. - »PLAVZ«: Zaprti.

CELJE: »UNION«: Ameriški film: »Najlepša leta našega življenja«. Predstavi ob 18 in 20. - »DOMA«: Francoski film: »Trenutek resnice«. Predstavi ob 18.15 in 20.15.

KRANJ: »STORŽICE«: Ameriški barvni film: »V vrtnicu«. Tednik. Predstavi ob 15 in 19. Prodaja vstopnic od 14 dalje.

ob 18 in 20. Prodaja vstopnic od 10-11 in od 17 dalje.

KINO »LITOSTROJ«: Ameriški film: »Harlem zmaguje«. - Predstava ob 20. Prodaja vstopnic uro pred pričetkom predstave.

JESENICE: »RADIO«: Mehški film: »Rio Escondido«. Predstavi ob 18 in 20. - »PLAVZ«: Zaprti.

CELJE: »UNION«: Ameriški film: »Najlepša leta našega življenja«. Predstavi ob 18 in 20. - »DOMA«: Francoski film: »Trenutek resnice«. Predstavi ob 18.15 in 20.15.

KRANJ: »STORŽICE«: Ameriški barvni film: »V vrtnicu«. Tednik. Predstavi ob 15 in 19. Prodaja vstopnic od 14 dalje.

ob 18 in 20. Prodaja vstopnic od 10-11 in od 17 dalje.

KINO »LITOSTROJ«: Ameriški film: »Harlem zmaguje«. - Predstava ob 20. Prodaja vstopnic uro pred pričetkom predstave.

JESENICE: »RADIO«: Mehški film: »Rio Escondido«. Predstavi ob 18 in 20. - »PLAVZ«: Zaprti.

CELJE: »UNION«: Ameriški film: »Najlepša leta našega življenja«. Predstavi ob 18 in 20. - »DOMA«: Francoski film: »Trenutek resnice«. Predstavi ob 18.15 in 20.15.

KRANJ: »STORŽICE«: Ameriški barvni film: »V vrtnicu«. Tednik. Predstavi ob 15 in 19. Prodaja vstopnic od 14 dalje.

ob 18 in 20. Prodaja vstopnic od 10-11 in od 17 dalje.

KINO »LITOSTROJ«: Ameriški film: »Harlem zmaguje«. - Predstava ob 20. Prodaja vstopnic uro pred pričetkom predstave.

JESENICE: »RADIO«: Mehški film: »Rio Escondido«. Predstavi ob 18 in 20. - »PLAVZ«: Zaprti.

CELJE: »UNION«: Ameriški film: »Najlepša leta našega življenja«. Predstavi ob 18 in 20. - »DOMA«: Francoski film: »Trenutek resnice«. Predstavi ob 18.15 in 20.15.

KRANJ: »STORŽICE«: Ameriški barvni film: »V vrtnicu«. Tednik. Predstavi ob 15 in 19. Prodaja vstopnic od 14 dalje.

ob 18 in 20. Prodaja vstopnic od 10-11 in od 17 dalje.

KINO »LITOSTROJ«: Ameriški film: »Harlem zmaguje«. - Predstava ob 20. Prodaja vstopnic uro pred pričetkom predstave.

JESENICE: »RADIO«: Mehški film: »Rio Escondido«. Predstavi ob 18 in 20. - »PLAVZ«: Zaprti.

CELJE: »UNION«: Ameriški film: »Najlepša leta našega življenja«. Predstavi ob 18 in 20. - »DOMA«: Francoski film: »Trenutek resnice«. Predstavi ob 18.15 in 20.15.

KRANJ: »STORŽICE«: Ameriški barvni film: »V vrtnicu«. Tednik. Predstavi ob 15 in 19. Prodaja vstopnic od 14 dalje.

ob 18 in 20. Prodaja vstopnic od 10-11 in od 17 dalje.

KINO »LITOSTROJ«: Ameriški film: »Harlem zmaguje«. - Predstava ob 20. Prodaja vstopnic uro pred pričetkom predstave.

JESENICE: »RADIO«: Mehški film: »Rio Escondido«. Predstavi ob 18 in 20. - »PLAVZ«: Zaprti.

CELJE: »UNION«: Ameriški film: »Najlepša leta našega življenja«. Predstavi ob 18 in 20. - »DOMA«: Francoski film: »Trenutek resnice«. Predstavi ob 18.15 in 20.15.

KRANJ: »STORŽICE«: Ameriški barvni film: »V vrtnicu«. Tednik. Predstavi ob 15 in 19. Prodaja vstopnic od 14 dalje.

ob 18 in 20. Prodaja vstopnic od 10-11 in od 17 dalje.

KINO »LITOSTROJ«: Ameriški film: »Harlem zmaguje«. - Predstava ob 20. Prodaja vstopnic uro pred pričetkom predstave.

JESENICE: »RADIO«: Mehški film: »Rio Escondido«. Predstavi ob 18 in 20. - »PLAVZ«: Zaprti.

CELJE: »UNION«: Ameriški film: »Najlepša leta našega življenja«. Predstavi ob 18 in 20. - »DOMA«: Francoski film: »Trenutek resnice«. Predstavi ob 18.15 in 20.15.

KRANJ: »STORŽICE«: Ameriški barvni film: »V vrtnicu«. Tednik. Predstavi ob 15 in 19. Prodaja vstopnic od 14 dalje.

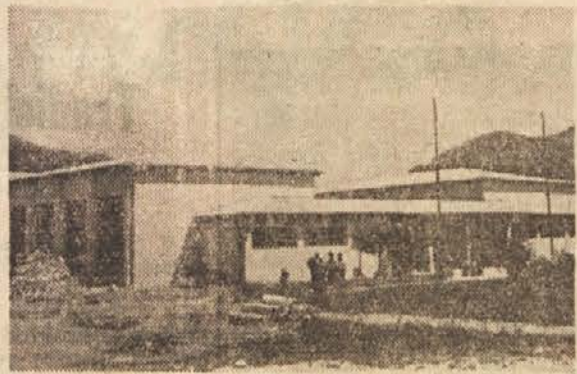
ob 1

»Dom železarjev«

KAVARNA IN RESTAVRACIJA

RAVNE NA KOROŠKEM

ČESTITA VSEM SVOJIM GOSTOM IN OSTALEMU PREBIVALSTVU K OBČINSKEMU PRAZNIKU!

LJUDSKI ODBOR
mestne občine RAVNE
na Koroškem

ČESTITA VSEM PREBIVALCEM K OBČINSKEMU PRAZNIKU!

Delovni kolektiv

IZVOZNO UVOZNEGA PODJETJA

»Primorje export«

Nova Gorica (Rožna dolina)

TELEFON NOVA GORICA ST. 07 — SEMPETER ST. 12

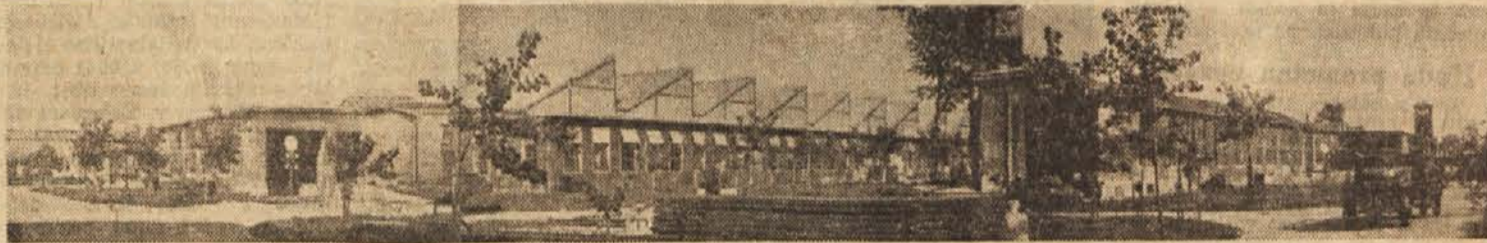
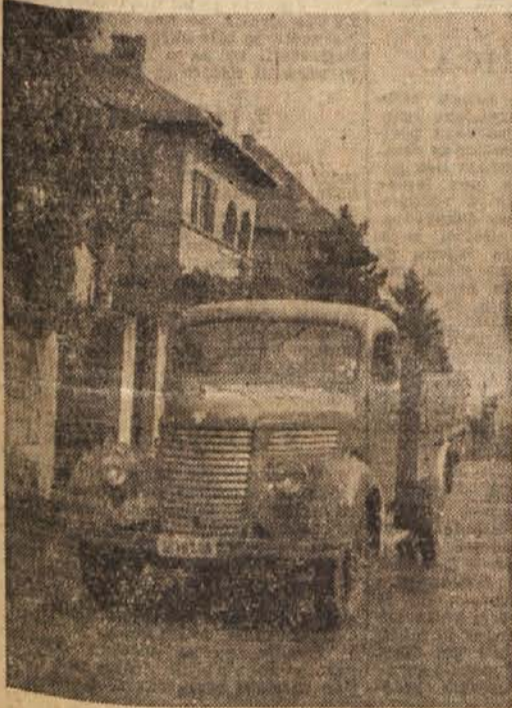

- ★ ČESTITA VSEM DELOVNIM LJUDEM K 20-LETNICI NAPREDNEGA TISKA — »LJUDSKE PRAVICE« IN ZELI, DA BI SKUPAJ
- ★ Z OSTALIMI ČASNIKI SE NAPREJ OSTALA VEREN TOLMAC
- ★ TEŽENJ IN NAPOROV SLOVENSKEGA TER VSEH JUGOSLOVANSKIH NARODOV V BORBI ZA IZGRADNJO SREČNEJSE SOCIALISTIČNE BODOCNOSTI

Železarna Ravne na Koroškem

čestita vsemu
prebivalstvu občine
Ravne k občinskemu
prazniku!

In spet je zatulila

SIRENA

poči ali pa utрпи druge okvare. Ljudje v kovačnici so se tega lotevali prvič. In brez pomoči zastopnika tujega dobavitelja. Točneje: tovariši iz tovarniške- zlate čase«, ko je duhovnik spremljal ulivanje zvonov z molitvijo. Toda zaskrbljenost kovaških delavcev in strokovnjakov je stopnjevala tudi oko-

Nedavno tega... Skoraj v vseh oddelkih Tovarne avtomobilov v Mariboru je življenje teklo približno tako kot dan ali dva prej. Stroji so peli svojo običajno pesem, delavci so jim pridno stregli, vodstvo osebje pa je reševalo vsakdanja proizvodna vprašanja. Tudi v pisarnah je bilo nekako po starem. Skratka: veliki kazalci tovarniških stenjskih ur so pravkar začeli teči svoj šesti popoldanski krog in pretežna večina tedaj zaposlenih v raznih obratih ni niti slutila, da se v njihovi sosesčini kaj pomembnega dogaja, ko je tovarniška sirena predirljivo zatulila. Zato se je sto in sto delavcev toliko bolj začudeno spogledalo, nekateri člani vodstev delavnic so stekli iz hal, malodane vsi pa so se vprašali:

težje kovaške naloge ne bodo črhnilli besede.

Tako so se tisto popoldne gnetli okrog velikega kladiva le maloštevilni. Njihovi obrazi so bili nekam hudo napeti, oči pa ostro uprte v okrog šestdeset kilogramov težak, šestdeset centimetrov dolg in približno deset centimetrov debel kos razžarjene kovine. Nekaterih med njimi se je iz sekunde v sekundo lotevala hujša in hujša zaskrbljenost. Šlo je za velike denarje. Samo v tujini izdelana, kalupu podobna priprava, v katero orjaško kladivo s petindvajsetonskim udarcem stisne razžarjeni kos jekla, je veljala tovarno skoraj deset milijonov dinarjev. Pred prvim kovanjem pa jo je treba vedno primerno segreti, sicer lahko

ga tehničnega vodstva so strokovnjake v kovačnici dobronamerno vprašali, če si žele navzočnosti tujega specialista. Pa so jo kovači odklonili, češ da to spominja na tiste »stare

liščina, da je bilo celo samo titansko in silno dragoceno utopno kladivo še nepreizkušeno in...

In potem je pod vodstvom izkušenega kovača Piberčnika in ob pomoči njegovega sodelavca Gregorinčiča utopno kladivo nenadoma dvakrat silovito udarilo. Iskre so se v hipu razletele v rojih na vse strani, na kalupu podobni in več ton težki pripravi pa se je naposled pokazal še vedno žareč, toda že lepo izoblikovan kos jekla. Z drugimi besedami: izbojevana je bila dokaj pomembna zmaga! Toda zavriskal ni nihče, pač pa je na pravkar še zaskrbljenih obrazih vseh prisotnih zaigralo tiho svojevrstno zadovoljstvo, nekakšno silno zadoščenje. In ko je poteklo še nekaj sekund, je vodja tovarniške orodjarne, eden red-

kih »gostov« na tej delovni svečanosti, vprašal vodjo kovačnice:

»Boš dal znak za sireno? Ko smo izdelali prvi kamionski motor, je tudi tulila!«

Vodji kovačnice pa je tako kot ostalim članom njegovega kolektiva samo plalo in plalo po žilah. Zato je dvignil telefonsko slušalko eden tehnikov in skušal doseči sekretarja podjetja, ki naj bi dovolil in naročil tuljenje. Ker mu ga ni uspelo najti, se je tehnik bolje znašel. S pomočjo telefona je alarmiral člane tovarniškega komiteja Zveze komunistov, ki so ravno zasedali. In zadel je. Seja je bila na mah prekinjena, člani komiteja so jo urnih nog ubrali proti kovačnici, tovarniška sirena pa je vsem članom delovnega kolektiva in Mariborčanom naznanila:

»Kovači tovarne avtomobilov so skovali prvo motorno gred v Jugoslaviji!«

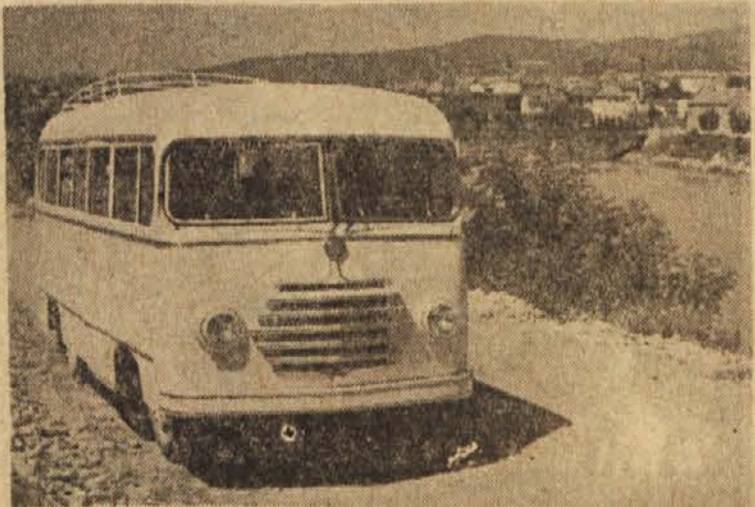
Nato so v kovačnico prihiteli še mnogi. Čestitka je sledila

čestitki, predsednik sindikalne podružnice pa je dal za skromen likof. Na kratko: kovači in njihovi gostje so se veselili. Le nekateri tovarniški gasilci so zgrešili cilj. Mahnili so jo k brigadnam...

Pa nič ne dé. Kovanju prve motorne gredi je tisto popoldne sledilo še kovanje druge in tretje, v bližnji prihodnosti pa ho na vrsti prva večja serija.

Tako so kovači mariborske avtomobilske tovarne začeli pisati začetek konca tujih dobav za proizvodnjo domačih motornih vozil. Kajti razen svečic, brisalcev stekla, kazalcev smeri, siren, vzmeti in še nekaterih manjših sestavnih delov, katerih mnoge bodo že v doglednem času začeli izdelovati v raznih jugoslovanskih tovarnah, je zdaj med dragimi in najbolj važnimi kamionskimi deli neosvojena le še prednja os. Vendar tudi uvozu te že bije zadnja ura. Proti koncu letošnjega novembra bo namreč petindvajsetonsko utopno kladivo izoblikovalo prvo in prihranjeno bodo nove devize. Zaenkrat pa lahko zapišemo:

»Skoraj vsi sestavni deli domačih motornih vozil so izdelani v domovini!«

S tem uspehom čestita delovni kolektiv Tovarne avtomobilov v Mariboru k dvajsetletnici izhajanja »Ljudske pravice«!

Razstava naprednega tiska v Mariboru

V Mariboru so v nedeljo v Viški dvorani Pokrajinskega muzeja ob 20-letnici Ljudske pravice odprli razstavo slovenskega naprednega tiska od leta 1918 do 1945. V uvodnem govoru je v imenu Okrajnega komiteja ZK za Maribor tov.

Teden otroka v Mariboru

V okviru prireditve ob Teden otroka je bil v nedeljo v Mariboru v Mestnem parku »veseli vrvež« otrok z vozili. Veseli promet so usmerjali pionirji pod vodstvom organov prometne milice. Otroci-vozači so imeli priložnost, spoznati naše prometne predpise.

Za Teden otroka so se mariborska Socialistična zveza, Društvo prijateljev mladine, Rdeči križ in ostale množične organizacije dobro pripravile. Razen predavanj pedagoških in zdravstvenih delavcev izpopolnjujejo spored zdravstveni filmi za šolsko in odraslo mladino in za ostalo prebivalstvo. V otroških posvetovalnicah pa bodo s tečaji usposobili starše za pravilno prehrano otrok. Mlade matere se bodo seznanile z kuhanjem hrane za dojenčke in z drugimi koristnimi stvarmi. Poseben način praznovanja si je izbrala IV. gimnazija v Cankarjevi ulici. Šolski pevski zbor bo obiskal Pesnico in Malečnik pri Mariboru. Staršem in prijateljem mladine bodo priredili koncert in predavanja o pomenu Teda otroka. Ob tej priložnosti bodo sodelovali tudi gimnazijci-tamburasi.

Podjetje »Mleko« nudi v tem tednu otrokom mlečne proizvode po znižanih cenah. V mlečnih restavracijah dobe otroci po znižanih cenah še sadje in mleko, v šolskih mlečnih kuhinjah pa tudi mleko.

Huda prometna nezgoda

Dne 5. oktobra zjutraj se je pripetila v naselju Podpeč v slovensko-izraelskem okraju huda prometna nezgoda. Po okrajni cesti med relacijo Kopriva-Crna je Albin Struc vozil osemtonski tovorni avtomobil, naložen s desetimi kubiki drv. Pri omenjenem naselju se je nenadoma vrnil pod vozilom cesta, ko jo je izpodjel potok Kopriva. Vozilo se je pri tem prevrnilo in pokopalo pod soboj štiri rudarje, ki so sedeli na drvin. Voznik Struc, ki ni bil poškodovan, je o nezgodi obvestil takoj postajo IAM v Crni. Ko so prišli takoj nato reševalci, so potegnili izpod kupa drv in prevrjenega vozila dva žrtva rudarja in dva s težjimi telesnimi poškodbami, od katerih pa je kasneje še eden umrl. Razen treh mrtvih in enega hudo ranjenega je nastala pri nezgodi tudi precejšnja materialna škoda na avtomobilu.

Prikolica ga je stisnila

Dne 4. t. m. je vozil iz Zaloga proti Medlogu pri Celju traktor s prikolico voznik Drago Lovšček. Ker je vozil precej hitro in je bila prikolica težja od vozila, zavora na prikolici niso delovale, je o ovinku porinila težja prikolica traktor povprek po cesti v kotu 90 stopinj. Pri tem se je prikolica nagajala na traktorista in ga stisnila. Ponesrečenec je zaradi hudih poškodb že naslednjega dne proti jutru umrl. Na desno blednik traktorja je bil tudi sovoznik Albert Pečnik, ki je bil tudi ranjen. Nekoliko je zakrivil voznik sam. Prikolica je bila brez potrebnih zavor in ni bila registrirana za uporabo v javnem prometu.

Svilene naglavne rute - usodni ključ

Organi Tajništva za notranje zadeve so potrkali na vrata pri Mariji Pranjnik, Teresiji Hauptman in Katarini Glušič v Celju. Hišne preiskave zaradi prekupevanja z italijanskimi naglavnimi rutami. Pri Pranjnikovi niso našli ničesar, pri Teresiji Hauptman pa je nekaj naglavnih rut. Povsem drugače je bilo pri Katarini Glušič, v Prešernovi ulici 3. Razen naglavnih rut, za katere trdi, da jih je kupila v trgovini »Volna«, so odkrili tudi več polnih kovčkov in zavojev. Hvaločna nujdba za preiskovalne organe Tajništva; 162 različnih kosov ukradenega tekstilnega blaga (nad 200 metrov) in 100.000 dinarjev v gotovini. Iz Prešernove ulice 3, kjer so našli ukradenega blago, je preiskovalce vodila pot dalje - Pod kalvarijo II. v postopje »TOPER« - Tovarno kontakcije, perila in pletenin. V stanovanju Lovra Karbuna, notranja, hišnika in ekonoma tovarne »TOPER« so preiskovalni organi odkrili še 138 kosov raznega tekstilnega blaga. Namerili so blizu 200 metrov popelina, kristal svile, cefira, svile, flanelita, batista, turizna, delčina, damasta, karo-cefira itd. itd. Tatu in njegove bližnje padajo so s tem odkrili in jih vtaknili na varno pod ključ.

V poselju tovarne, kjer je Karbun stanoval, so preiskovalci našli tudi osebno korespondenco. Le-ta je pristojne organe napotila dalje, v Savinjsko dolino, k sorodnikom. Nekaj ukradenega tekstilnega blaga so našli tudi pri Francu Matku v Podvrhu pri Braslovčah, dalje pri Franču Rojniku v Polzeli in Martinu Rojniku v Topovljah pri Braslovčah.

V TREH LETIH JE UKRADEL NAD 800 METROV RAZNEGA TEKSTILNEGA BLAGA. NE DA BI KDOR-KOLI V PODJETJU TO OPAZIL. Zakonca Lovro in Ana Karbun sta brez otrok. Stanujeta v tovarniškem poselju, kjer imata 2 sobi, kuhinjo in vse potrebne priključke. Pred Okrajnim sodiščem v Celju so bosta morala oba zagovarjati zaradi velike tatvine v obdobju 1950 do 1954, do aretacije. Karbun, ki je pred vojno služil obmojni žandarmeriji, med vojno pa

Tone Bole poudaril, da ima razstava namen, spoznati javnost z izredno razgibano podobo slovenskih naprednih prizadevanj in obuditi spomin na številne plodove slovenskega progresivnega duha v boju za politiko, gospodarsko, kulturno in socialno svobodo.

Razstavljene so publikacije, ki so deloma legalno in deloma ilegalno izhajale med obema vojnoma. Nadalje leposlovne revije Sodobnost, Književnost, Ljubljanski zvon, Edinost in Obzorja, kjer so v veliki meri sodelovali Kardelj, Kidrič, Zihel, Vito Kraiger, Kerencič in drugi. Tu so napredni mladinski listi: Akademski glas, Srednješolec, Mlada pota, Mladi Prekmurec, Ljubljanska mala biblioteka, mariborska »Knjižica za vsakogar« in dela naprednih piscev Seliskarja, Kozaka, Kranjca, Cufarja, Kozarja, Ingoliča, Potrča itd., ki so v prozi in pesmi oznanjali prihod novega časa.

Posebno mesto pripada Ljudski pravici, ki je postala kot legalni oziroma legalni tednik idejni organizator širokega demokratičnega gibanja delovnega ljudstva. Razstavljena je tudi marksistična literatur-

ra, ki je imela nalogo vzgajati kadre s posredovanjem del klasikov marksizma: Marks, Engels, Plehanova itd. Na obdobje NOV spominja partizanski tisk in to brošure Kardelja in Kidriča ter vrsta ilegalnih listov, letakov, risb in pesniških zbirk Kajuha in Bora.

Razstava je skromen spomin na književnike in znanstvenike, kiparje in slikarje, ki so v veliki domovinski vojni dali svoja življenja za zmago pravice in socialistične kulture. Odprta bo do 10. oktobra vsak dan od 9. do 12. in od 14. do 16. ure.

Na Jesenicah bodo pomnožili obrtno uslužnostno dejavnost

V Železarni in v drugih ustanovah na Jesenicah je zaposlenih veliko ljudi. Vsa leta po osvoboditvi pa je bilo opazno, da ni zadosti razvita obrtniško-uslužnostna dejavnost. Prebivalci so bili čestokrat v veliki zadregi, kje popraviti dežnik, čevlje, kdo bo samcem opral in zakrpal perilo, popravil kolo, posodo ter

Samoten cvet na polici ljubljanskega okna

strešne žlebove. Taka in podobna vprašanja so se na Jesenicah vrstila iz dneva v dan. Zaskrbljeni prebivalci so dolga leta zaman čakali rešitve.

Na Jesenicah bodo v najkrajšem času začeli ustanovljati te delavnice. Ker je na Jesenicah še dovolj ljudi, ki bi lahko prevzeli vodstvo takih obratov, jih ne bo težko ustanoviti. Na Jesenicah bodo ustanovili podjetje avtoservisa, ki bo veliko koristilo naglo razvijajočemu se cestnemu prometu. Potrebno bo ustanoviti tudi podjetje, kjer bodo izdelovali orodje za razne poklice in uslužnostne delavnice. Na Jesenicah je nujno potrebna tudi kleparska in inštalacijska delavnica; majhen kovinski obrat bi lahko izdeloval iz velikih odpadkov v železarni razne potrebne predmete. Za vzdrževanje stanovanjskih hiš in drugih objektov potrebujemo tesarsko, elektromehanično in inštalacijsko delavnico. Lesna podjetja bi iz odpadkov lahko razvila lesno obrt, iz odpadke žindre v Železarni bi na Jesenicah lahko izdelovali opeko. S tako uslužnostno obrtno aktivnostjo bi na Jesenicah lahko zaposlili veliko ženske delovne sile, ki sedaj nima prave zaposlitve. Taka podjetja pa so na Jesenicah tudi potrebna in bi bila finančno aktivna in rentabilna.

Tudi v Ljutomeru tlakujejo cesto

BRALCINAM PIŠEJO

Nezaželene »budnice«

Mestno podjetje »Snaga« ima na skrbi snago v našem mestu. Skrbi zanjo dobro. Smeti pobirajo smetarji redno. Včasih se jim sicer primeri, da pridejo ponje v polnočni uri, toda kdo bi jim zameril, saj imajo pot dolgo in dela čez glavo. Zgodis se tudi, da v naglici puste pred hišo kupčke smeti. Tudi tega jim človek ne more zameriti, saj pridejo za njimi pomočniki in jih pospravijo.

Zdaj smo prišli do pometačev. Njim je pridnost menda prirojena.

Vstajajo navsezgodaj. Pravzaprav se pošteno sploh ne utegnemo naspiti, ker morajo ceste in ulice pomesti takrat, ko promet na njih utihne. To pa je časovno celo v zaspani Ljubljani različno. V eni noči že ob desetih vse spi, v drugi kolovratijo ljudje židane volje po mestu še ob dveh. Kakor pač nanese. In če nočnemu filozofu pahneš z metlo pod nos oblaček prahu, se razjede in pravi, da ne pometaš o pravem času.

Pometači pa se ne ukvarjajo zgolj s pometanjem, ampak imajo tudi posebne vozilke, kamor spravljajo smeti in jih odvažajo na smetišče. In ti vozilki so krivi, da imamo v Ljubljani vsako jutro, ko še vse spi, svojevrstne »budnice«. Ne zmeraj imajo v povsod obistem času. Ponekod jih je silniti že ob treh, drugod šele ob štirih. Povsod pa so nezaželene, neprijetne. Vsaj za tiste, ki jim niso potrebne jerihonske trobente, da se prebude. Vozilčki so dvokolesni in spredaj imajo železno nogo. Ta noga toleže po kamnitih kockah ali asfaltu, da se razlega daleč naokrog; tok, tok, tok. Na vsakih deset korakov se pometač z vozilčkom ustavi in njegovi nogi se pomaga, da krepkeje udari ob tla. Če računamo, da zdrami to tokanje iz ena polovico

ljudi ob cestah in ulicah, koder vozijo ti vozilčki, se nismo dosti zmotili. Ali ne bi mogli teh železnih tolkal na koncu oviti s krpami, da bi imeli speči ljudje pred njimi mir? To želja naj bi »Snaga« po možnosti upoštevala.

J. Z.

Zavod za rehabilitacijo mladine, ki še ne hodi v šolo je v Stari gorici pri Novi Gorici. V domu imajo otroci dnevne prostore, spalnice in terapevtske prostore. V zimskih mesecih so v pretežni večini navezani na dnevne prostore, medtem ko so v ostalih mesecih stalno na prostem, kjer ob lepem vremenu tudi prenočujejo. Na razpolago imajo letni bazen, dovolj peska in sonca, predvsem po soncu.

KAJ PA DELAJO NAŠI MALČKI! Zjutraj po umivanju prevzame nekaj malčkov fizioterapevta, nekaj pa vzgojiteljica. Prva je odgovorna za otrokovo zdravljenje, druga pa za njegov duševni razvoj. Oba naloga sta važni in težavni. Pri dobri ma-

OB PROSLAVAH 35-LETNICE SKOJ

Tradicije mladinskega gibanja so kažipot mladini v Bohinju

V ponedeljek so se začele v radovljiskem okraju proslave 35-letnice SKOJ. V gorski vasi Gorjuše v Bohinju je za začetek teh proslav občinski komite LMS Bohinjska Bistrica odkril dve spominski plošči. Pred desetimi leti je bila pri Boštetu okrožna konferenca SKOJ takratnega jeseniškega okrožja. Pred poslopjem, kjer je vžidana plošča, se je zbralo več mladih ljudi, ki so prisostvovali skromni svečanosti. Leta 1944 pa je bil v osnovni šoli Gorjuše vednevni tečaj skojevskih voditeljev. Tudi v spomin na ta dogodek je bila odkrita spominska plošča. Ob tej priložnosti je bilo prikazano delo SKOJ, posebno v Bohinju. Od petih skojevskih organizacij izpred vojne, kolikor jih je bilo v radovljiskem okraju, je bilo leta 1944 16 skupin v legalni samo na področju Bohinja. V teh skupinah je bilo 137 članov. Skojevcem se je v tem času tudi posrečilo zajeti organizacijo Zveze slovenske mladine 218 mladih ljudi in jih je neorganiziranih ostalo le še 87. Tudi med pionirji so imeli skojevci vpliv. Organiziranih je

bilo 19 pionirskih skupin s 129 pionirji. Delo skojevske organizacije med NOV je bilo precej široko. Ne le nabiralne ter sabotažne akcije in obveščanje, tudi sodelovanje v oblasti je bilo delo skojevcev. Ze v takratnem vaškem odboru so bile izključno skojevke.

Mladinsko gibanje ima bogate tradicije v predvojnih organizacijah SKOJ v Nomnu in Bohinjski Bistrici; te tradicije in lastnosti so osvojili mladi skojevci med NOV in po njej in so še sedaj kažipot organizaciji LMS v Bohinju.

Nad Štorami nebo žari

Do nedavnega so Štore bile ponoči zavite v temo ali pa je kraj železarjev pokrivala medikvana luna svetloba. Ko pa je v novozgrajenem elektroplavzu zažarelo raztopljeno surovo železo, so iz plavž neč in dan bruhali ogenj, katerega reč sij sega ponoči visoko pod nebo. V oddaljenih krajih so ljudje prvi hip pomislili na požar, toda govorijo, je tudi vsako naslednje noč in še, in še gori. Nad Štorami bo nebo žarelo, dokler bo goril elektroplavž.

F. K.

OD VSEPOVSOD

MOST NA SOČI

Po vzoru lanskoletne »Beneške noče« je gostinsko podjetje na Mostu na Soči minulo soboto ob umetnem jezeru zopet organiziralo nekaj podobnega, in sicer tako imenovano »Veselo noč«. Prireditve je kot zaključek letošnje turistične sezone klub že precej hladnemu vremenu dobro uspela.

NOVA GORICA

Na južni strani goriškega kolodvora, kjer so bile odstranjene ruševine v minuli vojni porušenega poslopnega posestva, urejajo prostor za park, ki bo mnogo olepšal zunanje lice postaje. Postavljena je že lepa lesena ograja in umetni ribnik z vodometom, vsa dela pa še niso dokončana. Na železniški postaji v Gorici je še zmeraj pereče vprašanje izhoda za potnike. Ker teče državna meja med Jugoslavijo in Italijo je nekaj metrov od postajnega poslopnja, je glavni izhod stalno zaprt, potniki pa odhajajo s postaje na notranji strani ob progi, kar pa ovira prehod in je tudi nevarno za potnike zaradi pogostega premanjavanja vlakov. V načrtu je postavitev primerne ograje ob meji in ureditev izhoda potnikov skozi glavna vrata.

RIBNICA

Pred dnevi je bila v Ribnici skupščina Zdrženja visokošolskega koledvskega okraja. Udeležilo se je okrog 70 članov. Iz poročila dosedanjega predsednika je bilo razbrati, da je organizacija priredila precej kulturno-prosvetnih prireditev, vendar bi lahko naredila še več, če bi bili vsi člani bolj aktivni. V bodoče bo moralo združenje pripraviti več dramskih pred-

V TEDNU OTROKA

Otroka bi radi usposobili za življenje

V mednarodnem Tednu otrok bi radi seznanili najbližjo okolico o delu in uspehih rehabilitacijskega centra za mladino, ki še ne hodi v šolo. Tu se zdravijo otroci s prirojenimi in pridobljenimi hibi. Glavni namen te ustanove je, o čim večji meri usposobiti malo pohabljenega otroka za življenje. To ni lahka stvar. Potrebna je vztrajnost in požrtvovalnost malih bolnikov, predvsem pa ljudi, ki so v tesni zvezi z otrokovim razvojem.

Hci in kosilu je treba večini otrok pomagati, ker še ne znajo jesti, ali pa zaradi bolečin ne morejo nositi žilice v usta. Po popoldanskem poprejšnjem malicajo, nato pa pride njihove oči so v pretežni večini navezani na dnevne prostore, medtem ko so v ostalih mesecih stalno na prostem, kjer ob lepem vremenu tudi prenočujejo. Na razpolago imajo letni bazen, dovolj peska in sonca, predvsem po soncu.

Največ invalidnosti zapuščajo otroška paraliza, kjer nastopi ohrumitev nenadoma. Osemdeset dni leži otrok v infektoljski bolnišnici, nato pride prek ortopedsko klinike v naš center. Nekatere je paraliza hudo pri-

zadela. Hromi so noge, ne more se deti ali ne more gibati z rokami. Otroci se v domu kmalu privadijo. Za majhne bolnike je važno fizikalno zdravljenje, ki uporablja električni tok, vodo, predvsem pa aktivno gibanje. Otroci imajo različne vrste maserice, tako za noge, roke in vrat. V največ poskušajo otrok hoditi. Zdravljenje je dolgotrajno, kljub temu pa ostane otrok čisto invalid. Hibo mu nadomestijo razni ortopedski aparati, ki jih mora otrok stalno nositi. Otroci pride sedaj v okrbno staršev, hudo poškodovane bolnike pa prevzame rehabilitacijski center v Kamniku, kjer se prične primernemu poklicu.

V drugi večji skupini so otroci s paralizno v mišicah. Otroci s to boleznijo ima ponavadi prekrivane noge, stopala imata trda, vse krajine in nesigurne, škilji ter slabo požira in govori. Priredke je tudi otrokovo in telet. Zdravljenje je dolgotrajno in zelo težavno. Otroka je treba navajati na najosnovnejša opravila življenja, sedenja, hoje in pletenja. Zanj so potrebne prav posebne metode rehabilitiranja. Celu igračo so izbrali tako, da si otroci z njimi bistri um in hkrati pridobiva spretnost in prijetnost in sigurnost.

Na naslednjem oddelku so otroci s prirojenimi hibi in rablitom. Njim je potrebna ortopedska teletna buda pod nadzorstvom fizioterapevta. Potrebujemo pa tudi mnogo sonca, zraka, vode in vitaminov.

Sreča zavoda je fizikalna terapija, kjer se otroci učo hoditi, kopljajo, elektrizirajo.

V REHABILITACIJSKEM CENTRU JE ZELO VAŽNA VZGOJA

Otroci se po duševnosti razlikujejo od zdravih, ker je že od najmlajšega njihovo kretanje in obnačanje ožje. Za njihov duševni razvoj je potrebno šolane vzgojitelje. Bolni otroci se počasi razvijajo. To ne pomeni toliko dela, pač pa v domačem okolju, kjer je otrok v stiku s tovarniškimi, ki so popolnoma zdravi in lahko hodijo. Zaradi tega je nujno, da starši takoj, ko opazijo na otroku kakršnokoli telesno ali duševno hibo, se obrnejo na zdravniško pomoč in se posvetijo zanj mestu v primerenosti v vodu. Tu je vsa vzgoja usmerjena v to, da vzgoji otroka v samostojnosti, nesobnosti, samozavesti in tovarništvu. Tako vzgojen otrok ne bo v bre-

Takole se otroci učo hoditi